

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

MEHMET OSMAN KAVALA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2018/1073)

Karar Tarihi: 22/5/2019

R.G. Tarih ve Sayı: 28/6/2019-30815

GENEL KURUL

KARAR

Başkan	: Zühtü ARSLAN
Başkanvekili	: Engin YILDIRIM
Başkanvekili	: Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler	: Serdar ÖZGÜLDÜR Recep KÖMÜRCÜ Burhan ÜSTÜN Hicabi DURSUN Celal Mümtaz AKINCI Muammer TOPAL M. Emin KUZ Kadir ÖZKAYA Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU
Raportör Yrd.	: Yusuf Enes KAYA
Başvurucu	: Mehmet Osman KAVALA
Vekili	: Av. Ahmet Köksal BAYRAKTAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; tutuklama tedbirinin hukuki olmaması, soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması ve tutukluluk incelemelerinin hâkim/mahkeme önüne çıkarılmaksızın yapılması nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 29/12/2017 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

6. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

7. Birinci Bölüm tarafından 3/4/2019 tarihinde yapılan toplantıda, niteliği itibarıyla Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden başvurunun Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 28. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Genel Bilgiler

9. Türkiye İnsan Hakları Kurumu tarafından 2014 yılı Ekim ayında yayımlanan Gezi Parkı Olayları Raporu'nda yer alan bazı tespitler şöyledir:

i. Gezi Parkı, İstanbul'un Beyoğlu ilçesinde Taksim Meydanı yakınında bulunan bir şehir parkıdır. Gezi Parkı'nda gerçekleşen değişimler, Gezi Parkı olayları ile gündeme gelmiş; konuya ilişkin birçok açıklama yapılmış ve tartışma yürütülmüştür.

ii. Gezi Parkı olayları, İstanbul Taksim Meydanı'nda bulunan Gezi Parkı'nda İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılmak istenen çevre ve imar düzenlemelerine engel olmak amacıyla 27/5/2013 tarihinde -düzenleme yapacak olan iş makinelerinin Gezi Parkı'na girmesi üzerine- başlamış ve haziran-temmuz aylarında yoğunlaşarak Türkiye'nin birçok iline yayılmış toplantı ve gösteri yürüyüşleridir.

iii. Kamuoyunda olayların çevreci bir saikle başladığını ve bireylerin yaşadıkları çevreye ilişkin kararların kendilerine sorulması talebini ortaya koyduklarını ifade edenler olduğu gibi yerleri değiştirilen ağaçların bahane olarak kullanıldığını, hareketin iktidara karşı yurt dışı destekli bir kalkışma olduğunu belirtenler ve polisin müdahalesini Başbakanlık binasının ele geçirilmeye çalışılması, kamunun ve özel kişilerin mallarına zarar verilmesi ile ilişkilendirenler de mevcuttur.

iv. İçişleri Bakanlığı verilerine göre 28/5/2013-6/9/2013 tarihleri arasında 80 ilde, Gezi Parkı olayları çerçevesinde 5.532 eylem/etkinlik gerçekleştirilmiş; bu eylem ve etkinliklere 3.611.208 kişi katılmış, olaylara ilişkin 104.519 emniyet personeli görevlendirilmiş, söz konusu gösterilerden 164'üne müdahalede bulunulmuş, bir komiser yüksekten düşme nedeniyle şehit olmuş, üçü silahla ve ikisi bıçakla olmak üzere 697 güvenlik görevlisi yaralanmış, olaylar sırasında yaşamını yitiren 4 sivil vatandaşın ölümüyle ilgili adli ve idari soruşturma yürütülmüş, olaylarda gözaltına alınan 5.513 kişiden 148'i tutuklanmış, görevlendirilen polislerden 127'si hakkında uygulamaları nedeniyle araştırma/soruşturma işlemleri yapılmıştır.

B. Başvurucuya İlişkin Süreç

10. Başvurucu, Anadolu Kültür Anonim Şirketi (Anadolu Kültür A.Ş.) Yönetim Kurulu başkanlığının yanı sıra pek çok sivil toplum kuruluşunda kurucu üye, yönetim kurulu üyesi veya dayanışma kurulu üyesi olarak görev alan bir iş adamıdır. Başvurucu; George Soros'un kurduğu Açık Toplum Enstitüsünün Danışma Kurulu üyeliğini, bir dönem ise Açık Toplum Vakfının Yönetim Kurulu üyeliğini yapmıştır.

1. Başvurucunun Gözaltına Alınması ve Tutuklanması

11. Gezi olayları ile ilgili olarak İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca 2013 yılında 2013/1120 sayılı soruşturma başlatılmıştır. Bu soruşturmaya başvurucu da şüpheli sıfatıyla dâhil edilmiştir. Bu soruşturma daha sonra 2014/40852 sayılı dosya üzerinden yürütülmüştür.

12. Öte yandan İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca 2017/96115 sayılı dosya kapsamında başka bir soruşturma daha başlatılmıştır. Başvurucu bu soruşturma kapsamında 18/10/2017 tarihinde gözaltına alınmıştır.

13. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının talebi üzerine İstanbul 10. Sulh Ceza Hâkimliğinin "*atılı suçun yasada belirtilen niteliği ve dosyada mevcut deliller dikkate alındığında şüpheli ve şüpheli müdafileriyle diğer soruşturma şüphelerinin soruşturma dosyasını incelemeleri ve örnek almalarının soruşturmanın akıbetini tehlikeye düşüreceği*" gerekçesiyle 20/10/2017 günü 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 153. maddesine dayanılarak soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanmasına karar verilmiştir. Başvurucunun anılan karara yaptığı itiraz 9/2/2018 tarihinde İstanbul 11. Sulh Ceza Hâkimliğince reddedilmiştir.

14. Savcılık 23/1/2017 tarihli ve 29957 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 684 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'nin (KHK) 10. ve 11. maddeleri gereğince 25/10/2017 tarihinde başvurucu hakkındaki gözaltı süresinin 7 gün uzatılmasına karar vermiştir.

15. İstanbul Emniyet Müdürlüğünde 31/10/2017 tarihinde başvurucunun ifadesi alınmıştır. İfade alma işlemi sırasında başvurucunun iki müdafii de hazır bulunmuştur. Başvurucuya hakkındaki suçlamalarla ilgili ayrıntılı sorular sorulmuş, başvurucu da bu sorulara ayrıntılı cevaplar vermiştir.

i. M.P. adlı kişi soruşturma kapsamında bilgi sahibi olarak kollukta alınan 28/3/2016 tarihli ifadesinde "*İsmimi Mehmet Osman Kavala olarak bildiğim bu şahıs, Gezi olayları öncesinde de ulusal ve uluslararası birçok toplantı ve panele yine ulusal ve uluslararası birçok sivil toplum kuruluşlarının kurucu ve temsilcisidir. Gezi olaylarının bir park ötesinde bir anlam ve misyon yüklenmesinde aktif çabaları olmuştur, kimlik sorunu, cinsel yönelim özgürlüğü, ifade özgürlüğü gibi farklı siyasi olmayan odakların da Gezi olaylarına katılımını sağlamıştır. Türkiye'nin Soros'u olarak anılır. Gezi olayları ile özdeşlik kurulan Dünya'daki birçok kalkışmanın renkli demokrasi devrimi olarak lanse eden ve bu amaçla uluslararası STK'lara para, lojistik, kaynak, insan sağlayan Açık Toplum Vakfı'nın Türkiye'deki bütün organizasyonlarını yapan kişidir. Gezi olaylarının kitleleşmesi, yaygınlaşması ve süreklileşmesi için uluslararası kaynakları STK'lar üzerinden Gezi olaylarına ve onun simgesi haline gelen Gezi Parkına taşımıştır.*" şeklindeki beyanlarıyla ilgili

olarak iddiaların mesnetsiz olduğunu ve somut delile dayanmadığını, çalıştığı yerin Gezi Parkı'na yakın olması nedeniyle farklı sivil toplum kuruluşlarının yer aldığı barışçıl toplantılara katıldığını, Gezi Parkı'nın park olarak korunması dışında başka bir amacının olmadığını ancak kendisinin bu kuruluşları mobilize etmesinin söz konusu olmadığını, "*Türkiye'nin Soros*"u ifadesinin bir yakıştırma olduğunu, Yönetim Kurulu üyesi olduğu Açık Toplum Vakfının diğer ülkelerdeki vakıflarla irtibatı olduğunu, bu irtibat dışında başka özel bir ilişkisinin olmadığını ileri sürmüştür.

ii. Gezi Parkı olaylarında yer alan kişilerin tespit edilmesine yönelik soruşturma kapsamında başvurunun cep telefonunun teknik takibe alındığı belirtilmiş, elde edilen iletişim kayıtlarıyla ilgili olarak başvurucuya sorular sorulmuştur. Bu kapsamda başvurunun F.B.G. adlı kişi ile *yurt dışı* oluşumlardan finansal destek arayışı ile ilgili konuşmalar yaptığı belirtilerek başvurucuya F.B.G. ile irtibatının ne olduğu ve bu konuşmalarda geçen "*Mayer*" adlı şahsın kim olduğu sorulmuştur.

- Başvurucu; F.B.G. ile NTV kanalında çalıştığı esnada tanıştığını, işten çıkarılmasından sonra yeni bir haber kanalının kurulması için gerekli kaynağın nereden sağlanacağı konusunda bu kişiyle görüştüğünü ve bazı önerilerde bulunduğunu, konuşmada bahsedilen hibelerin Avrupa Konseyinin sivil toplum kuruluşlarına verdiği bağışlar olduğunu ancak bu projenin gerçekleşmeyeceğinin anlaşılması üzerine proje çalışmalarına son verildiğini, görüşmenin Gezi olaylarından sonra yapıldığını ve Gezi olaylarıyla hiçbir ilgisinin olmadığını, F.B.G. ile yaptığı bir diğer konuşmada adı geçen "*Mayer*" adlı kişinin ise haber kanalı kurulmasına mali destek verebileceği düşünülen, Alman menşeli olan ve Türkiye'de de faaliyet gösteren F.E. Vakfının temsilcisi olduğunu belirtmiştir.

iii. Başvurucu ile O.K. adlı kişinin yaptığı görüşmede HAYCAR adlı bir dernekte yapılacak bir toplantıdan bahsettikleri ve bu konuşmada lobi ifadesinin geçtiği belirtilerek bu toplantının konusu ve konuşmada geçen lobi ifadesinin ne anlama geldiği başvurucuya sorulmuştur.

- Başvurucu; O.K.yı uzun süredir tanıdığını, bu şahsın kültürel tarihle ilgili konularda yayın çıkaran "*Bir Zamanlar Yayıncılık*" isimli yayınevinin kurucusu, HAYCAR'ın ise Ermeni Mimarlar ve Mühendisler Derneğinin kısa adı olduğunu, bu yayınevi ve dernekle Anadolu'daki kültürel mirasın belgelenmesi konusunda bir proje için görüştiklerini, lobi diye tabir edilen kişinin HAYCAR üyesi "*Lori*" adlı bir kadın olduğunu ifade etmiştir.

iv. Başvurucu ile Ö. adlı kişinin yaptığı görüşmede Gezi olaylarında çekilen fotoğraflar ve yurt dışında açılacak bir sergiyle ilgili konuşmalar yaptıkları iddia edilmiş, başvurucuya bu fotoğrafların kullanıldığı bir sergiyi yurt dışında neden açmak istediği sorulmuştur.

- Başvurucu; Ö. adlı şahsın N. Foto Vakfının kurucularından biri olduğunu, Carnegie adlı bir kuruluşun Gezi olayları ile ilgili olarak Brüksel'de düzenleyeceği panelde yer alacak fotoğraf sergisi ile bazı sanatçı ve aktivistlerin parkta düzenledikleri faaliyetlerle ilgili fotoğrafların tedariki konularında bu kişiyle görüştüğünü, bu görüşmede söz konusu sergide çatışma fotoğraflarının değil Gezi Parkı'ndaki barışçıl ortama ilişkin fotoğrafların sergilenmesi gerektiğini bu kişiye söylediğini ifade etmiştir.

v. Başvurucunun Ç.M. adlı kişiyle Gezi olaylarına dair bilgi ve belgelerin yurt dışına gönderileceği/gönderilmesi ile ilgili konuşmalar yaptığı ileri sürülerek başvurucuya bunun amacının ne olduğu sorulmuştur.

- Başvurucu; Ç.M. adlı kişinin Anadolu Kültür A.Ş.den ayrıldıktan sonra film prodüksiyon şirketi kurduğunu, yapmak istediği film için Açık Toplum Vakfından hibe desteği alınması konusunda bu kişiyle görüştüğünü, filmin konusunu hatırlamadığını ancak filme bir destek verilmediğini ifade etmiştir.

vi. G.T. adlı kişiyle yaptığı görüşmede 1915 Ermeni olayları ile ilgili projelerin bulunduğu iki yıllık bir kampanya planlamasından, bu kampanyanın hayata geçirilmesi için mali kaynağa ihtiyaç duyulduğundan, söz konusu kampanyaya Amerika Birleşik Devletleri'nden (ABD) destek bulunması gerektiğinden bahsettikleri ileri sürülerek başvurucuya bu kampanyanın amacı, kim veya kimler tarafından düzenlendiği ve kampanyada görev alma sebebi sorulmuştur.

- Başvurucu; G.T.nin Açık Toplum Vakfının direktörü olduğunu, bu Vakfın sivil toplum kuruluşlarının projelerini desteklediğini, ABD'de yaşayan ve Anadolu kökenli Ermeni ailelerin torunları olan ABD vatandaşı bir grubun 2015 yılında İstanbul'da yapılacak bir anma etkinliğine katılmak istemesi üzerine S.W. adlı kişinin bu grupla ilgili yapılacak film için destek almak amacıyla Açık Toplum Vakfına başvurduğunu, G.T. ile bu kapsamda görüştüğünü ancak bu projeye destek verilmediğini, grubun siyasi bir amaç taşımadığını belirtmiştir.

vii. Başvurucu ile Ö.K. adlı kişinin yaptığı görüşmede 1915 olaylarının 100. yıl dönümünde geniş katılımlı bir organizasyonun planlanmasından ve bu organizasyonun Türkiye'de yapılmasından bahsettikleri ileri sürülmüş, başvurucuya bu organizasyonun yoğunlukla ülkemizde yapılması yönündeki söylemlerinin sebebi sorulmuştur.

- Başvurucu; bu görüşmenin anma etkinliklerine katılmak isteyen Ermeni grupla ilgili olduğunu, grubun geliş amacının *soykırımı* tanıtmak değil duygusal bir ortamda bulunmak olduğunu, nitekim bu etkinliklere başka ülkelerden Ermeni kökenli kişilerin de katıldığını, etkinliklerde herhangi bir gerginlik olmadığını, Başbakan'ın da taziye mesajı yayımladığını ifade etmiştir.

viii. Başvurucu ile A.G. adlı kişinin yaptığı görüşmede Alevi Federasyonunun sistem tarafından mağdur edildiği ve benzer oluşumların 1915 olayları ekseninde toplanması gereğinden bahsettikleri ileri sürülerek başvurucuya bu çabalarının amacı sorulmuştur.

- Başvurucu; A.G.nin İnsan Hakları Derneğinde çalıştığını, bu görüşmede 2015 yılı anma etkinliklerinde farklı grupların kendi meselelerini öne çıkarması ve bu etkinliklere siyasi içerik vermesi konusundaki çekincelerini ifade ettiğini, bu etkinliğe katılacak olanların Ermenilerin maruz kaldığı olaylara bakış açılarının onlarla benzer olmasının önemli olduğunu vurguladığını belirtmiştir.

ix. Başvurucunun Sterk TV'den (terör örgütü PKK'yı destekleyen yayınlar yapan bir TV kanalı) aradığını söyleyen bir kişiyle yaptığı görüşmede, Gezi olayları ile ilgili yurt dışında yapıldığı ileri sürülen toplantıdan bahsettikleri belirtilerek başvurucuya bu toplantıların amacı sorulmuştur.

- Başvurucu; telefonda görüştüğü kişiyle daha önce tanışmadığını, konuşmada bahsi geçen toplantının Carnegie Vakfı tarafından düzenlenen kamuya kapalı akademik bir toplantı olduğunu, Gezi olaylarına katılanların sosyal konumları ile dinamiklerinin tartışıldığını, Avrupa Birliği'nin (AB) eski Türkiye Temsilcisi M.P. tarafından toplantıya davet edildiğini ve izleyici olarak katıldığını, toplantıda herhangi bir konuşma yapmadığını, Sterk TV'nin düzenlediği toplantıya ise katılmadığını ifade etmiştir.

x. Başvurucunun İ.P. adlı kişiyle yaptığı görüşmede Gezi olaylarının siyasi otoriteye bir baskı aracı olarak kullanılması, Gezi olaylarında aktif rol oynayan taraftar grupları ve platformlarla görüşülmesi gerektiği hususlarından bahsettikleri ileri sürülerek başvurucuya Gezi olaylarını siyasi otoriteye baskı amacı olarak kullanmak istemesinin sebebi sorulmuştur.

- Başvurucu; İ.P.nin önce Bursa Nilüfer Belediyesinde, daha sonra Kadıköy Belediyesinde çalıştığını, bu görüşmede bahsi geçen toplantıda (Hangi toplantıdan bahsedildiği anlaşılmamaktadır.) yerel idarelerin şeffaf hâle gelmesiyle ilgili olarak konuşulduğunu, İ.P. adlı kişinin de bu toplantıya katılabilecek bazı isimler önerdiğini ancak İ.P.nin önerdiği taraftar gruplarıyla bir toplantı gerçekleştirilmediğini ileri sürmüştür.

xi. İ.A. ve C.A. adlı kişilerin mesajlaşmalarında para temin etmek amacıyla başvurucunun sekreterinden randevu almaya çalışmaktan bahsettikleri ileri sürülerek bu şahıslarla irtibatının ne olduğu, bu kişiler arasındaki telefon görüşmesi içeriğinin borçlarını ödemek ve dayanışma yemeği düzenlemek amacıyla başvurucudan para istemek yönünde olduğu ileri sürülerek başvurucuya Gezi olaylarına katılan kişilere maddi yardımda bulunup bulunmadığı, İ.A. ve C.A. ile İ.A. ve T.S. adlı kişiler arasında yapılan görüşme içeriğinin de başvurucudan ne şekilde para isteneceği hususunda olduğu belirtilerek başvurucuya bu kişilere maddi yardımda bulunup bulunmadığı sorulmuştur.

- Başvurucu; bu şahısları tanımadığını, kültür ve sanat alanında proje yapmak isteyenlerin zaman zaman randevu talep ettiğini, bu kapsamda bazı projelere destek verildiğini ancak bu şahıslara randevu veya maddi destek verdiğini hatırlamadığını belirtmiştir.

xii. Başvurucunun A.H.A. adlı kişiyle 3/8/2013 tarihinde Cezayir Lokantası'nda (Bu lokantanın sahibinin başvurucu olduğu iddia edilmektedir.) bulunduğu ileri sürülerek başvurucuya irtibatı ve ne amaçla bulunduğu sorulmuştur.

- Başvurucu; A.H.A.nın Anadolu Kültür Vakfının Yönetim Kurulu üyesi, ayrıca arkadaşı olduğunu, Avrupa Konseyi tarafından desteklenen Avrupa Siyaset Okulu programını bu kişiyle gerçekleştirdiklerini, sorulan görüşmeyi tam olarak hatırlamamakla birlikte görüşmenin Anadolu Kültür Vakfının faaliyetlerine ilişkin olabileceğini ifade etmiştir.

xiii. Başvurucuya Ermenistan ve İran'dan gelen bazı kişiler, C. isimli bir kadın ve A.Z. ile Cezayir Lokantası'nda 12/8/2013 tarihinde görüştüğü belirtilip fiziki takip kapsamında elde edilen fotoğraflar gösterilerek bu kişilerin kim olduğu, aralarındaki irtibatın ve görüşme amaçlarının ne olduğu sorulmuştur.

- Başvurucu; A.Z.nin gazeteci olduğunu, fotoğraflar net olmadığı için diğer şahısları çıkaramadığını, görüşmenin Gezi olaylarıyla ilgili olmadığını, bunun muhtemelen sosyal bir birliktelik olduğunu ifade etmiştir.

xiv. Başvurucunun 18/8/2013 tarihinde Cezayir Lokantası'nda B.F., T.Ö. ve ismi belirtilmeyen dört kişiyle daha bir araya geldiği belirtilerek başvurucuya bu kişilerle irtibatının ve buluşma amaçlarının ne olduğu sorulmuştur.

- Başvurucu; B.F.nin Müzik Yapım Birliği başkanı ve Anadolu Kültür Vakfının Yürütme Kurulu üyesi olduğunu, diğer kişilerle birlikte bir yayın projesi hakkında kendisinden destek istediğini ancak projenin gerçekleşmediğini, B.F. dışındaki kişileri tanımadığını ifade etmiştir.

xv. Başvurucunun Ü.K. adlı kişiyle bir otelde buluştuğu ileri sürülerek başvurucuya bu kişiyle irtibatının ve buluşma amacının ne olduğu sorulmuştur.

- Başvurucu; Ü.K.nın mali müşavir olduğunu, ortak olduğu şirketlerden birine danışmanlık yaptığını, bu şirketle ilgili bir sorun hakkında görüşmelerini belirtmiştir.

xvi. Başvurucuya 17-25 Aralık operasyonlarının hazırlık ve planlama döneminde, 1/11/2013 tarihinde herhangi bir yabancı ülke temsilcisiyle görüşüp görüşmediği sorulmuştur.

- Başvurucu; belirtilen süreçte herhangi bir yabancı ülke temsilcisiyle görüşmediğini, ayrıca Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) tarafından yapılan faaliyetleri destekleyici hiçbir eyleminin olmadığını ifade etmiştir.

xvii. Başvurucunun işyerinde 18/10/2017 tarihinde yapılan aramada el konulan flash belleğin içinde yer alan, 11/6/2013 tarihinde Gezi olaylarının yaşandığı alanda göstericilerle birlikte toplumsal olaylara müdahale aracının (TOMA) önünde çektiği fotoğraf başvurucuya sorulmuştur.

- Başvurucu; bu fotoğrafta herhangi bir çatışma ortamının olmadığını, TOMA'ların park hâlinde olduğunu, fotoğraf çektiği kişileri tanımadığını, bu kişilerin ricası üzerine fotoğraf çektiğini belirtmiştir.

xviii. 2014/40852 sayılı soruşturma kapsamında alınan mahkeme kararına istinaden elde edilen HTS kayıtlarıyla ilgili olarak 1/3/2013-30/11/2013 tarihleri arasında görüştüğü yaklaşık otuz beş kişiyle irtibatının ne olduğu başvurucuya sorulmuştur. Başvurucu bunlarla olan tanışıklık ve irtibat durumunu tek tek (iş ve özel hayatından tanıdığı akademisyen, gazeteci, iş adamı, sivil toplum kuruluşu ve meslek kuruluşu yönetici ve çalışanları, fotoğraf ve grafik sanatçısı vs.) açıklamıştır.

- Sözü edilen otuz beş kişinin dışında kalan ve başvurucu ile (2013 ile 2017 yılları arasında) nispeten daha fazla görüşen bazı kişilerle irtibatının ne olduğu başvurucuya ayrıca sorulmuştur. Başvurucu bu kişilerle olan ilişkisini detaylı bir biçimde soruşturma makamlarına anlatmıştır. Verdiği cevaplara göre bu kişiler

siyaset ve insan hakları alanında çalışmaları bulunan kişiler, sanat eleştirmeni, yabancı vakıf çalışanları, yurt içinden ve yurt dışından arkadaşları, akademisyen ve yabancı bir ülkenin belediye çalışanı olup başvurucu bunlarla birtakım ekonomik, kültürel ve sosyal proje çerçevesinde görüşmüştür.

xix. Başvurucuya, işyerinde yapılan aramada el konulan telefonunda yer alan -ve Türkiye Cumhuriyeti toprak bütünlüğünün bozularak sınırlarının yeniden çizildiğini gösteren- bir haritanın 27/2/2016 tarihinde çekilmiş fotoğrafı gösterilerek haritayı kimin ne amaçla çizdiği, haritaya ait fotoğrafı telefonunda hangi amaçla bulundurduğu sorulmuştur.

- Başvurucu söz konusu haritayı yurt dışında basılmış bir yayında gördüğünü, bu haritanın Sevr Antlaşması ile ilgili olduğunu, haritanın fotoğrafını arşiv malzemesi olarak saklamak amacıyla çektiğini, başkaca bir amacının olmadığını ve fotoğrafı kimseyle paylaşmadığını belirtmiştir (Başvurucu 7/3/2018 tarihinde Sulh Ceza Hâkimliğine sunduğu dilekçede bu haritayı yanlış hatırladığını, söz konusu haritanın ANG Vakfı tarafından yayımlanan "*Ana Arı Üretimi*" başlıklı eğitim kitabında yer aldığını, bu haritanın arı ırklarının bölgesel kökenleriyle ilgili olduğunu, ANG Vakfının saf arı ırkı üretimi konusunda Artvin'de yürüttüğü çalışmaları inceledikleri bir gezi sırasında bu haritanın fotoğrafını çektiğini ifade etmiştir.).

xx. Başvurucuya, işyerinde yapılan aramada el konulan telefonunda yer alan -DHKP-C güdümünde olduğu iddia edilen- Halk Cephesinin adının yazılı olduğu pankartın yer aldığı, 2/6/2013 tarihinde çekilen fotoğraf gösterilerek fotoğrafı nerede ve hangi amaçla çektiği, telefonunda hangi amaçla bulundurduğu sorulmuştur.

- Başvurucu; fotoğraftaki pankartın Atatürk Heykeli üzerinde bulunmasının bir tezat teşkil ettiğini, bu çelişkili durumu ilginç bulduğu için fotoğrafı çektiğini, bunu herhangi bir yerde paylaşmadığını ve adı geçen örgütle herhangi bir bağlantısının olmadığını ifade etmiştir.

xxi. Başvurucuya işyerinde yapılan aramada el konulan telefonunda yer alan, yüzü kapalı şahıslarca Abdullah Öcalan'ın (PKK terör örgütü lideri) posterinin açıldığı 27/12/2012 tarihli bir fotoğraf gösterilerek fotoğrafı nerede ve hangi amaçla çektiği, telefonunda hangi amaçla bulundurduğu sorulmuştur.

- Başvurucu; Ş.E. adlı kişinin Cizre'deki cenaze töreni sırasında, cami avlusunda beklerken duvarın üstüne tırmanan bir grubun Abdullah Öcalan posterini astığını gördüğünü, bu anın fotoğrafını çektiğini, herhangi bir paylaşım ve propaganda amacının olmadığını ileri sürmüştür.

xxii. A.E. adlı kişinin Cumhuriyet gazetesinin mali sorunlarının giderebilmesi amacıyla AB fonlarından yararlanabilmesi için A.İ. adlı kişiye mesaj attığı, A.İ.nin de A.E.ye bu konuda başvurucuya danışılması gerektiğini söylediği, sonrasında da A.E.nin bu konuda başvurucuyla mesajlaştığı belirtilmiştir. Bu kapsamda 15 Temmuz darbe girişimini destekleyici yazılar yazdığı iddia edilen ve hakkında dava açılan A.E.nin hangi amaçla mali destek talebinde bulunduğu başvurucuya sorulmuştur.

- Başvurucu; A.E.yi eskiden beri tanıdığını, bu şahsın Cumhuriyet gazetesinin mali sorunlarını çözmek için tavsiye talebinde bulunduğunu ancak gazetenin mali durumunu bilmediği için bu kişiye yardımcı olamadığını, herhangi bir mali destek sağlamadığını belirtmiştir.

xxiii. Başvurucunun telefon üzerinden 9/5/2017 tarihinde C.D. ile mesajlaştığı tespit edilmiştir. Başvurucuya siyasi ve askerî casusluk, Türkiye Cumhuriyeti'ni ortadan kaldırmaya teşebbüs ve FETÖ/PDY'ye yardım etmek suçlarından yargılaması devam eden ve kaçak olan C.D. ile neden mesajlaştığı, mesajlarda geçtiği üzere C.D. ile buluşup buluşmadığı sorulmuştur.

- Başvurucu; C.D.yi gazeteci olarak eskiden beri tanıdığını, bu şahsın görüşme talebi üzerine Berlin'de kısa bir süre nezaket amacıyla görüşüklerini, ziyaret esnasında eski bir milletvekilinin de orada olduğunu, kendisinin C.D.nin Almanya'daki çalışmaları ile bir ilişkisinin olmadığını ifade etmiştir.

xxiv. Başvurucunun telefon üzerinden 17/2/2017 tarihinde A.E. adlı kişiyle Kürt siyasi hareketinden temsilcilerle bir araya gelmek, PKK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan ve Halkların Demokratik Partisi (HDP) eş genel başkanlarıyla görüşmek isteyen bir heyetle ilgili olarak mesajlaştıkları tespit edilmiştir (Bu konuşmada A.E. adlı şahıs başvurucuya tanışmak isteyeceği düşüncesiyle heyet hakkında bilgi vermiştir. Heyette Avrupa Parlamentosundan üyeler, İzlanda Parlamentosu eski üyesi, Guardian gazetesi dış ilişkiler muhabiri, Uluslararası Toplumsal Ekoloji Enstitüsü Danışma Kurulu üyeleri, Westminster Adalet ve Barış Komisyonu başkanı, Cambridge Üniversitesi öğretim üyesi bulunmaktadır. Mesaj içeriğinde ayrıca terör örgütü lideri Abdullah Öcalan ile görüşmek üzere Bakanlığa başvurulduğu bilgisi yer almaktadır.). Terör örgütü lideri Abdullah Öcalan ve HDP temsilcileri arasında yapılması istenen görüşme hususunda başvurucudan yardım istenmesinin sebebi başvurucuya sorulmuştur.

- Başvurucu, söz konusu heyete Cezayir Lokantası'nda bir yemek daveti verildiğini, heyetten bazı kişilerle önceden tanışıklığının bulunduğunu (Başvurucu bu kişilerle hangi vesilelerle tanışmış olduğuna dair açıklamalar yapmıştır.) kendisinin de bu yemeğe çağrıldığını ancak başka yere davetli olması nedeniyle yemeğe katılmadığını, yemekten sonra bu heyetten tanıdığı kişilerle kısaca görüşüğünü, duyduğu kadarıyla bu heyetin Abdullah Öcalan ile bir görüşme yapmadığını ifade etmiştir.

xxv. Başvurucu ile A.İ. arasındaki 21/6/2016 tarihli mesajlaşma içeriğinde *"belki hassas konu olan İŞİD PKK eşitlemesinin niye sorunlu olduğu da söylenebilir. İŞİD'in beslendiği/yaydığı selevi düşünce meşru, PKK'nın beslendiği/yaydığı sol milliyetçi ideoloji gayri meşru ve din dışı. Halbuki PKK'nın siyasi hedefleriyle çakışan ama terör destekçisi olmayan düşünce alanının sınırları öbüründen çok daha geniş"* şeklinde ifadeler bulunduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda başvurucuya A.İ. ile irtibatının ve görüşmede sözü edilen PKK terör örgütünün siyasi hedeflerinin ne olduğu sorulmuştur.

- Başvurucu; A.İ.nin bir siyaset bilimci ve kendisinin eski bir arkadaşı olduğunu, fikir alışverişinden ibaret olan bu konuşmada terör destekçisi olmayan, düşünce alanında kalan görüşlerin PKK'nın bazı görüşleriyle çakışması durumunda karşılaşılan sorunların irdelendiğini ileri sürmüştür.

xxvi. Başvurucuya 15-16 Temmuz 2016 tarihlerinde Büyükkada'da bulunan bir otelde yapılan toplantıya katıldığı tespit edilen H.J.B. isimli kişiyi tanıyıp tanımadığı, bu kişiyle 20/1/2015, 9/3/2016, 18/7/2016 tarihlerinde görüşüp görüşmediği sorulmuştur.

- Başvurucu; H.J.B. ile 2000 yılından beri tanıştıklarını, H.J.B.'nin akademisyen ve Türkiye üzerine çalışan bir düşünce kuruluşunun yöneticisi olduğunu, İstanbul'da düzenlenen bazı uluslararası toplantılarda bir araya gelmenin haricinde bu kişi ile bir ilişkisinin olmadığını, 18/7/2016 tarihinde kültürel miras alanında uzman iki kişiyle yemek için gittiği restoranda tesadüfen H.J.B. ile karşılaştığını ve selamlaştıklarını ancak bu kişinin başka bir masaya oturduğunu belirtmiştir. Diğer tarihlerde ise H.J.B. ile bir görüşme yaptığını hatırlamadığını ifade etmiştir. Başvurucu ayrıca ofisinin oteller bölgesine yakın olması nedeniyle bu otellerin birinde kalan bir kişiyle aynı ortamda bulunduğunu gösteren telefon sinyallerinin hatalı yorumlanmış olabileceğini belirtmiştir.

xxvii. Başvurucunun 27/6/2016 tarihinde Diyarbakır'a gittiği, 28/6/2016 tarihinde H.J.B. ile İstanbul Şişli'de bir araya geldiği ve bu görüşmeden sonra H.J.B.'nin de 30/6/2016 tarihinde Diyarbakır'a gittiği ileri sürülmüştür. Bu kapsamda başvurucuya bu görüşmenin ve Diyarbakır ziyaretlerinin sebebi sorulmuştur.

- Başvurucu bu tarihte bazı arkadaşlarıyla Diyarbakır'a gittiğini, orada beraber çalışma yaptığı vakıf temsilcileri ve sanatçılarla görüştüğünü, 28/6/2016 tarihinde H.J.B. ile bir araya geldiğini hatırlamadığını, telefon sinyalinden kaynaklanan yanlış bir anlaşılma olabileceğini, bu kişinin ne sebeple Diyarbakır'a gittiğini de bilmediğini söylemiştir.

xxviii. Son olarak başvurucunun 4/8/2015 tarihinde İMC TV'de katıldığı bir programda *"Sonuçta her ne kadar bazıları PKK İŞİD'le veya şeyle buna benzeyen örgütlerle mukayese etseler de şuan da PKK rasyonel siyaset yapma kapasitesine sahip bir örgüt bunu da sözcüleri konuşmalarında ifade ediyorlar... Hükümetin büyük bir sorumluluğu ama bazı durumlarda bir muhalefet hareketinin de silahlı muhalefet hareketinin de siyaseti belirlemede önemli rolü oluyor."* şeklinde ifadeler kullandığı belirtilmiştir. Yine tarihi belirtilmemekle birlikte (Açık kaynaklardan yapılan araştırmada program tarihinin 2/4/2013 olduğu tespit edilmiştir.) İMC TV'de katıldığı bir programda başvurucunun *"Bundan sonra acaba PKK militanlarının silahlarını bırakmak için Türkiye'den ayrılmalarına ihtiyaç var mı?"* şeklinde beyanda bulunduğu ileri sürülmüştür. Bu kapsamda başvurucuya konuşmalarında geçen *"PKK'nın rasyonel siyaset yapma kapasitesi"*, *"silahlı muhalefetin siyaseti belirlemede etkili olması"* ve *"PKK'nın silah bırakmak için ülke dışına çıkmaması"* sözleriyle neyi kastettiği sorulmuştur.

- Başvurucu; o dönemde PKK'lıların Kuzey Irak'a gitmelerine ilişkin bir kanun çıkarılması yönünde tartışmalar olduğunu, bu konuşmada PKK'lıların silahlarını bırakmalarından bahsettiğini, suça karışmamış PKK'lıların silah bırakarak ülkelerinde yaşamalarını, *"rasyonel siyaset yapma kapasitesi"* ifadesiyle Oslo'da ve daha sonra Abdullah Öcalan üzerinden yapılan görüşmelere binaen PKK yöneticilerinin görüşme yapabilecek formasyona sahip olduğunu, *"silahlı muhalefetin siyaseti belirlemede etkili olması"* ifadesiyle de silahlı mücadele yürüten örgütün davranışlarının Hükümetin atacağı adımları ve demokrasinin gelişmesini etkileyebileceğini kastettiğini belirtmiştir.

16. Cumhuriyet Savcılığı 1/11/2017 tarihinde anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme ve Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme suçlarından tutuklanması istemiyle başvurucuyu sulh ceza hâkimliğine sevk etmiştir. Cumhuriyet Savcılığının tutuklama talebindeki gerekçenin ilgili kısmı şöyledir:

"[Başvurucunun] Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve Hükümetini ortadan kaldırmaya ve görevini yapmasını engellemeye yönelik bir ayaklanma olan ve tüm terör örgütleridir. (FETÖ/PDY, PKK/KCK, DHKPC, MLKP)'nin aktif olarak katıldığı ve destek verdikleri kamuoyunda 'gezi olayları' olarak bilinen eylemlerin yöneticisi ve organizatörü olduğu, 15/7/2016 tarihinde ülkemizde gerçekleştirilmeye çalışılan darbe girişimi ile ilgili 15-16 Temmuz 2016 tarihinde Büyükkada [S.] Otelde yapılan darbe teşebbüsü sürecinde darbenin organizatörlerinden olan [H.J.B.] ile yabancı uyruklu kişilerle olağanın ötesinde yoğun irtibat kurarak darbe teşebbüsüne katılmak suretiyle anayasal düzeni cebir şiddet yöntemleri ile değiştirmek suçunu işlediğine dair bulgu ve delillere ulaşıldığı, bu oluş şekli ile [Başvurucunun] TCK 312. maddesi kapsamında kalan atılı cebir şiddet kullanarak yasal meşru hükümeti düşürmek yahut iş göremez hale getirmek suçu ile TCK[ın] 309. maddesi kapsamında kalan cebir şiddet kullanarak anayasal düzeni değiştirmeye teşebbüs etmek suçlarını işlediğine dair kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren olgular bulunduğu... [anlaşılmıştır.]"

17. Başvurucunun sorgusu 1/11/2017 tarihinde İstanbul 1. Sulh Ceza Hâkimliğince yapılmıştır. Sorgu işlemi sırasında başvurucunun müdafileri de hazır bulunmuştur. Başvurucunun Hâkimlikteki ifadesinin ilgili kısımları şöyledir:

"[B]en bugüne kadar ki hayatımda cebir şiddet kullanarak hükümeti devirmeye yönelik herhangi bir eylemde bulunmadım. Buna ilişkin delil yoktur. Benim hiçbir örgütle bağlantım yoktur...1990 lı yıllardan itibaren Fethullah Gülen çetesine karşı şüpheli ve eleştirel oldum. özellikle [H.A.nın] kitabını okuduktan sonra ve onun tutuklanmasını izledikten sonra ve balyoz davasında yapılan sahtekarlıkları tespit ettikten sonra bu örgütün ne kadar tehlikeli olduğunu anladım. Balyoz davasının bir numaralı sanığı [Ç.Dnin] kızı ve damadı ile düzenlediğim toplantıda basın temsilcilerini çağırdım. Bu toplantıda onlara Fethullah GÜLEN çetesinin yaptıkları anlatılmaya çalışıldı. Bu nedenle benim 15 temmuz darbe girişiminde bulunanlarla en ufak bir ilgim ve ilişkim olamaz. Ben Gezi parkının park olarak kalması ve İstanbulluların yeşil alanda park olarak istifade etmesini savunmak dışında hiçbir eylemde ve organizasyon içinde bulunmadım. Gezi olayları organizasyonunu yapan komiteyi bellidir. Türkiye Mimarlar, Mühendisler Odalar birliği birleşkeleri ve STK ların oluşturduğu Taksim Dayanışma adlı bir komite vardır. Ben bu komitenin içinde görev almadım. Hiçbir toplantısına katılmadım. Gezi olaylarını finanse ettiğim iddiası da mesnetsizdir. Sadece iki gencin çeşitli planlar yaparak gençlik kampı organizasyonu gibi projelerde benden para talep etmeleri, almaya çalışmaları ile ilgili tape dışında olayları finanse ettiğime dair hiçbir kanıt yoktur. Nitekim böyle birşey de yapmadım. Benim doğup büyüdüğüm ve şu anda iş yeri olarak kullandığım bina Gezi parkının Elmadağ ucundadır. Gezi parkı benim aşağı yukarı her gün içinden geçtiğim bir yerdir. Bu nedenle olaylar sırasında Gezi parkında bulunup burada barışçıl tamamen şiddetten uzak bir takım sosyal etkinlikleri izledim ve bu olayların bir an önce bitmesi için elimden geleni yaptım. Bu çabalar içinde sayın [S.E.] ve [N.Ç.] ile yaptığımız görüşmeler de vardır. Sayın Başbakanla Gezi olaylarını organize eden dayanışma komitesi temsilcileri ile görüşmeleri için tanıdığım arkadaşlara telkinde bulundum. Gezi olayları sırasında şiddetin her türhüsüne tamamen karşı oldum. Gezi olayları sırasında telefonla konuştuğum kişiler eşim, dostum, asistanım, akademisyen ve gazeteci arkadaşlarımdır. Bunlardan hiçbiri şüpheli, Gezi olaylarında şiddet ve cebir kullanarak eylem yapabilecek veya eylemleri örgütleyebilecek komumda kişiler değildir. Söz konusu iddianamede Amerika'da yaşayan [H.J.B.] ile Gezi olayları ile ilgili konuştuğum, iş birliği

yaptığım veya bir plan içerisinde olduğum mesnetsiz iddialardır. Ben [H.J.B.yi] çeşitli uluslararası konferanslar dolayısıyla tanıyorum. Kız kardeşi [K.B.] ile bir sergi düzenlemesi konusunda beraber çalışıyoruz. [H.J.B.] ile özel bir ilişkim yoktur. Görüştüğümüz zamanlarda ki benim hatırladığıma göre 2011 yılındaki konferansta olmuştu. Hükümeti yıkmak veya hükümete karşı bir eylem düzenleme gibi bir konuda konuşmamız söz konusu dahi olmadı. Kendisi ile darbe girişiminden sonra 18 Temmuz'da bir lokantada tesadüfen karşılaştık. Ayrı masalarda oturduk. Bu karşılaşmada da selamlaşmak dışında bir konuşmamız olmadı ... Benim iş yerim Cumhuriyet Caddesinde Hilton, Divan, Ceylan ve diğer otellere çok yakın mesafededir. Tahmin ediyorum ki [H.J.B.] bu otellerde bulunması ve bu mıntikalardan telefon konuşması yapması böyle bir yanlış anlamaya sebebiyet vermiştir ... Gezi parkının şu anda park olarak işlev görmesine memnunum. Bunun böyle olmasının hükümetin politikaları açısından herhangi bir sıkıntı yaratmış olduğunu düşünmüyorum. Ancak Gezi olaylarına kendi amaçları için kullanmak isteyen örgütler olmuştur. Ancak benim bunların hiçbiri ile bir ilişkim yoktur ... Dinleme tapelerinde bahsedilen fon ve şirket kurma Gezi olaylarından sonra gazeteci [F.B.G.] ve arkadaşlarının yeni bir yayın çıkarma projesi ile ilgilidir. Tapelerde de bunun bir yayın projesi olduğu belli olmaktadır. Ben bu projeye maddi destekte bulunmadım. Ancak destek bulabilmeleri için önerilerde bulundum. Ancak bu proje gerçekleşmedi. Brüksel de Carnegie vakfında çalışan Türkiye 'de görev yapmış eski AB Büyükelçisi [M.P.] Gezi olayının sosyolojik incelemesi ve katılan gençlerin talepleri ile ilgili akademik bir toplantı yapmak istediğini bana bildirdi. Beni bu toplantıya davet etti. Ayrıca bir günlük toplantı sırasında bir takım fotoğrafların da bulunduğu sergi düzenlemek istediğini ifade etti. Ben herhangi bir şiddet ve çatışma içeren fotoğraflar olmadan Gezi kampanyasına barışçıl amaçlarla katılanların düzenledikleri sosyal etkinlikler ile ilgili fotoğrafların bulunması için tanıdığım fotoğrafçı [Ö.Y.ye] başvurdum. Kendisini vakıfla tanıştırdım. Bunun dışında dinleyici olarak bu toplantıya katıldım. Gezi olayları ile ilgili yurt dışında katıldığım tek toplantı budur. Bu toplantıda akademik mahiyette olup sosyal analiz amaçlıdır. Ben Gezi olayları sırasında amatör fotoğrafçı olarak cep telefonumla bir dizi fotoğraf çektim. Taksimde dolaştığım sırada Atatürk heykeli etrafında bu pankartları gördüm. Bunu çok garipsedim. Zira heykelin simgelediği değerlerle bu heykelin etrafına konan pankartlardaki sloganlar tam bir tezat teşkil ediyordu. Bunu ilginç bulduğum için bu fotoğrafı çektim. Hiçkimseye göndermedim. Sadece kendi arşivim içindedir. Diğer fotoğraf ise Sevr anlaşması sırasında hazırlanmış olan bir belgedir. Bunu da arşiv malzemesi olarak kullanmak için fotoğrafladım herhangi bir paylaşımım olmadı tabiki fotoğrafta gözüken haritanın ne bugünkü siyasi durumla ne de gelecekteki siyasi durumla hiçbir alakası olamaz. Abdullah Öcalan posterini ile ilgili olan fotoğrafı [Ş.E.nin] Cizre 'de camide kılınan cenaze namazına katıldığım sırada çektim. Cenaze beklenirken tam karşıdaki duvara bir grup tırmandı. Bu posterini sallandırdı. Bu enstantaneyi de diğer başka fotoğraflarda olduğu gibi cenazeye katılma sırasında kendim çektim. Herhangi bir propaganda veya paylaşım olması söz konusu değildir. IMC televizyonunda iki defa beni konuşmacı olarak davet ettiler. Bunlardan bir tanesi açılım sürecinde PKK 'lıların ülkemizden Kuzey Irak'a girmeleri gitmeleri ile ilgili Öcalan 'ın talep ettiği söylenen yasa ile ilgili idi. Ben böyle bir yasanın çıkarılamayacağını ancak ülkemizde bulunan silahlı militanların silahlarını bırakmaları için bir yasa çıkarılabileceğini ve bu şekilde silahlı bir grubun bir dağdan başka bir dağa giderek tehdit unsuru olmaya devam etmesi yerine silahlarını bırakarak köylerine, şehirlerine dönüp normal sivil hayata katılmalarının çözüm için daha uygun olacağını belirttim. Tabi burada kastım eylemlere öldürmelere katılmamış kişilerdir. Bir başka programda da her zaman söylediğim gibi PKK'nın silahlarını bırakmasını, silahlı mücadeleden vazgeçmesini, Türkiye'de demokrasinin ve kürtler ile ilgili hakların verilmesi için önemli olduğunu belirttim. Her ne kadar hükümetin açılım sürecini yürütmek sorumluluğu varsa da silahlı hareketin de bu sürece uygun ... davranan akli ve mantık yoluyla ile silahları bırakma noktasına gelmesini[n] kendileri için bir sorumluluk olduğunu ve bunu yaparlarsa siyasetin olumlu bir biçimde bitirilebileceklerini ifade ettim. Ben birkaç aydır birlikte 2005 yılında o zaman ... başbakan olan Sayın Erdoğan'ı ziyaret etmiştik ve kendisi ile çatışmaların durması PKK'nın silahları

birakması konusunda görüşlerimizi arz etme fırsatı bulmuştuk. Benim her ortamda söylediğim savunduğum siyasetle silahlı mücadelenin birlikte olmayacağıdır. Ben ne iş hayatımda ne STK yöneticisi olarak bir devlet kuruluşunun çalışmasını engelleyecek bir faaliyette bulunmadım, tam tersi devlet kurumlarına katkı yapmayı sağlamayı amaçladım. STK'lar ile devlet kurumları arasında işbirliğinin geliştirilmesi için çalıştım. Hiçbir örgütle ilişkim yoktur. FETÖ öğütünün tehlikeleri ile ilgili uzun zamandan beri toplantılarda görüşlerimi söyledim. Balyoz davası ile ilgili bir yazı yazdım, bu yüzden benim hükümeti yıkmaya yönelik bir faaliyeti desteklemiş olmam mümkün değildir."

18. İstanbul 1. Sulh Ceza Hâkimliği, sorgusunun ardından başvuruçuyu anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme ve Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme suçlarından tutuklamıştır. Tutuklama kararının gerekçesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Soruşturma dosyasında bulunan arama ve elkoyma tutanakları, iletişim tespit tutanakları, fiziki takip tutanakları, dijital inceleme tutanakları, fotoğraflar, şüpheli savunması, açık kaynak tespitleri, şüpheli hakkındaki ifadeler, yakalama tutanağı, şüpheli savunmaları ve diğer belgeler incelendiğinde, [başvuruçunun] Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve Hükûmetini ortadan kaldırmaya ve görevini yapmasını engellemeye yönelik bir ayaklanma olan ve tüm terör örgütlerinin ... (FETÖ/PDY, PKK/KCK, DHKPC, MLKP)'nin aktif olarak katıldığı ve destek verdikleri kamuoyunda 'Gezi olayları' olarak bilinen eylemlerin yöneticisi ve organizatörü olduğu, eyleme katılan şahıslara maddi yardımda bulunduğu, 15/7/2016 tarihinde ülkemizde gerçekleştirilmeye çalışılan darbe girişimi ile ilgili 15-16 Temmuz 2016 tarihinde Büyükkada [S.] Otelde yapılan darbe teşebbüsü sürecinde darbenin organizatörlerinden olan [H.J.B.] ile yabancı uyruklu kişilerle irtibat kurarak darbe teşebbüsüne katılmak suretiyle anayasal düzeni cebir şiddet yöntemleri ile değiştirmek suçlarını işlediği yönünde kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut deliller bulunduğu, yüklenen suçların yasada öngörülen ceza miktarı, işlendiği iddia edilen suçların önemli ve ciddi sayılan katalog suçlardan olması nedeniyle tutuklama nedeninin kanun gereğince varsayıldığı, nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatları ve 6352 sayılı Yasa ile değişik 5271 sayılı CMK'nın 100. ve devam eden maddeleri uyarınca şüphelinin tutuklanmasına engel bir halinin (tutuklama yasağı ve yargılama engeli bulunmaması hali gibi) bulunmadığı, alması muhtemel ceza göz önüne alındığında kaçma şüphesinin bulunduğu, soruşturmanın henüz tamamlanmaması nedeniyle şüphelinin delilleri yok etme, gizleme, tanık ve mağdurlar üzerinde baskı oluşturma şüphesinin bulunduğu, işin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik önlemi değerlendirildiğinde, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 13. maddesinde ifade olunan ölçülülük ilkesi uyarınca daha hafif koruma önlemi olan adli kontrol tedbiri uygulamasının bu aşamada soruşturmaya konu suç ve bu şüpheli açısından yetersiz kalacağı ve amaca hizmet etmeyeceği kanaatine varılarak şüpheli ve müdafisinin serbest bırakılma istemlerinin reddi ile şüphelinin üzerine atılı olan Anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme, Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçlarından 5271 sayılı CMK'nın 100. ve devamı maddeleri uyarınca tutuklanmasına... [karar verildi.]"

19. Başvuruçunun bu karara yaptığı itiraz, İstanbul 2. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından 13/11/2017 tarihinde reddedilmiştir. Ret kararının gerekçesinde; başvuruçunun tutuklanmasına ilişkin kararda usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmadığı, başvuruçunun müdafininin dilekçesinde belirttiği itiraz nedenlerinin yerinde olmadığı belirtilmiştir. Bu karar başvuruçunun 4/12/2017 tarihinde öğrenmiştir.

20. Başvuruçunun 29/12/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

21. Başvurucunun tutukluluk durumu 30/11/2017, 22/12/2017, 22/1/2018, 17/2/2018, 19/3/2018, 18/4/2018, 16/5/2018, 11/6/2018, 9/7/2018, 3/8/2018, 31/8/2018, 28/9/2018, 26/10/2018, 24/11/2018, 22/12/2018, 18/1/2019 ve 15/2/2019, 2/4/2019, 30/4/2019 tarihlerinde incelenmiştir. 3/8/2018, 26/10/2018, 24/11/2018, 15/2/2019 ve 5/3/2019 tarihli incelemeler; başvurucunun yokluğunda ancak zorunlu müdafinin dinlenmesi suretiyle, 30/4/2019 tarihinde başvurucunun müdafilerinin dinlenmesi suretiyle (SEGBİS vasıtasıyla) gerçekleştirilmiştir.

22. Savcılık başvuru hakkında 2017/96115 sayılı soruşturma dosyası üzerinden yürütülen ve başvurucunun tutuklandığı soruşturmanın başvurucuya ilişkin kısmını 14/12/2018 tarihinde tefrik etmiş ve soruşturmaya 2018/210299 sayılı dosya üzerinden devam olunmuştur. Başvuru hakkında 2014/40852 sayılı dosya kapsamında yürütülen soruşturmada da başvuru hakkındaki soruşturma -dosyadan anlaşılmayan bir tarihte- tefrik edilerek soruşturmaya 2018/210299 sayılı dosya üzerinden devam olunmuştur.

2. Başvurucu Hakkında Kamu Davası Açılması

23. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı 19/2/2019 tarihli iddianame ile başvuru ve diğer on altı kişi hakkında aynı yer ağır ceza mahkemesinde kamu davası açmıştır.

24. İddianamede sorgu esnasında sorulan delillerin yanı sıra başka delillere de yer verilmiştir. İddianamede;

i. Gezi olaylarında *Occupy* hareketi olarak bilinen ve teorisyenliğini Gene Sharp'ın (pasif direniş teorisi ve yöntemleri üzerine çalışan Amerikalı siyaset bilimci) yaptığı *sivil başkaldırı* yönteminin kullanıldığı, söz konusu yöntemlerin OTPOR (Sırbistan'da 1998-2004 yılları arasında faaliyet gösteren, dönemin lideri Slobodan Miloseviç'in devrilmesine neden olan sokak hareketlerinin önemli bileşenlerinden bir gençlik hareketi) ve CANVAS (Centre for Applied Nonviolent Action and Strategies/Şiddet İçermeyen Eylem ve Stratejiler Uygulama Merkezi, eski OTPOR liderlerinden Slobodan Djinoviç ve Srdja Popoviç tarafından 2004 yılında kurulan bir sivil toplum örgütü) adı verilen gruplar tarafından Arap dünyasındaki kalkışma hareketleri sırasında uygulandığı ileri sürülmüştür. George Soros'un Orta Doğu ve Baltık ülkelerinde gerçekleşen ve *özgürlükçü hareket* olarak nitelenen halk hareketleri kapsamında OTPOR/CANVAS'a finans desteği sağladığı belirtilmiştir. CANVAS'ın aralarında Türkiye'nin de bulunduğu birçok ülkede faaliyet gösterdiği, OTPOR/CANVAS denetiminde bir halk hareketi için Türkiye'de de nabız yoklandığı iddia edilmiştir.

ii. Bu kapsamda 2012 yılı Aralık ayında ODTÜ'de başlayan öğrenci eylemleri sırasında OCCUPY/TURKEY adlı hareketin kurulduğu, bu hareketin sosyal medya faaliyetleri yürüttüğü iddia edilmiştir. OCCUPY/TURKEY'den önce 2011 yılında "*AYAKLAN İSTANBUL/OCCUPY İSTANBUL*" adıyla bir internet sayfası oluşturulduğu, bu harekete üye olan kişilerce çeşitli aralıklarla eylemler düzenlendiği, Gezi eylemleri başlamadan önce M.A.A. gibi bir kısım şüphelinin 2011 yılı içinde Taksim Gezi Parkı'nda çekilmiş eylem video ve görüntülerinin bulunduğu, M.A.A.'nın da yer aldığı bu görüntülerde "*AYAKLAN İSTANBUL*" ibaresinin olduğu, Gezi Parkı'nda eylemde bulunma daveti yapıldığı, bu nedenle 2011 yılında gündem oluşturma çabalarının başladığı ve 2013 yılındaki Gezi

olaylarına uygun ortam hazırlandığı ileri sürülmüştür. Gezi olayları sırasında da OCCUPY/TURKEY hareketinin etkili olduğu, özellikle sosyal medya üzerinden eylem çağrılarında bulunduğu belirtilmiştir.

iii. Gezi olaylarında ön plana çıkan şahıslar ile OTPOR/CANVAS eğitimcileri arasında irtibat olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda OTPOR yöneticilerden I.M.nin 18-21 Haziran 2012 tarihlerinde Türkiye'ye geldikten sonra 7-15 Temmuz 2012 tarihlerinde Mısır'a gittiği, aynı tarihlerde Gezi olaylarında ön planda bulunan M.A.A. ve birlikte hareket ettiği şahısların da I.M.den halk ayaklanması ile ilgili eğitim almak üzere Mısır'da buldukları ileri sürülmüştür. Aynı zaman dilimi içinde başvuruçunun da -yaklaşık yirmi beş günlük süreçte- Gezi olaylarının koordine edilmesi maksadıyla Belçika, Almanya ve ABD'ye gittiği vurgulanmıştır. Başvuruçunun daha sonraki süreçte de Fransa, Belçika, Ermenistan, Macaristan ve Fas'a gittiği iddia edilmiştir.

iv. İddianameye göre yurt dışı seyahatlerinden sonra 30/7/2012 tarihinde "*Mi Minör*" isimli bir tiyatro oyununun provalarına başlanmıştır. Şüphelilerden H.M.A.nın yazdığı ve M.A.A.nın yönetmenliğini yaptığı oyunda izleyici sosyal medya aracılığı ile temsilî ülkenin başkanına karşı ayaklanmaya teşvik edilmektedir (Oyunda Pinima adlı bir ülke ve bu ülkenin başında zalim bir diktatör bulunmaktadır. Diktatörün itici demokrasi konuşmaları, tutuklamalar, adam öldürmeler, susturmalar, bağrıışmalar halkın canını sıkar ve halk başkana karşı ayaklanır. Bu esnada seyirciler tarafından akıllı telefonlar aktif olarak kullanılır ve sosyal medyada izleyiciler başkan aleyhine mesajlar yazarak isyan ederler.). Bu oyun ile Gezi olaylarının provasının yapıldığı iddia edilmiştir.

v. Gene Sharp'ın belirlediği ve OTPOR/CANVAS hareketinin uygulandığı 198 şiddetsiz protesto ve ikna yönteminin Gezi olayları sırasındaki eylemlerle bire bir eşleştiği iddia edilmiştir. George Soros'un finanse ettiği OTPOR'un da bu olaylarda ön planda yer aldığı, başvuruçunun da George Soros'un Türkiye'deki bağlantısı ve Açık Toplum Vakfı üzerinden para aktardığı kişi olduğu ifade edilmiştir.

vi. Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) raporuna dayanılarak başvuruçunun Yönetim Kurulu üyesi olduğu Açık Toplum Vakfının 2008-2017 yılları arasında 2.146 işlem ile toplam 30.542.618,25 TL havale ve EFT yaptığı, bu transferlerin 17.010.948,40 TL'lik kısmının 136 dernek veya vakfa aktarıldığı belirtilmiştir. Bunların arasında 667 sayılı KHK ile kapatılan Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı -FETÖ'ye aidiyeti, iltisakı veya örgütle irtibatı bulunduğu gerekçesiyle kapatılan-, Gündem Çocuk Derneği ve Muş Kadın Çatısı Derneği ile Taksim Dayanışması Bileşenleri arasında yer alan Lambda İstanbul ve LGBT Dayanışma Derneğinin de bulunduğu ileri sürülmüştür. 2011-2017 yılları arasında Açık Toplum Vakfının OSI (Open Society Institution) ASSISTANCE FOUNDATION unvanlı kuruluştan 25 işlem ile yaklaşık 14 milyon dolar swift aldığı belirtilmiştir. Açık Toplum Vakfından Anadolu Kültür A.Ş. ye 15/8/2011-25/4/2017 tarihleri arasında 74 işlem ile 1.891.465 TL havale geldiği, Şirketin de 2011-2016 yılları arasında 4 işlem ile 45.689 TL Açık Toplum Vakfına havale gönderdiği belirtilmiştir. Ayrıca Anadolu Kültür A.Ş.nin FETÖ/PDY'ye aidiyeti, iltisakı veya örgütle irtibatı bulunduğu gerekçesiyle kapatılan kurum ve kuruluşlar ile silahlı terör örgütüne üye olma suçundan hakkında kovuşturma yürütülen kişilere para aktardığı kaydedilmiştir.

vii. On altı şüphelinin gevşek de olsa hiyerarşik ve iş bölümüne dayanan bir ilişki içinde bulunduğu, Gezi eylemlerini toplumsal eylem ve kaosa dönüştürülmek istenen olaylar sürecinin başlangıç noktası olarak belirlediği ve bu doğrultuda çalıştığı ileri sürülmüştür. Profesyonel eylemci yetiştirmek amacıyla gizli ve açık toplantılar düzenledikleri, eğitim çalışmaları yürüttükleri, sosyal etkinlikler düzenledikleri, Avrupa kurumlarında görev yapan kişilerle görüşerek Gezi eylemleri lehine kamuoyu oluşturma çabasına giriştikleri iddia edilmiştir. Başvurucunun yöneticiliğini yaptığı Açık Toplum Vakfının bu faaliyetlere finans desteği sağladığı belirtilmiştir.

viii. Şüphelilerden H.H.G. ve Y.A. ile birlikte çeşitli sivil toplum kuruluşlarından toplam otuz bir kişinin katıldığı ve 27/6/2013 tarihinde Garaj İstanbul adlı mekânda gerçekleştirilen toplantıya ilişkin olarak H.H.G.nin toplantı öncesi ve sonrası başvurucuyu arayıp katılımcı listesini verdiği ve ikilinin toplantı sonuçlarıyla ilgili değerlendirmelerde bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca bu toplantıdan önce başka bir toplantının da düzenlendiği iddia edilmiştir. Bu toplantılarla ilgili olarak H.H.G. ile başvurucu arasında 21/6/2013 tarihinde gerçekleşen telefon görüşmelerine dayanılmıştır. Anılan görüşmeler şu şekildedir:

"- [H.H.G.] *Şimdi bu ilk toplantıdan sonra çok iyi geri dönüş aldık katılan ekipten işte [T.T.] hocadan [S.K.den] falan. Onların şeysi biraz da hani direniş kendi akışında gidiyor ve bir sürü yerde bir sürü acayip şeyler oluyor. Belki takip ediyorsunuzdur ...biraz ...yani muhtemelen yakın zamanda bunun ivmesinin düşmesi gibi bir risk olabilir toparlanamaması gibi bir risk olabilir biraz bu hareketi toparlamak hem genişletmek hem de derinleştirmek için ne yapabiliriz diye daha geniş bir kitleyle buluşalım... diye aynı ekiple konuştuk.*

- [Başvurucu] *Hi.*

- [H.H.G.] *Aslında ilk hedef ve böyle daha 40 kişilik bir ekip yine ilk ekibi de kapsayan ama Taksim Dayanışmayı Platformundan işte [B.T.] falan da dahil ettiğimiz... böyle bir liste çıkarttık. Biraz daha uzun bir toplantı falan planladık. Bu pazar için ama pazar çoğunluğa uymuyor.*

- [Başvurucu] *Tamam.*

- [H.H.G.] *Ben sizden bir email alayım. Yani bu programın hem süresini kısaltmakla ilgili [T.T.] hocadan bir geri dönüş geldi hem de tarihini evirmekle ilgili ve sizi de mutlaka hani bu ekibin içerisinde görmek istiyoruz işte. [E. de] gelemedi ilk toplantıya falan.*

- [Başvurucu] *Tamam.*

- [H.H.G.] *Daha geniş ve daha temsil gücü de kuvvetli olan yani çünkü Taksim Dayanışma hani bütün bu kent forumları oluyor bir türlü bir noktada birleşmiyor ... Bir birleşik noktası olsa bunun gibi bir fikirler var bir de genişletmek.*

- [Başvurucu] *Tamam.*

- [H.H.G.] *Anadolu'ya yaymak falan gibi fikirler var.*

- [Başvurucu] *Tamam.*

- [H.H.G.] *Biraz daha hareket planı çıksın her birimize ... çıkartalım gibi bir toplantı planlıyoruz.*

- [Başvurucu] *Tamam.*

- [H.H.G.] *Garaj İstanbul hani kalabalık 40 kişilik bir ekip böyle dünya kafe yapalım açık alan yapalım falan gibi fikirler var. Garaj İstanbul mekan verebilir. Yine belki Cezayir konusunda sizden destek alabiliriz diye düşündük.*

- [Başvurucu] *Cezayir sorun değil. Cezayir ayarlarız. Eğer boşsa tabiki ayarlarız.*

- [H.H.G.] *Tamam ben şimdi şu andaki bu geçici programı ve geçici katılımcı listesini size göndereyim.*

- [Başvurucu] *Tamam.*

- [H.H.G.] *Onun üzerinden konuşmaya devam edelim."*

Toplantının 27/6/2013 tarihinde yapıldığı ancak başvurunun toplantıya katılmadığı belirtilmiştir.

ix. Başvurucunun Taksim Dayanışmasından Ş.C.A., T.K. ile görüşmelerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda başvurunun H.H.G. ve Taksim Dayanışmasından Ş.C.A. ve T.K. aracılığı ile kent forumlarına, forum koordinasyon toplantılarına müdahil olduğu, H.H.G.'nin yapılan çalışmalar ve forum koordinasyon toplantılarıyla ilgili olarak başvurucuya telefon üzerinden bilgi verdiği ileri sürülmüştür.

x. M.A.A. ile başvurunun 3/7/2013 tarihinde yaptığı telefon görüşmesinin içeriği şu şekildedir:

"- [M.A.A.] *ii yani hani tam işte bilmiyorum abi biz burada sonuçta ee bir şekilde güvende durmaya iyi olmaya çalışıyoruz yani.*

- [Başvurucu] *Evet aynen aynen ee ya bir ara bu yani bu hadisenin önümüzdeki şeyleri ne olur hani hep avrupalılar ee her gördüğüm şey soruyor iyi tamam da hani bu siyasi durumu nasıl değiştirecek ee diye sorup duruyor. Ee bir ara bir yani bir kaç arka.. kişi oturup bir konuşsak mi?*

- [M.A.A.] *Yani benim yani şu anda müsait değilim abi ee ya şuan için müsait değilim.*

- [Başvurucu] *Tamam yani şuan derken zaten bu ... bir hafta sonra iki hafta sonra falan yapabileceğimiz bir şey.*

- [M.A.A.] *Anladım yani dediğim gibi şuanda değilim abi ee...hani şuanda açıkçası öyle birşeyi de değerlendirebilecek durumda da değilim yani...ee sonrası için ee ... tekrardan birbirmizle haberleşiriz..."*

xi. Telefon görüşmelerine dayanılarak başvurunun Avrupa ülkelerinde Gezi olayları ile ilgili olarak bir fotoğraf sergisi açılmasına ve AB yetkililerinin bu sergiye katılımlarının sağlanmasına yönelik çalışmalar yaptığı, bu kapsamda AB'nin eski Türkiye Büyükelçisi M.P. ile görüştüğü ileri sürülmüştür.

xii. Başvurucunun 25/10/2013 tarihinde İ.P. isimli şahısla yaptığı telefon görüşmesinde Gezi olaylarının siyasi otorite üzerinde bir baskı aracı olarak kullanılması gerektiği yolunda konuşmalar yaptığı ifade edilmiştir. Bu telefon görüşmesinin ilgili kısımları şöyledir:

"- [İ.P.] *Merhaba, Osman Hocam şimdi birşey soracağım size biz yarın altıda tam olarak neyi konuşacağız.*

- [Başvurucu] *Ne konuşacağız?*

- [İ.P.] *Anladım mı, a doğru mu anladım acaba diye şey yapıyorum.*

- [Başvurucu] *Tamam şöyle konuşsak, ee şimdi bu yerel seçimlerden önce yani bizim aslında hani bu Gezi olaylarından sonra şeyimiz isteğimiz hayal ettiğimiz şey yerel idarelerin daha şeffaf bir hale gelmesi daha katılımcı bir modelin ortaya çıkması yan buradan doğan enerjinin de bir demokratik muhalefet unsuru olarak veya demokratik baskı aracı unsuru olarak işlev görmeye devam etmesi ... Şimdi bu tabi hayallere ya da bu şeylere ulaşabilmek için nasıl bir siyasi denklem ortaya çıkar veya nasıl siyasi şeyler ee işbirlikleri olabilir e bu tabi biraz yani baştaki amaçlara da bağlı birşey diye düşündük. Yani biz buradan düşünmeye başlasak bu tür amaçlara hangi model hizmet eder, hangi siyasi aktörlerin hareketleri hizmet eder diye düşünürsek ve hani sonunda çok böyle isimlere falan gelmeden birşey yapabilir miyiz? Ee yani şöyle şöyle şöyle talepler ya da şu şunları kabul eden belediye meclis adaylarına destek sağlamak veya yani kurumsal bir belediyelerin kurumsal olarak şeffaflaşmalarına ve sivil toplumun denetimine açık olmalarına imkan verecek bir takım adımlar nasıl atılabilir ve düşünsek gibi şimdi tabi bunların sonunda birşeye geleceğiz herhalde gelinir herhalde yani tamamda hani ee işte bunun olabilmesi için AKP'nin yeniden kazanmasıyla bu işler nasıl olacak diye bir soru olabilir başka bir soru tamam ama hani CHP'nin adayı da eğer bu konuda duyarlı değilse bu nasıl olacak diye başka bir soru olabilir. İşte bunları biraz böyle şey yapacağız herhalde yani bunlara bunlara bunlardan böyle dolaşarak bir yere varabilir miyiz diye bir bakacağız.*

- [İ.P.] *Hani şey birine daha hani siz çağırılım var mı çağıracağınız diye sormuştunuz ya onun için soruyorum aslında.*

- [Başvurucu] *Hı hı var mı aklınızda birisi?*

- [İ.P.] *Ya şöyleki hani bu İstanbul'daki park forumunun içerisinde olan arkadaşlarım var benim hatta işte şey Çarşı grubunun içerisinde olanlar bunlar daha çok ve işte sor. Kadıköy'deki o eylülde gel mitingini yapan etkinliğini örgütleyenler şuan birçok park forumunda da o sürecin takipçisi olan arkadaşlar bunlar, onlardan bir tanesi aslında hani acaba.*

- [Başvurucu] *E çağırılım."*

xiii. Telefon görüşmelerine dayanılarak başvurunun Avrupa'da birçok kurum ve şahısla görüşme yaparak Gezi olaylarında gündeme gelen biber gazının Türkiye'ye ihracının durdurulması ve yasaklanması için birtakım çalışmalar yaptığı belirtilmiştir. Bu kapsamdaki telefon görüşmelerinin ilgili kısımları şöyledir:

(20/6/2013 tarihinde Y.A.E. ile yaptığı görüşme)

"- [Y.A.E] ... *bişey söyleyeceğim yani biraz münasebetsiz bişey olacak da bu İnsan Hakları Komisyonu geldiğinde görüşmek ister misin?*

- [Başvurucu] *ne zaman geliyor?*

- [Y.A.E] *Temmuzun ilk haftası.*

- [Başvurucu] *Olur yani memnun olurum. şimdi biz biz şöyle bi hazırlık yapıyoruz şeyin bu yani devletin gazı kullanma yöntemleri değişmediği sürece bi gaz Türkiye'ye gaz ihracatına bi ambargo talebi üzerinde çalışıyoruz.*

- [Y.A.E] *Ooo süper. Tamam abi ... "*

(24/6/2013 tarihinde Ö.D. ile yaptığı görüşme)

"- [Başvurucu] *sen şu gazla ilgili (İnternational Federation of Human Rights [Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu]) temastasın değil mi?*

- [Ö.D.] *Antuanlarla mı temastayım derken veri toplamaya çalıştım bir iki fotoğraf falan gelince konuşacağız.*

- [Başvurucu] *Bu şeyi yalnız boş bırakmamak lazım bu iyi bir şey olur yani ambargo yapar şey yaparlarsa talebinde bulunurlarsa... şimdi bak silah kullanımı da yasak değil ama silahı eğer bir ülke yanlış kullanıyorsa ambargo oluyor yani mesele şey değil gazın Türkiye de yasaklanması değil... nu boş bırakmamak lazım bence bu şu anda çok anlamlı bir iş."*

xiv. Anadolu Kültür A.Ş.de görevli Ç.M.U.nun telefon görüşmelerinde Gezi olayları ile ilgili "VIDEO İŞGAL" isminde 15 dakikalık bir görüntüden bahsettiği iddia edilmiştir. Bu görüşmelerde başvurunun R.S. (film yapımcısı) ile konuştuğundan, bu görüntüyü bir film festivaline götürerek gösterdiğinden ve Açık Toplum Vakfının bu tür çalışmaları Anadolu Kültür A.Ş. üzerinden fonladığından bahsedildiği ileri sürülmüştür. Bu sonuca ulaşılırken Ç.M.U.nun Ö. ile yaptığı şu telefon görüşmesine dayanılmıştır:

(Başvurucu ve A.G. arasındaki görüşme)

"- [Başvurucu] *Tamam bu Suriye sergisinde ne tür işler var.*

- [A.G.] *Video ağırlıklı bir sergi ... aslında bir açık çağrıyla Arap ülkelerinden ve Türkiye'den hani genç sanatçılara böyle video işleri göndermeleri söylendi ... yani kadına yönelik şiddet meselesi de var Esad in işte şey yapılması böyle hani internet üzerinden işte hani makyajlanarak dolaşıma sokulmasına dair işte var ya da Lübnan'a Amerikalıların yaptığı ...*

- [Başvurucu] *Makyaj ... Makyaj ...*

- [A.G.] *Hani makyaj dediğim şey makyajı yani hani şahıs olarak onu daha cazip göstermeye yönelik işte internet üzerinden ... dair ... ne bileyim yani böyle çok ... Türkiye de işte mesela Dikmen deki direnişe dair de video var ... Batman da kayıplarla ilgili yaptığı video da var... İşte sergi iki katta zaten Suriye yaşam görsel sanatlar sergisi iki katta devam ediyor yani kadın orta alanı boş ve daha hani aydınlık orası oraya alırsın onları orada hem anlatırsın hem yemeklerini yerler çünkü sonra hemen ... oraya gideceklermiş galiba.*

- [Başvurucu] *Hiç böyle bir şeyimiz var mı? Ee aslında bir şey var bu bizim yukarıdaki video occupy ... bir film montajı yapacaklardı şeyle ilgili gezi ile ilgili ... onu gösterebileceğimiz ayrı bir yer var mı yani bir köşesi falan böyle serginin ...*

- [A.G.] *Ya işte her şeyi kullanıyoruz ancak şey olabilir o ikinci katta soldaki odada videolar ... şeklinde dönüyor sırayla mesela orada bu işte video occupy'cıların yaptığı şeyi gösterebiliriz o odaya girip orada izleyebilirler."*

xv. Başvurucunun Gezi olaylarının Türkiye'ye yayılmasının ve devamlılığının sağlanması amacıyla çok sayıda yerli ve yabancı iş adamı -George Soros dâhil- gazeteci, televizyoncu, akademisyen ile irtibatlı olduğu, Türkiye'de bulunan yabancı büyükelçiler ve AB Komisyonu ile görüşmelerinin bulunduğu, Gezi olayları ile ilgili olarak televizyon ve internet sitesi kurulması, bunlara mali destek sağlanması, ABD menşeli bir gazeteyle ilan verilmesi konularında bazı kişilerle görüşmeler yaptığı belirtilmiştir. Ancak anlaşmazlıkların yaşanması üzerine bu çalışmanın neticeye ulaşamadığı ifade edilmiştir.

xvi. Telefon görüşmelerine ve fiziki takip tutanaklarına göre başvurunun ve Ş.C.A'nın Gezi Parkı ile ilgili verilen bir idari yargı kararına ilişkin olarak Almanya'nın İstanbul Başkonsolosluğu çalışanı olan V.H. ile toplantı yaptıkları, ayrıca başvurunun AB Parlamentosundan A.D. isimli bir milletvekiliyle görüştüğünün anlaşıldığı belirtilmiştir.

xvii. Başvurucunun Gezi olaylarında yabancı devlet ve derneklerin yetkilileriyle görüşerek Türkiye aleyhine uluslararası baskı kurduurmaya çalıştığı iddia edilmiştir. Bu kapsamda yapıldığı belirtilen telefon görüşmeleri şöyledir:

(31/5/2013 tarihinde M.Ö. ile yaptığı görüşme)

" - [Başvurucu] *merhaba.*

- [M.Ö.] *Selam 5 mi cezayir şimdi.*

- [Başvurucu] *5 ama sadece bu yabancı basın ha.*

- [M.Ö.] *Tamam anladım anladım ben şimdi basın toplantısında da duyururum bunu.*

- [Başvurucu] *Tamam ama sadece yabancı basın ha yani şey olmasın.*

...

- [M.Ö.] *başka bir şeye ihtiyaç var mı?*

- [Başvurucu] *Fikrim yok yani bir kaç kişi yani üye içinde olanlardan bir kaç kişinin gelmesi onları kim konuşacaksa onları şey yap.*

- [M.Ö.] *Tamam ıı sadece platform adına olmadı bence çünkü yani şey bütünlük olsun ııı.*

- [Başvurucu] *olsun ama basına birisinin davet etmesi lazım.*

- [M.Ö.] *Tamam tamam kim davet edecek?*

- [Başvurucu] *İşte yani şuanda Taksim platformu dışında kim olabilir? Yani basın toplantısı Taksim platformu.*

- [M.Ö.] *Tamam basını davet edelim.*

...

- [Başvurucu] *Ama konuşmacı olarak yani diğer başka yani orada gece kalan falan kalan bir kaç kişiyi kısa bir şey söylemek için çağırmak lazım onları yani o işi biliyorum ben kimi konuşturmak lazım ben çünkü [S.yle] şeyle konuştum [İ.C.] ile konuştum onlar gellebiliriz dediler.*

- [M.Ö.] *Tamam tamam peki peki başka kimlerle konuşalım sence aklına gelen başka biri var mı bir şey plan.*

- [Başvurucu] *Yeter artık ya o ikisi yeter bir de bir kaç tane de o içeride olan şeylerden yani aktrislerden."*

(31/5/2013 tarihinde Ö.D. ile yaptığı görüşme)

" - [Başvurucu] *şu şeyleri de çağıralım mı ya, yabancı STK'ları.*

- [Ö.D.] *Zaten bi . . . (anlaşılmadı) var kim var ki burada?*

- [Başvurucu] *: hi?*

- [Ö.D.] *. . . (anlaşılmadı) var, Greenpeace var, kim var ki?*

- [Başvurucu] *Hayır şöyle bir şey, vakıfları falan. Ben Ulli'ye gönderdim de mesela*

- [Ö.D.] *Ebbertler Mebertler mi?*

- [Başvurucu] *Evet.*

- [Ö.D.] *Olabilir, ben zaten Emma'ya yolladım.*

- [Başvurucu] *Tamam. Ebbert falan da yolla istersen. varsa sende, bende.*

- [Ö.D.] *B.nin, Belma da doğum izninde. Dur bakayım. Tamam bir bakayım, vardır bende bir iki tane bir şey. insanlar Taksim'deler değil mi?*

- [Başvurucu] *Öyleymiş de benim haberim yok."*

(31/5/2013 T. ile yaptığı görüşme)

" -[Başvurucu] *A . . . (anlaşılmadı) merhaba. Ya bir rivayet var ama Patrik Hazretleri nerede şu an, biliyor musun?*

-[T.] *İstanbulda burada, ne oldu?*

-[Başvurucu] *Yani Taksim civarında değil, değil mi?*

-[T.] *Yok.*

-[Başvurucu] *Divan Oteline gelmiş.*

- [T.] *Ne oldu ki?*

- [Başvurucu] *Acaba Divan otelindeyse burada baya bir, ben ofisteyim. Gaz şeyleri var merak ettim.*

- [T.] *Yok yok, belki gelmiştir. bir yabancıları vardı onun. Bugün bir ama yok zannetmiyorum çünkü çünkü şey patriği gelecekti, Şam Patriği.*

- [Başvurucu] *Bir öğrenebilir misin, Divanda mı acaba? Divanda mahsur olabilirler mi?*

- [T.] *Ama Şam Patriği gelmişse ve orada kalmışsa öğrenebilirim. orada kalıyordur herhalde. Mahsur falan değildir yani. Bir Patrik adı geçiyorsa o dur.*

- [T.] *Yani yarın Şam Patriği, yarın resmen Patrikhaneye gidecek sabah 9.30 da. Orada bir kabul töreni var.*

- [Başvurucu] *Anladım, okey."*

(6/6/2013 tarihinde F. ile yaptığı görüşme)

" - [Başvurucu] *Toplantı bitti mi?*

- [F.] *Şeyler gitti, Taksim dayanışma gitti.*

- [Başvurucu] *Hı.*

- [F.] *Şimdi büyükelçi ile birlikte işte beş altı kişi daha var, onlar kendi aralarında devam ediyor.*

- [Başvurucu] *Anladım okey. Peki."*

(29/6/2013 tarihinde C.C. ile yaptığı görüşme)

" - [Başvurucu] *Almanlar ile temas kurabildin mi?*

- [C.C.] *Almanlarla temas kurmaya çalıştım hiç bir şekilde adamlardan ses çıkmadı ESD'ci kadın da bunlar Shopping bir acente ile çalışıyorlar Türkiye'nin en yamyam adam. diyebileceğim adam ile çalışıyordu herhalde biz onunla devam edeceğiz dedi bende üstüne gitmedim.*

- [Başvurucu] *Anladım anladım.*

- [C.C.] *Yani adamı aslında ziyaret etmek lazım adama kendimi hatırlatmam lazım maili alıp almadığını bilmiyorum hani maili alsa insan bir aldım diyebilir ama bunlar bellide olmaz. Bilmiyorum. Yani senin düşüncen nedir?*

- [Başvurucu] *Bir ara ben bakalım yanına gideceğim herhalde birşey yapabilirim önümüzdeki.*

- [C.C.] *Ne zaman gideceksin?*

- [Başvurucu] *önümüzdeki bir ay içinde ama daha kesin belli değil.*
- [C.C.] *Tamam haberleşiriz o zaman onun dışında Gezi ili ilişkili bir şey var mı senir yaptığın bizim de dahil olabileceğimiz.*
- [Başvurucu] *Benim yok ama bir sürü şey yapılıyor orada parklarda marklarda.*
- [C.C.] *Ya onları biliyorum onlarla ilişkim var ama hani.*
- [Başvurucu] *Ben şuanda birşey yapmıyorum.*
- [C.C.] *Tamam o zaman.*
- [Başvurucu] *Yani her an yapabilirim.*
- [C.C.] *Tamam Osmancım.*
- [Başvurucu] *Sana birşey daha soracağım.*
- [C.C.] *Tabi buyur?*
- [Başvurucu] *şimdi acil işim düştü.*
- [C.C.] *olsun estağfurullah.*
- ...
- [Başvurucu] *Yüzde 70 ihtimalle daha yüzde 100 değil yarın bir gayt bulabilir miyiz?*
- [C.C.] *İngilizce mi?*
- [Başvurucu] *İngilizce belki de Almanca da olabilir bir sorucam.*
- [C.C.] *Onu öğrenirsen daha kolay olur yani Almanca belki daha rahat olur İngilizce de bulabileceğim insanlarım var sadece ne zaman söylersin onu söyle bana.*
- [Başvurucu] *Ben bir saat içerisinde söylerim herhalde.*
- [C.C.] *Tamam tamam nasıl bir insanı gezdirecek yada nasıl bir gurubu gezdirecek?*
- [Başvurucu] *Bir kişi bir kişi bir rektör üniversite rektörü.*
- [C.C.] *Hangi Üniversite?*
- [Başvurucu] *Dışardan tam bilmiyorum.*
- [C.C.] *Neresi?*
- [Başvurucu] *Dışardan bir yerden ama tam bilmiyorum yani alo ... "*

(5/7/2013 tarihinde B.T. ile yaptığı görüşme)

"- [Başvurucu] *Ya şeyi soracağım şimdi benden Almanlar şey istediler şu yargı idari mahkeme kararının kopyaları nerden bulunabilir diye sordu.*

- [B.T.] *Daha bende yok ama elde etmeye çalışırım, elde eder etmez sana da yollarım ama şu anda bende de yok.*

- [Başvurucu] *O zaman ben sana şimdi ben önümüzdeki hafta olmayacağım ben bir mail atayım."*

xviii. 31/5/2013 tarihli telefon görüşmelerine dayanılarak başvurunun ABD Büyükelçiliğinde çalışan Y.K.nın yönlendirmesiyle ABD yetkililerine soru sordurmaya çalıştığı ileri sürülmüştür. Bu doğrultuda 1/6/2013 tarihinde ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü J.P.nin yaptığı basın açıklamasında *"İstanbul Gezi parkında polislin protestoculara müdahalesiyle yaralanan kişi sayısından kaygılıyız, bizi Türkiye'nin uzun süreli istikrarı güvenliği ve refahının en iyi şekilde ifade ve toplanma temel özgürlüklerinin sağlanmasıyla garanti altına alınacağına inanıyoruz. Öyle gözükiyor ki bu bireylerin yaptığı da bu. Bu özgürlükler her sağlıklı demokraside çok önemlidir. Uluslararası Af Örgütü'nün raporunu gördük olayla ilgili biz de halen kendi bilgilerimizi topluyoruz."* şeklinde beyanlarda bulunduğu belirtilmiştir. Bu kapsamda başvurunun Y.K. ve G.T. ile yaptığı telefon görüşmeleri şöyledir:

"-[Y.K.]: *Merhaba Osman nasılsın? Sen o eylemlerde değildin değil.*

- [Başvurucu] *Geçen akşam onları ziyaret ettim ve sonra.*

- [Y.K.] *Evet.*

- [Başvurucu] *Bu sabah saat 10'da ya da 10:15 gibi.*

- [Y.K.] *Evet.*

- [Başvurucu] *Neler olduğuna bakmak için oraya gittim.*

- [Y.K.] *Evet.*

- [Başvurucu] *Çok yaygın bir şekilde gaz kullanımı vardı.*

- [Y.K.] *Evet.*

- [Başvurucu] *İnanılmaz yani onlar.*

- [Y.K.] *Evet.*

- [Başvurucu] *İnsanları köşede toplandığını gördüklerinde.*

- [Y.K.] *Evet.*

- [Başvurucu] *Onları gazlamaya başladılar, gerçekten inanılmaz.*

- [Y.K.] *Evet evet evet, peki dinle bir iki şeyden bahsedecektim, birisi Washington'da basında arkadaşların varsa.*

- [Başvurucu] *Evet*

- [Y.K.] *Washington'a devlet binasında soruyu sormalarını söyle basın toplantısında*

- [Başvurucu] *Tamam tamam.*

- [Y.K.] *Ve ve..*

- [Başvurucu] *Ama toplantı ne zaman, basın toplantısı ne zaman?*

- [Y.K.] *Basın toplantısı genelde ..., çok yakında yani 1 civarı gibi bir şey tamam mı?*

- [Başvurucu] *Tamam tamam.*

- [Y.K.] *Onlara soruyu sormalarını söyle ve ona bir giriş yaparız.*

- [Başvurucu] *Yani şey gibi soru mu?*

- [Y.K.] *çünkü ... (anlaşılmadı) yalın olarak süreç hakkında ne düşünüyorsun ve Büyükelçinin söyledikleri hakkında ne düşünüyorsun ve bizde washingtonda ... (anlaşılmadı) ve ikincisi ise düşünceyi ifade etme özgürlüğü hakkında konuşabilecek yüksek mevkide birisine ulaşmaya çalışıyoruz, tamam mı? Bu işle uğraşıyoruz.*

- [Başvurucu] *Evet, tamam. Muhteşem.*

...

- [Y.K.] *Pekala, çok zaman yok o yüzden telefon görüşmelerine şimdi başlasan iyi olur.*

- [Başvurucu] *Tamam.*

- [Y.K.] *Eğer birilerini arayacaksan.*

- [Başvurucu] [Y.K.] *ben [E.S.] ile birlikteyim (anlaşılmadı).*

- [Y.K.] *Ne? Duyamıyorum seni.*

- [E.S.] *Merhaba [E.S.] ben İnsan Hakları İzleme örgütünden.*

- [Y.K.] [E.S.] *sen misin?*

- [E.S.] *Merhaba merhaba [E.S.] İnsan Hakları İzleme örgütünden, beni hatırlıyor musun?*

- [Y.K.] *Evet merhaba merhaba, evet elbette hatırlıyorum.*

- [E.S.] *Merhaba merhaba yani (anlaşılmadı) bunun üzerinde, ama ben Avrupa ile (anlaşılmadı) konusunda iletişimdeydim.*

...

- [E.S.] *Sanırım bunun hakkında açıklama yapacaklar.*

- [Y.K.] *Tamam.*

...

- [E.S.] *CNN'e bir ... (anlaşılmadı) yazdım, çarşamba günü ifade özgürlüğü üzerine.*

...

- [Y.K.] *Öyleyse lütfen gönder bana, biz de Washingtondaki insanlara ulaştıralım ve ayrıca .. (anlaşılmadı) Washington'da."*

(31/5/2013 tarihinde G.T. ile yaptığı görüşme)

"- [Başvurucu] *Önemli değil hayır, bi Washington ile ilgili bir şeydi. Sonra ile konuşum. şeyle ilgiliydi. Bu bugün Beyaz sarayın bir basın Toplantısı olacakmış galiba, hani birileri Gazeteciler Türkiye ile ilgili bir şeyler sorsunlar diye.*

- [G.T.] *Ha anladım anladım peki. hallettiniz yani öyle mi?*

- [Başvurucu] *Hallettik hallettik."*

xix. Telefon görüşmelerine dayanılarak başvurunun Gezi olaylarına katıldığı ve eyleme katılan diğer şahıslarla irtibatlı olduğu belirtilmiştir. Bu kapsamdaki telefon görüşmeleri şöyledir:

(1/6/2013 tarihinde G.G. ile yaptığı görüşme)

"- [G.G.] *Ya Taksimdeydim, fena halde gaz yedim. Hakikaten şey, yani biraz bir otele sığındım ama şimdi Cihangir e doğru iniyorum.*

- [Başvurucu] *Hangisinde sin?*

- [G.G.] *Sen nerdesin?*

- [Başvurucu] *Ben Alman Hastanesindeyim, [S.yleyim]. Taksim Hill de bir toplantı olacakmış galiba.*

- [G.G.] *Ben oradaydım, oradan geliyorum. [S] nasıl?*

- [Başvurucu] *Bir de şey var. [S] iyi ...*

- [G.G.] *Alman Hastanesinin yanındayım, aslında bi.*

- [Başvurucu] *Gel.*

- [G.G.] *Dur uğrayayım."*

(13/6/2013 tarihinde M.Ö. ile yaptığı görüşme)

"- [M.Ö.] *Osman merhaba ya şimdi acil birşey geldi bir bilgi geldi [H.den] geldi bu bilgi gerekli birimlerden ona ulaşmış bu gece çadırla içerden çadır yakmak gibi bir şey söz konusu olabilir diye bir bilgi gelmiş onuda uu güvenli bir kaynaktan bana geldi diyor uu sence ne yapmalıyız?*

- [Başvurucu] *Provakatör mü? Provakasyon mu?*

- [M.Ö.] *Evet evet.*
- [Başvurucu] *Dayanışmaya hemen git sen neredesin?*
- [M.Ö.] *Ben İstanbuldayım şimdi.*
- [Başvurucu] *Hı tamam ben iletmeye çalışayım.*
- [M.Ö.] *Ben [E.ye] iletecem sende şeye ilet.*
- [Başvurucu] *Kime?*
- [M.Ö.] *[İ.E.ye] iletceğim ben birde tamam."*

(16/6/2013 tarihinde O.E. ile yaptığı görüşme)

" - [Başvurucu] *Bir de şey diye en son konuşmamızda ben sana böyle hani birşeyler yapalım filan dedim. öyle konuşmaktan da şimdi çok rahatsız oldum.*

- [O.E.] *Yok hayır yaa ben zaten hani.*

- [Başvurucu] *Gerçekten yani çok pis bir şey yapılan yani boşaltırsa da boşaltılmasa da hiçbir şey değişmiyecekti herhalde.*

- [O.E.] *Yok yok zaten hani karar alındı yani. Karar alındı düzenleme yapılacak işte vesaire hafta sonu böyle bir niyetleri yok. Çok net yani.*

- [Başvurucu] *Evet evet. Bunu teşhir etmek lazım.*

- [O.E.] *Evet.*

- [Başvurucu] *En önemli şey onu teşhir edilmesi.*

- [O.E.] *Yaa artı bu saaten sonra ne yapılabilir bilmiyorum açıkcası. Yani inanılmaz bir akşam izlemiştir mutlaka televizyonlarda. Kartal'dan buraya 30 bin kişi yürüdü yaa, yaa inanılmaz bir şey yani Mecidiyeköy'e kadar kim bunlar nerden bütün mahalleler ayakta. Şimdi de buralar her tarafta gaz yedik yine Taksim deyim bende. Bitmez bu ama yani c yüzden diyorum.*

- [Başvurucu] *Evet evet nasıl bir eylem, programlı halde yapmak. Yani zaten spontane bir şey oluyor da biz bunu daha programlı bir eylem haline getirebilmek. Her hafta olacak.*

- [O.E.] *Onu da önerdik biz aslında yani dün ama artık o geçti ki. Yani şu an bu insanlar evine ne zaman girecekler. Bu şeyi durdurmanın şeyi yok yani muhatabı yok. Tek muhatabı var demin Almanya'dan bir televizyon bağlantı yaptım onu dedim yani Tayyip Erdoğan bir şey diyecek hele şimdi bir de bugün mitingte konuşacak bakim ne diyecek. Yani insanlar pür dikkat bunu dinliyor ve ağızından çıkan her şey infial yaratıyor.*

- [Başvurucu] *Evet. Daha konuşmadı demi?*

- [O.E.] *Şu ana kadar konuşmadı. 1 saat ertelediler diye geldi haber.*

- [Başvurucu] *Hııı.*

- [Başvurucu] *Daha konuşmadı. Ama yani valinin bile açıklamaları yani şu an bir de can kayıpları artıyor. Bir tane 14 yaşında kızcağz şu an [A.] yanındaydı inanılmaz kötü oldular orda doktorlar hem de hayati tehlikesi çok ciddi diyor ki o çok soğukkanlıdır yani.*

- [Başvurucu] *of of of.*

- [O.E.] *14 yaşında yaa yani bu nedir bu yani artık hani bunun infial anlatabiliyorsunuz hani solcular daha böyle şeydir yaa hani alışkın senelerdir. Bu değiştirdi adam yani. İlk defa mı karşılaşıyoruz. Ruh hali değişti yani.*

- [Başvurucu] *Evet. Yok yani bu şey sahiden bu son yapılanlar artık herhangi bir Türkiye'de ki otoriter şeylerin falan yani standartlarını aşan bir şey yani bu çok ciddi vahin bir durum.*

- [O.E.] *Evet yani ne bileyim.*

- [Başvurucu] *şeyde yurtdışında epey şey oldu. Epey teşhir oldu.*

- [O.E.] *Evet.*

- [Başvurucu] *Bir sürü o demokrat şeyisi falan değişti.*

- [O.E.] *Evet evet yani bana da mailler geliyor, şey yapmıştık her tarafa çağrılar yapmıştık. Yaa işte Birleşmiş Milletler deki ... (anlaşılmalı) hepsi şey halinde infial halindeler ve Facebook. Twitter, faks, mail, bakanlıklar, hükümet hiçbir şekilde onlarda etkili olmamasına dehşete kapılmış. Yaa bu kadar yaygın bir şey var niye etkisi yok.*

- [Başvurucu] *Herif şey yapıyor yaa. uluslararası baskı olduğu zaman zaten uluslararası komplo diyor. Yani o kadar şey bir mantık ki yani o kadar araçsallaştıran ve hiçbir şeye oturmayan. Yani gerçekliğe oturmayan bir siyaset yapma tarzı ki adam çok tipik çok pis bir popülistçe.*

- [O.E.] *Ooo öyle hani propaganda için öyle diyor bence yani kendi ne düşünüyor ber direk bu iş bitecek başka yolu yok yoksa benim iktidarım gidecek kafada direk bu var yani.*

- [Başvurucu] *Kendisinin daha şey düşüncesi daha ağırlık düşünceleri olmadığı için yani şu anda günü kurtaracak ne düşünce kendisine uygun görüyorsa o düşünceleri kullanıyor.*

- [O.E.] *Evet*

- [Başvurucu] *Yani bu populist politikanın bir şeyisidir. Yani niye işte bir sürü Yugoslavya'da falan da yani sosyalist parti nasıl bir milliyetçi şeyi gibi.*

- [O.E.] *Evet*

- [Başvurucu] *Böyle bir şey*

- [O.E.] *Evet yani bu şeye bakalım da ya bu bir iki gün gerçekten bu tansiyon nasıl düşecek bende şey yapıyorum. Hani kim bunun muhatabı ne denecek bu insanlara hani bu geçtikten sonra şeyden çok netim yani bundan sonra her hafta kesin Hak ve Adalet Mitingleri yani. Anladın? Yani.*

- [Başvurucu] *Evet evet.*

- [O.E.] *Haklarımızı gasp ediyorsunuz adalet istiyoruz kardeşim 4 tane işte daha da gelecek yaralılarımız var bilmem ne sen geldiğin beri zaten bir başbakan kalkıp da bir ülkede ben yargı kararına uymam der mi yaa. Ne demek yani bir hukuk devleti yazıyor senir anayasanda. Böyle bir şey dehşet yani .Hani buna dair şeyler yapalım derim.*

- [Başvurucu] *Evet evet.*

- [O.E.] *Bu böyle bitmez yani.*

- [Başvurucu] *Evet ya yok bundan sonra biraz daha yani daha kendisi açısından zor yönetilebilir bir toplum olduğunu şey yapmak lazım. onu anlaması lazım.*

- [O.E.] *Evet peki (gülüyor).*

- [Başvurucu] *Yaa yani polisle zaten insanların çok büyük sempatisi yoktu. Bundan sonra polis iyice şey oldu. Düşman gibi insanlar.*

- [O.E.] *Tabii tabii Demin Cevahire girmiş polis duydun mu?*

- [Başvurucu] *Hayır.*

- [O.E.] *Bütün AVM içindekiler yuhluyor. Artı 1 Haberde gördüm şey yapıyor ağlıyor polisler diye muhabir veriyor. Biz bunun için neyi hakettik gibi.*

- [Başvurucu] *Evet. Tabii yani sonuçta siyasetin sonucu bu sadece polisin şeyi değil ki. İnisiyatifi olan bir şey değil ki.*

- [O.E.] *Evet. Bir tane AKP milletvekili kalkıp istifa etti. şimdi twitter dan dünden beri bombardıma uğratıyorum. Yani bir tanesi kalkıp yaa omurlu ve vicdanlı bir tane yok mu bu 350 arasında yani?*

- [Başvurucu] *İşte evet o da başka bir sorunu gösteriyor.*

- [O.E.] *Evet ya diyorum kalkın savunun bu vahşeti televizyonlarda çıkın kardeşim yani ya da istifa edin. Hani bu kadar sessizliğe bu vahşete sen bu milletin vekilisin çıkmışsın oraya bizim vergilerimizden maaşın alınıyor.*

- [Başvurucu] *Evet.*

- [O.E.] *Bu tür şeyler yapmaya çalışıyoruz şimdi ama bakalım ne işe yarar bunlar için bir işe yarar mı? Emin değilim.*

- [Başvurucu] *O işte her hafta bir miting veya işte bir şey Hak ve Adalet o iyi bence, iyi bir düşünce yani.*

- [O.E.] *Evet. Yani geliştirelim düşünelim yani bu ilk anda aklıma gelen şey çünkü bakıyorum millet 11 yıldır AKP icraatlarını döküyor ve orda ki dökülen şeyler gerçekten hak yitimleri. Yani o yüzden aklıma gelen bir şey adalet ve zaten şu an ruhsuzluk adalet isyanım var. Benim de ondan kaynaklı biraz."*

xx. Telefon görüşmelerine dayanılarak başvuruçunun Gezi olaylarına katılan ve eylemlerde söz sahibi olan gruplar tarafından değişik tarihlerde yapılan toplantılara katıldığı belirtilmiştir. Bu kapsamdaki telefon görüşmeleri şöyledir:

(6/6/2013 tarihinde H.B. ile yaptığı görüşme)

"- [H.B.] *Abi şimdi şöyle birşey var. S.E. yarın bir heyet oluşturup kendi aramızda konuşmamızı ister.*

- [Başvuruçucu] *Pardon bir daha söyle.*

- [H.B.] *S.E. ile N.B. yarın saat 2 de Tarabya'da saat 2 de görüşelim kendi aramızda ayrı bir heyet oluşturup konuşalım diyor, gerekirse içerideki bir heyet filan talepte bulundu, ne yapalım bu kullanılmak mıdır.*

...

- [Başvuruçucu] *Peki bunu kime iletmış bu talebi?*

- [H.B.] *Bana bana söylediler.*

- [Başvuruçucu] *Direk sana söylediler. Şimdi biraz önce ben [E.K.] ile konuştum. işte [E.K. de] şöyle birşey dedi. Ya biz böyle heyet olsada birkaç kişi ile görüşsek dedi .şimdi temsili bir heyet kurabilmenin imkanı ve ihtimali yok.*

- [H.B.] *Evet*

- [Başvuruçucu] *Yani ben birkaç şeyle görüştüm. Halkevlerinden insanlar ödp ile konuştum, böyle bir Temsili bir heyet bulmak imkanın yok. Fakat danışma, istişare yani şöyle olursa şöyle olabilir böyle olursa böyle olabilir. Tahminlerimizi, değerlendirebiliriz söyleyebiliriz. Yani bunda bir mahsur yok.*

- [H.B.] *Şey yapalım mı bir araya gelip üstünkörü bir heyet kurup, istersen çarşığı da alıp bilmem neyi de alıp bir çalışalım mı nedir durumumuz.*

- [Başvuruçucu] *Olabilir olabilir bu kaçta dedin toplantı.*

- [H.B.] *Yarın 2 dediler ama ben şimdi Dolapderedeyim açıkçası, Ben de emin olamadım yani iyi bir şey mi hayırlı bir şey mi yoksa.*

- [Başvuruçucu] *S.E. ile görüşmenin bir zararı olmaz."*

(13/6/2013 tarihinde A. ile yaptığı görüşme)

"- [A.] *Ha (gülerek) fena değilim, fena değilim. İşte bugün oylama var biraz sonra.*

- [Başvuruçucu] *Evet.*

- [A.] *şimdi benim kafamda geçen, seninle yaptığım kısa konuşmadan sonra eğer bu doğruysa referanduma karar verildiği. Biz karar değiştirim yani Erdoğan diyalog yapmıyor falan diye eleştirmiştik. Ne diyorsun?*

- [Başvurucu] *Yaa şimdi referanduma tepki var. Yani referandum, şu anda uzlaşma yönünde bir adım görülüyor doğrusunu istersen.*

- [A.] *Bence hata yapıyorlar eğer görmüyorlarsa.*

- [Başvurucu] *Yok yani şimdi. Yani şu andaki dün itibariyle durumdan daha iyi. Yani çünkü dün itibariyle ben yapacam edecem diyordu.*

- [A.] *Evet onun için, biz onu eleştiriyoruz işte.*

-[Başvurucu] *Ama referandumu biz bir uzlaşma yönünde adım diye yorumlamak istemiyor. Yani şöyle diyeyim referandum aslında yapıldı yani 1 milyon kişi eğer bunun park olarak kalmasını istiyorsa bu artık şeydir. Bir iradenin beyanıdır. Erdoğan'ın bunu dinlemesi lazım. Ama diyalog çabasını şey yapabilirsiniz. Yani diyalogun başlamış olması olumlu bir gelişmedir falan diyebilirsiniz. Ama referandumu şey yapmayın sakın u referandumu iyi bir çözüm diye anlatmayın.*

- [A.] *Niçin?*

[Başvurucu] *Yanlış yani [A.F.İ.yle] de bunu konuştum. Başka arkadaşlar da bunu konuştum. u bir sürü nedeni var bunun. Bu tamamen macrutaryal (majoritarian) demokrasi anlayışının tezahürü, azınlığa söz hakkı vermiyor, hayat hakkı vermiyor. Referandumda ben nasılsa çoğunluk alacağım diye.*

- [A.] *Garanti mi?*

- [Başvurucu] *Garanti veya değil. Ama mantık böyle işliyor. Yani burda mantığın şey olması lazım. Yaa bu kadar insan bunu istiyorsa eee o zaman benim bunu kabul etmem lazım diye düşünmesi lazım. Çoğunluk kimdeyse o olmaz.*

- [A.] *Bu Osman yok ama şimdi demokrasinin temel ilkelerinden bir tanesi özellikle.*

- [Başvurucu] *Sandık değildir. Sandık değildir. Bak sakın o muhabbeti.*

- [A.] *Osman dinle.*

- [Başvurucu] [A] *bu konuda konuşmak istemiyorum senle kusura bakma çok sinirliyin zaten.*

- [A.] *Ciddi mi niçin?*

- [Başvurucu] *Evet bu macrutaryan (majoritarian) demokrasi anlayışının yargısıdır bu. Bu konuda referandum yanlış bir seçimdir. Ben çünkü toplantıyı olumlu görüyorum.*

- [A.] *Evet.*

- [Başvurucu] *Referandum kararı çıkması hükümet açısından geri adımdır ama ileri bir adım değildir. Ben yazdım onu sana yani bunu şey gibi ... (anlaşılmadı) sunmayın. çok eleştiri yani eleştiri alırsınız. Yani çok tepki toplar yani EDP de buna karşı tavı alacaktır. Eğer siz referandumu çözüm diye sunarsanız çok ciddi tepki alırsınız.*

- [A.] *Yaa benim referandum çözüm diye bir şey söylemeyeceğiz biz. Yanlış şu anda geçen dün akşam ki şeyin yani senden aldığım mesaj. şöyle bir mesajdı yani bir 4 buçuk saat üzerinde tartışıldı. Bu kanıda sen söyledin bu lafı ıı Erdoğan'ın bu referandumu doğru kapıyı açması aslında bir geri adımdır.*

- [Başvurucu] *Geri adım?*

- [A.] *Evet bunu söylüyorsun bu da pozitif.*

- [Başvurucu] *Geri adımdır ama bak şimdi geri adımdır diyorum. Ama bunu olumlu bir adım demiyorum. Yani ileri adım, şimdi bizim için olumlu bak ileri adımları olumlu yokuz yani demokrasi açısından ileri bir adım değil bu.*

- [A.] *Yani şimdi bak, ben sana gönderdim bizim kanun tasarısını çok sert eleştiriyoruz şeyi; dinlemiyor, konuşmuyor, çok underground falan filan diye yani anlamıyor.*

- [Başvurucu] *Sizin karar tasarinızda şey yok. Parkın park olarak kalmasıyla ilgili bir görüş yok. Ben ona şaşırdım.*

- [A.] *Yaa zaten şeyi destekliyoruz diyoruz. Bu şeyin ıı Taksim'de ki insanların şeyini. Amaçta O.*

- [Başvurucu] *Ama amaç o ama yani sizin de Yeşiller olarak ıı bir kentsel kamu alanı ve parkla ilgili görüşleriniz olması lazım.*

- [A.] *zaten bizim o konuda hiçbir şeyimiz yok. Park olsun istiyoruz. Hatta yeşil alan kullanılır alan bu konuda biz sizinle aynı çizgideyiz.*

- [Başvurucu] *Peki ama niye karar regülasyonunda.*

- [A.] *Bu ortak regülasyon olduğu için.*

- [Başvurucu] *Kim itiraz ediyor buna peki?*

- [A.] *Yaa Hristiyan Demokratlar hiç girmek istemiyorlar öyle detaylara*

- [Başvurucu] *Kim kim kim istemiyor.*

- [A.] *Hristiyan Demokratlar.*

- [Başvurucu] *Hı yani.*

- [A.] *Detaya girmek istemiyorlar. Hatta şeyi bile çıkardılar.*

- [Başvurucu] *Ama yani siz koyun onlar çıkarsın. Yani siz niye bunu önermediniz?*

- [A.] *Önerdik canım. Önerdik. Biz hatta şeyi önerdik doğudan dedik Taksim platformu ve şeyin protestocuların grup halinde mücadeleyi destekliyoruz cümlesini koyduk ama.*

- [Başvurucu] *Hı hı.*

- [A.] *Onu da kabul etmediler.*

- [Başvurucu] *Hayır yani mücadelesini destekleme biraz daha siyasi tavır.*

- [A.] *Hu.*

- [Başvurucu] *Halk olarak kalması.*

- [A.] *Ama onu dolaylı olarak zaten eleştiriyoruz. İşte İstanbul'da çevrede çok şeyin yok olduğunu falan o konuda görüşlerimiz girdi metne.*

- [Başvurucu] *Yani şunu diyebilirsiniz başbakanı işte bunların çağırması ve görüşmesi olumlu bir adımdır diyebilirsiniz. Ama o kadar yani.*

- [A.] *İleriye gitmeyelim diyorsun sen.*

- [Başvurucu] *Hayır hayır sakın referandumla ilgili yani referandumla ilgili referandumun olumlu bir şey olduğunu söylemek şey olur hatalı olur."*

(6/6/2013 tarihinde M.M.A. ile yaptığı görüşme)

"- [Başvurucu] *şey iii heyecanlı günler iii şimdi [Ş.] aradı herhalde seni.*

- [M.M.A.] *şimdi konuştuk.*

...

- [Başvurucu] *Ya benim kafamda şöyle bir senaryo var yani yani ben de katılırim dedim ama kamuoyuna yönelik yani bir isim geçmesi falan gibi bir şey söz konusu olmaması halinde yani bu işi öyle bir tezgahlayalım ki eğer tezgahlayabilirsek yani bu işin kamuoyu gücü çarşı olsun çarşı gurubu olsun diye düşünüyorum çünkü bunu ve bizler ne soldan herhangi bir örgüt ya da herhangi bir örgüt lideri şey yapamaz yani çok ağır bir iş bu ... olmuş bilmem ne olmuş polis şiddeti var filan falan, topluma karşı çarşı gurubunun bir şeyi var bir meşrutiyeti var yani şimdi mücadele etmişler bilmem ne yapmışlar bir de hani siyasi hesapları olmadığı için kimse çarşı gurubunu rakip diye görmüyor, şimdi bizim orayc gitmemiz biraz çarşı gurubunu fişeklemek yani onları cesaret in verdirmek biraz da işte bi bakana ya kardeşim yani burası öyle bir yer ki yani burada herkes var o da var şu da var bu da var yani bunlar üzerine kategorize etmek işte şu şudur bu budur hikayesinden vazgeçin yani o şeyi vermek onu anlatmaya çalışmak ve bu yani tamamen kapalı bir toplantı olacak diye şey yapıyorum ben de giriyorum.*

- [M.M.A.] *Kapalı bir toplantı olmasında bir şey yok yani açık ya da kapalı olması değil mevzu abi yani burada mevzu şu yani birincisi ben hakikaten dışarı çıkmıyorum şuan da yani hayati tehlike var abi.*

- [Başvurucu] *Hayati tehlike ne taraftan gelecek diye şey yapıyorsun?*

- [M.M.A.] *Abi şuan da bir tane bir tane iki tane bakan 1 tane belediye başkanı bir tane polis şeyi [Ö.] neydi adamın adı [Ö.] bir şey bir de [A.B.] AKP il başkanı hedej gösteriyorlar ben günde 300-500 tane tehdit twiti alıyorum Facebook ta adıma açılmış sayfalar herhalde bini geçmiştir.*

- [Başvurucu] *Baksana işte bunu bunu da adalet bakanına söyleyelim manyak mıdır bunlar ya, Adalet bakanına söyleyelim tam adamı işte, abi yorum söylüyorum abi.*

- [M.M.A.] *Tam adamı ama öyle olmuyor ki abi şimdi ben bir benim bir temsiliyet şeyim yok olması ... (anlaşılmıyor).*

- [Başvurucu] *Benim de benim de yok benim hiç kimse yok burada çarşı dışında hiç birimizin yok zaten temsiliyet iddaası ile gitmiyoruz.*

- [M.M.A.] *Ne olursa olsun abi sonuçta adam karşısında gördüğü muhatapı bir muhatap kabul edecek yani muhatap gördüğü için arıyor zaten.*

- [Başvurucu] *Hayır ama bir şöyle dedik yani biz ancak oradaki kitlenin psikolojisini ve ne gibi şeylerden çok rahatsız olduğunu neler olursa olabilirse bunu değişeceğine dair sadece kişisel görüşmelerimizi söyleyeceğiz o kadar abi başka zaten temsil edecek kimse bulamıyor yani yok öyle bir şey şuan da kitleyi temsil edebilecek hiçbir Allah'ın kulu yok.*

- [M.M.A.] *Evet, gençler var abi orada kurulsunlar sorsunlar insanlara.*

- [Başvurucu] *Yani gittik çadır çadır dolaşıyorlar yani o başka tabi onu da yapabilir ama şimdi burada bir de şey var yani sahiden pazartesiye kadar biraz olayı normalleştirmek de önemli çünkü benim korkum pazartesi yine bir polis şiddeti dalgası ile karşı karşıya gelebiliriz ya hafta sonu bırakırlar bunlar ama yani pazartesi günü böyle işgal altında bir Taksim işte barikatlar ile kapatılmış caddeler şeyini durumunu sürdüreceklerini zannetmiyorum yani bu bizim son şeyimiz yani son demeyelim de hani bir barut bu bence bunu bi de Sadullah ERGİN ile ben daha önce görüştüm yani 3 kere falan görüştüm sen görüştün mü bilmiyorum.*

- [M.M.A.] *Hayır abi.*

- [Başvurucu] *Şey bir adam güvenilir birisi yani şey gibi değil diğer AKP'li siyasetçiler gibi pek değil, açlık grevlerini de falan şey yaptık yani 3 kritik görüşme yaptık yani benim şeyim iyidir notum iyidir S.E.ye, yani ben."*

(17/6/2013 tarihinde H.H.G. ile yaptığı görüşme)

"- [Başvurucu] *Yok ben maalesef daha şeydeyim ben Cuma günü döneceğim.*

- [H.H.G.] *Tamam ben sizi fazla arayı uzatmadan o toplantıyı yaptık çok teşekkürler çok faydalı oldu hem hukuki zeminde hem sosyal medya ve iletişimle ilgili o toplantıya gelen arkadaşlarla ilerliyoruz çok teşekkür ederim Cezayir'i bize açtığımız için üç gelişmelerle ilgili sizi haberdar edeceğiz."*

xxi. Telefon görüşmelerine dayanılarak başvurunun Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı'nı yalancı olarak itham ettiği, Gezi olaylarında Garanti Bankasının yapmış olduğu açıklamaları protesto etmek amacıyla Bankadan para çekmek halkta ekonomik kriz çıkarılmak isteniyor algısı oluşturacağı için Bankadan para çekmenin değil kredi kartı kesme eyleminin daha doğru olacağını belirttiği, başvurunun esas amacının Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini zora sokmak olduğu iddia edilmiştir. Bu kapsamdaki telefon görüşmeleri şöyledir:

(10/6/2013 tarihinde O.E. ile yaptığı görüşme)

" - [O.E.] *Ben de onun için aramıştım meil attım hani telefonda uzun uzun anlatmak zor olur diye böyle bir şey.*

- [Başvurucu] *Şu bankadan paraları çekilse de Tayyip Erdoğan bu işte uluslararası faiz lobisi işi diye şey yapacak.*

- [O.E.] *Evet ama bunu gerçekten bir saflaştırmaya gidiyor ve bunu engellemenin yolu da ancak tabanına ve diğer mevzuları yapmak gibi düşünüyoruz hani çözüm önerisi olarak bunu düşündük ve bu Garanti Bankasının müdürünün açıklamalarından sonra bir zaten kendiliğinden bir kredi kartı kesme gibi iş olmuş mis sokaktakiler ve İstiklal Caddesinde bir tepki şeyi var.*

- [Başvurucu] *Bankadan kredi kartını kesmek iyi bir şey ama para çekmek dediğin zaman bu tamamen ekonomiyi çökme operasyonu diye algılanır o biraz kullanılacak bir şey.*

- [O.E.] *İşte bir tehdit olarak yapacak başka birşey kalmıyor kendileri zaten Türk Bankalarına bilmem ne gibi saçma sapan açıklamalar yaptı kendisi yapıyor aslında yani.*

- [Başvurucu] *Evet doğru doğru.*

- [O.E.] *Böyle bir şeyi bir de bu uluslararası düzlemde biraz birşey yapmaya çalıştık birkaç birşeyde oluyor zaten ama.*

- [Başvurucu] *Bence yapılabilecek şu anda en yani şeylerden bir tanesi kolay işlerden bir tanesi Türkiye'ye gaz satışı ... (anlaşılmadı) ... biber gazı satışlarına ambargo.*

- [O.E.] *Evet onu konuşmuştuk doğru o da var ve şuan bir tepki hani çünkü saflaştırmaya gidiyor.*

- [Başvurucu] *Tabi canım.*

- [O.E.] *Yani şimdi cami imamını görevden almış ya bu kadar olmaz yani bu kadarı da yani kendi yalan söylüyor birde üstünede yalanını besleyen işler yapmaya çalışıyor.*

- [Başvurucu] *Adamın siyaset yapma biçimi sürekli manipülasyon sürekli yanlış bilgi kullanmak ve zaten kendisi de yalan söylediği için kendisi de bir söylediğini herkes başka bir hale getiriyor üç gün sonra başka birşey söyleyecek biz zaten hukuka saygılıydık gündemdedik diyecek falan yani böyle siyaset tarzı.*

- [O.E.] *Evet evet bir kaç AKP istifası oldu birde İzmir'de şimdi AKP içerisinde şey olmuş bir tartışma ben onun da önemli olduğunu düşünüyorum hanelerde falan özel olarak bu şeyi yapacağız yani burada onura ve vicdana seslenen birşey yapmaya çalışıyoruz.*

- [Başvurucu] *iyi olur iyi olur ama o yani çok şey yapmayın çok hani para çekme işini vurgulamayın bence.*

- [O.E.] *Ama onun başka şansı yok ki yani nasıl sıkıştıracağız bunu.*

- [Başvurucu] *Ya oradan sıkışmaz ... (anlaşılmadı).*

- [O.E.] *Bugün borsayı açamadılar mesela dünkü konuşmalarından sonra 11'e kadar borsayı açamadılar.*

- [Başvurucu] *Ama yani şeyi yani bizlerin bunu bak şöyle bir şey bunu siyasi olarak sonuna kadar kullanmak lazım ama bunu kullanırken ekonomik kriz yaratıyor olarak havasında da olmamak lazım yani ekonomik kriz yaratmak bence şu anda sol demokratik kesimlerin şeyi olmamalı ona faaliyet alanı olmamalı.*

- [O.E.] *Şu an zaten ekonomik kriz varda yani.*

- [Başvurucu] *Tamam varsa o zaman olacağına bakar yani ... (anlaşılmadı).*

- [O.E.] *Anladım peki ben bir paylaşayım.*

- [Başvurucu] *Yoksa şeyden dolayı değil yani kendi ekonomik durumum bozuluyor diye söylemiyorum bunları yani.*

- [O.E.] *Hayır hayır hayır öyle anlayacak olsam göndermezdim zaten öyl anlamıyorum."*

xxii. Gezi olayları sırasında polis olarak görev yapan H.G. (Gezi olayları sırasında İstanbul Emniyet Müdürlüğü güvenlik şube müdür yardımcısı) ifadesinde başvurucuyu kitlesi kalabalık olan eylemlerde gördüğünü ve kendisine danışılan bir kişi olduğunu belirtmiştir. Yine Y.D. (Gezi olayları sırasında İstanbul Emniyet Müdürlüğü güvenlik şube müdürü) adlı şahıs ifadesinde başvurucunun müzakereciler arasında olduğunu, müzakere edilen grup ve liderlerinin yanında durduğunu fakat çok diyaloga girmediğini, müzakere edilen şahısların tıkanıdığı durumlarda ise onların danıştığı akıl hocası gibi devreye girdiğini belirtmiştir.

xxiii. 26/9/2013 tarihinde İstanbul Muhabere Elektronik Şube Müdürlüğüne yapılan ihbarda Gezi olayları büyümeden önce Açık Toplum Vakfında görevli olan başvurucunun yönlendirmesiyle M.Ö.nün birkaç kişi üzerine banka hesabı açtırdığı, bu hesaba para yardımı toplanarak eylemcilere gaz maskesi, sargı bezi, deniz gözlüğü gibi malzemelerin dağıtıldığı, bunun mali yönünün araştırılması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucunun bu ihbarda belirtilen hususları doğrulayacak şekilde telefon görüşmelerinin bulunduğu iddia edilmiştir. Bu kapsamdaki telefon görüşmeleri şöyledir:

(30/5/2013 tarihinde M.Ö. ile yaptığı görüşme)

"- [M.Ö.] *Merhaba Osman, ya sen ordaymışsınız galiba, çıkmışsın yemekten.*

- [Başvurucu] *Ben bir baktım, şimdi ofise gidiyorum.*

- [M.Ö.] *Tamam, ya şimdi böyle şey teklifleri geliyor, gaz maskesi alalım ve bu miktarda işte gençlere dağılsın gibi teklifler geliyor. bunlar için de destek yapmak isteyen insanlar var. bir yerde toparlamak lazım bunları ama para mara hesabı falan filan hesabı açmak lazım herhalde. Nasıl bir şey önerirsin, böyle bir şeye sen de katkıda bulunur musun?*

- [Başvurucu] *Bulunurum tabi katkıda, bunu şey yapılır herhalde ya çok enformel bir iş olduğu için burada artık konuşulan olmaz, bir kişi hesap açtıracak ya da nakit para toplayacak.*

- [M.Ö.] *Evet ama.*

- [Başvurucu] *Ondan sonra gaz maskesi alınacak.*

- [M.Ö.] *Bunu yine de bir şeyin, mesela kendi üstüme almak istemem böyle bir şeyi, Onun için böyle birini bir şey bulmamız lazım. Yani birinin hesabının açılması.*

- [Başvurucu] *Gönüllülerden birinin hesabı kullanılacak yani bir tek kurumlar olmaz ki.*

- [M.Ö.] *Tamam tamam peki, doğru kurum da olmaz.*

- [Başvurucu] *En iyisi o iki kişinin imzası ile.*

- [M.Ö.] *Ha iki kişilik bir şey açalım diyorsun. Tamam tamam olur.*

- [Başvurucu] *Denetim için.*

- [M.Ö.] *Peki tamam, Denetimi olması lazım. Yapabilecek bir iki insan bulmaya çalışayım."*

(2/6/2013 tarihinde T. ile yaptığı görüşme)

"- [T.] [A.] *ile, dün gene moralimiz biraz bozduktu. Yani hani iş böyle yağma bilmem neye döndü. Fakat sabahleyin inanılmaz bir temizlik kampanyası başladı.*

- [Başvurucu] *Güzel.*

- [T.] *Taksim Parkı girdiğimizden daha iyi halde. Tek tek izmarit topluyorlar. Bi de yemek organizasyonu yapıldı, yani şey aktivist çoğunluk, etrafın temizliği ve geride duruyor. Her solcu, sosyalist gruplarımız ise miting yapıyorlar.*

- [Başvurucu] *Bu şeyler hala orda mı?*

- [T.] *Kim?*

- [Başvurucu] *İşçi Partisi takımı.*

- [T.] *Yok yok onlardan kimse yok, şey var. Kaldıraç maldıraç işte diğerleri, hepsi o, klasik bildikleri yöntem.*

- [Başvurucu] *Onlar şey.*

- [T.] *Yok yok onlar şey işte, en yukarıya bayrak koyup bağırarak ilgileniyorlar. Geri kalan hali ise herkes elinde torba ve şey, eldiven şey yapıyor. Arka tarafta bir tane yemek sağdıcı gibi bir şey kurmuş. Ben [F.ye] söyledim. Şimdi yüz tane sandiviç hazırlatıyor.*

- [Başvurucu] *Güzel.*

- [T.] *Bir de çok şey onları falan filan.*

- [Başvurucu] *Peki ses falan var mı?*

- [T.] *Hı?*

- [Başvurucu] *Ses falan var mı?*

- [T.] *Ses şeyde, ses sistemi şeyde var, arka tarafta Gezi'nin içinde var. Bana sorarsan şeyi bırakıp ne derler, meydanı bırakıp.*

- [Başvurucu] *Tabi tabi artık meydana bırakıp.*

- [T.] *Meydanı solcular tutuyorlar ve çıkmayacaklar. O sorun değil. Meydanı bırakıp Gezi'ye yüklenip Gezi'de organize olmak lazım. Yani ses sistemiyle, gece bir tane jeneretör gelmiş.*

...

- [Başvurucu] *Ortada bir masa var mı?*

- [T.] *Yok aslında Gezi'de, şeyde bir şey var, yemek yapılan yerde, yemek siparişi yapılan yerde bir şey var ama onun doğrusu.*

- [Başvurucu] *Böyle bir plastik masa bulup çok önemli, o çok faydalı oluyor. Plastik büyükçe bir masa ve 10-15 tane iskemle olursa insanlar sürekli orada kordinasyon masası gibi şey yaparlar.*

- [T.] *Evet onun için, onun için şey gerekiyor, Güçlü bir ses sistemi gerekiyor. Ses sistemi ve ışık gerekiyor. Yani onu yaparsak olabilir. Ses sistemi gerekiyor. Sizin ses sistemi geldi gitti mi, ne oldu?*

- [Başvurucu] *Cezayirden mi?*

- [T.] *He.*

- [Başvurucu] *Cezayirden geldi gitti.*

- [T.] *Geldi gitti, gene buraya dur bakayım. Ben . . . (anlaşılmadı) de bakayım. Tamam."*

(11/6/2013 günü saat 16.24'te Ö. ile yaptığı görüşme)

"- [Ö.] *Sen Anadolu Kültürde misin?*

- [Başvurucu] *Evet.*

- [Ö.] *Ya birşey söyleyeceğim şimdi bilmiyorum twitterdan falan takip etmiyoursundur sen burada bu uyduruk gaz maskesi de olsa gaz maskesine ihtiyaç var ya.*

- [Başvurucu] *Napalım nerden bulabiliriz?*

- [Ö.] *Ya işte bilmiyoruzki acaba şeyde Koçtaş'da belki vardır ama emin değiliz yani her yerlerde bitiyor u.*

- [Başvurucu] *Bu şeylerden diyorsun değilmi yani en uydurukları var onlar işe yaramaz zaten.*

- [Ö.] *Ya işte hani işçi maskesi vardır ya yani ne bulabilirsen revirdekilerin bile maskesi yok öyle diyeyim sana doktorlar maskesiz gidip yaralıları.*

- [Başvurucu] *Nerdesin sen?*

- [Ö.] *Parktayım ben.*

- [Başvurucu] *Hı parka mı maske göndermemiz lazım?*
- [Ö.] *Evet yani şey yani maske su hazır poğaçaya börek çörek yemek bile yok burada.*
- [Başvurucu] *Poğaçaya falan dur ama bak onları söyle de sen.*
- [Ö.] *Poğaçaya.*
- [Başvurucu] *Poğaçaya.*
- [Ö.] *Böyle hazır yemek burada yemek yapılamıyor böyle karambolden dolayı saldırılar var ya.*
- [Başvurucu] *Peki poğaçaya ondan sonra şey gaz maskesi.*
- [Ö.] *Yani gaz maskesi hertür deniz gözlüğü.*
- [Başvurucu] *Tamam.*
- [Ö.] *Küçük meyve suyu olur su olur süt süt önemli küçük süt.*
- [Başvurucu] *Peki Ö. tamam."*

xxiv. Bu konuyla ilgili olarak İstanbul Vakıflar 1. Bölge Müdürlüğünün araştırma yaptığı ve Açık Toplum Vakfı ile ilgili rapor hazırladığı ancak bu iddialarla ilgili yeterli delilin tespit edilemediği belirtilmiştir. Ancak bu konuda başvurunun Açık Toplum Vakfı Genel Sekreterliğinde bulunan G.T. ile yaptığı telefon görüşmelerinde Vakıflar Bölge Müdürlüğünden gelecek denetçiye Açık Toplum Vakfı ve Anadolu Kültür A.Ş. arasındaki irtibatın ayrıntılı anlatılmaması, başvurunun ve M.Ö.nün Anadolu Kültür A.Ş. deki konumunun açıkça söylenmemesi şeklinde konuşmaların yer aldığı belirtilmiştir. G.T.nin vakıf denetçisi ile yaptığı konuşmalarda, M.Ö.nün Açık Toplum Vakfı ile ilişkisi olmadığını söylediği fakat Anadolu Kültür A.Ş.de görevli olduğunu bildiği hâlde bu konuda bilgi vermediği ve bunu gizlediği, M.Ö. ile Anadolu Kültür A.Ş. ve Anadolu Kültür A.Ş. ile Açık Toplum Vakfı arasındaki ilişkiyi saklamaya çalıştığı iddia edilmiştir.

xxv. Taksim Platformu'nda aktif olarak görev yapan M.Ö. ile başvuru arasındaki telefon görüşmelerine dayanılarak 30/10/2013 günü Taksim Platformu üyeleriyle Anadolu Kültür A.Ş. salonunda toplantı yapıldığı, bu toplantıya başvurunun da çağrıldığı, yine 14/11/2013 tarihinde bu amaçla Cezayir Lokantası'nda bir toplantı yapıldığı, bu toplantıya başvurunun özellikle katılmasını istediği bazı şahısların da gelmesi için M.Ö.nün çalışma yaptığı, toplantılarla ilgili olarak M.Ö.nün başvurucuya bilgi verdiği ve katılımcı listelerini gönderdiği, bu toplantıları başvurunun organize ettiği belirtilmiştir.

xxvi. Kalekol olarak adlandırılan sınır karakolları yapım projesiyle ilgili olarak Diyarbakır'ın Lice ilçesinde PKK terör örgütü destekli bir grubun yaptığı eylemler ve jandarma karakoluna yapılan saldırılar neticesinde çıkan olaylarda M.Y. isimli şahsın ölmesi konusunun Gezi olayları ile birlikte gündemde tutulması için çalışmaların olduğu iddia edilmiştir. Ayrıca 1992 ile 1993 yıllarında Lice'de yaşanan olaylarla ilgili "*Lice Belgeseli*" ismiyle bir belgesel hazırlandığı ve 14/1/2014 tarihinde Cezayir Lokantası'nda geniş katılımlı bir toplantı ile belgeselin gösteriminin yapıldığı belirtilmiştir.

xxvii. Gezi olaylarında Beşiktaş futbol takımının *Çarşı* adlı taraftar grubu ve diğer grupların Beşiktaş ilçesinde bulunan Başbakanlık Çalışma Ofisi ve Adalet ve Kalkınma Partisi binalarına yönelik taşlı-molotoflu saldırılar gerçekleştirdiği iddia edilmiştir. Bu kapsamda *Çarşı* taraftar grubu içinde faaliyet gösteren şahıslara yönelik operasyonlar kapsamında yirmi iki kişi gözaltına alınmış ve bu kişiler hakkında halkı kin ve düşmanlığa tahrik, kanunlara uymamaya tahrik, kamu malına zarar verme ve kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşü yapma suçlarından soruşturma başlatılmıştır. *Çarşı* grubuyla ilgili olarak A.M.Y., C.S.Y., başvuru, A.S., S.S. ve M.M.A.nın telefonla konuşma yaptığı ya da paylaşımlarda bulunduğu ileri sürülmüştür. Başvurucunun bu kapsamda yaptığı telefon görüşmesi şöyledir:

(6/6/2013 tarihinde M.M.A. ile yaptığı görüşme)

"- [Başvurucu] *Şey uu heyecanlı günler uu şimdi [Ş.] aradı herhalde seni.*

- [M.M.A.] *Şimdi konuştuk.*

- [Başvurucu] *Şimdi son dakika da bir şey çıktı bu malum ... (anlaşılmıyor).*

- [M.M.A.] *Biliyorum abi duydum [Ş.ye de] söyledim.*

- [Başvurucu] *Sen gelmezsem daha iyi olur demişsin.*

- [M.M.A.] *Evet abi.*

- [Başvurucu] *Benim de kafamda şöyle bir senaryo var.*

...

- [Başvurucu] *Ya benim kafamda şöyle bir senaryo var: Yani yani ben de katılırim dedim ama kamuoyuna yönelik yani bir isim geçmesi falan gibi bir şey söz konusu olmaması halinde yani bu işi öyle bir tezgahlayalım ki eğer tezgahlayabilirsek yani bu işin kamuoyu gücü *Çarşı* olsun *Çarşı* gurubu olsun diye düşünüyorum. Çünkü bunu ve bizler ne soldan herhangi bir örgüt ya da herhangi bir örgüt lideri şey yapamaz yani çok ağır bir iş bu ... olmuş bilmem ne olmuş polis şiddeti var filan falan, topluma karşı *Çarşı* gurubunun bir şeyi var bir meşrutiyeti var yani şimdi mücadele etmişler bilmem ne yapmışlar bir de hani siyasi hesapları olmadığı için kimse *Çarşı* gurubunu rakip diye görmüyor, şimdi bizim oraya gitmemiz biraz *Çarşı* gurubunu fişlemek yani onları cesaret in verdirmek biraz da işte bi bakana ya kardeşim yani burası öyle bir yer ki yani burada herkes var o da var şu da var bu da var yani bunlar üzerine kategorize etmek işte şu şudur bu budur hikayesinden vazgeçin yani o şeyi vermek onu anlatmaya çalışmak ve bu yani tamamen kapalı bir toplantı olacak diye şey yapıyorum ben de giriyorum.*

..."

xxviii. Başvurucunun Gezi olayları sırasında bu olaylara katılan şahıslara maddi destek sağladığı iddia edilmiştir. Bu kapsamda başka şahıslar arasında yapılan telefon görüşmelerine dayanılmıştır. Bu şahısların olayla ilgili olarak alınan beyanlarında ise bu iddiaları kabul etmedikleri, kültürel etkinlikler kapsamında belki çok cüzi miktarda bu gerekçe ile para almış olabileceklerini, konuşmaların Gezi olayları ile ilgisi olmadığını beyan ettikleri belirtilmiştir. Ancak Savcılık; başvuru gibi etkili bir kişinin öğrenci olan bu şahıslarla irtibatının kültürel etkinlikler ve

50-100 TL gibi yardım miktarları ile açıklanamayacağını, -bu şahısların olaylara ve forumlara aktif olarak katıldıklarını kaçamaklı biçimde ifade etmeleri hususu da gözönüne alındığında başvurucunun çalışanları vasıtasıyla irtibat kurduğu bu şahıslara Gezi kalkışması sırasında maddi destek sağladığını iddia etmiştir. Bu kapsamda iddianamede yer verilen telefon görüşmeleri şöyledir:

(4/10/2013 tarihinde C.A. ile İ.A. arasındaki görüşme)

"- [İ.A.] *Bence de bana öyle geliyor bu ortak Kavala meselesinin biz şimdi hallediyoruz galiba.*

- [C.A.] *Valla?*

- [İ.A.] *[K.] yanımda, bizim okula geldi beni ziyarete*

- [C.A.] *Valla?*

- [İ.A.] *Şeye gideceğiz yolumuzun üstü ya zaten Osmanbey'deyiz.*

- [C.A.] *Evet.*

- [İ.A.] *Giderken uğrarız ordaysa koparız para.*

- [C.A.] *Valla on numarasınız çok iyi olur.*

- [İ.A.] *Tamam ama şöyle ortak onun işleyişini biliyorum adama gidiyorsun adam diyor ki şu gün şu saatte gelin paranızı vereyim.*

- [C.A.] *Evet olsun o yüzden ben abiye şeyde yedirsem bile Bektaş abi hani şu gün vereceğiz desem bile olur yani en azından bi belirgin bir şey olmuş olur.*

- [İ.A.] *o... buradaysa bir görüşmüş oluruz. Tamam olmadı bilet satar gelirim yani.*

- [C.A.] *Tamam hadi.*

- [İ.A.] *Yani zaten parayı alacağız biz senden sen şu bileti al bakayım önce derim.*

- [C.A.] *Hı hı.*

- [İ.A.] *Öyle hallederiz onu.*

- [C.A.] *Halledersin ya inanıyorum.*

- [İ.A.] *Hallederiz hacı hı ne olacak ki."*

(Aynı şahısların aralarında yaptığı 30/1/2014 tarihli görüşme)

- [C.A.] *Evet ben sürekli arıyorum ya şeyi teyit etmek için seni aradım da biz şimdi 3 şubata kadar demiştik ya mali kampanya için belirlediğimiz bağışları siz gidiyor musunuz Osman Kavala'ya ne yapıyorsunuz?*

- [İ.A.] *Ya ortak Osman Kavala'ya gittik adam şeydeymiş yurt dışındaymış pazartesi öğleden sonra gelecekti.*

- [C.A.] *Hı.*
  - [İ.A.] *O patladı yani.*
  - [C.A.] *Patladı derken başka bir ortaktan rica etsek başka birisi gitse [T.] mesela*
  - [İ.A.] *Yok.*
  - [C.A.] *Kayseri 'ye gelmiyor.*
  - [İ.A.] *Ha o olur.*
  - [C.A.] *He [T.] Kayseri 'ye gelmiyor.*
  - [İ.A.] *O olur.*
  - [C.A.] *Hatta pazartesi bir de toplantı var bir tane.*
  - [İ.A.] *Ne ne toplantısı*
  - [C.A.] *Akşamına bir tane eylemin toplantısı da [T.nin] gelmeyeceğini öğrenince direk onu onu da yönlendireceğim zaten.*
  - [İ.A.] *Tamam... yapacak bir şey yok.*
  - [C.A.] *Sen [T.yle] komuşun siz ayarlayın hani nerde nasıl*
  - [İ.A.] *Tamam biz Kavala 'yı ayarlarız onla"*
- (İ.A. ile T.S arasındaki 4/2/2014 tarihli görüşme)
- "- [İ.A.] *Şey ya diyeceğim de benle Kavala 'ya gelsin.*
- [T.S.] *İı uhh.*
  - [İ.A.] *Niye.*
  - [T.S.] *Ya ne yapacaksın Kavala 'yı Allah Allah.*
  - [İ.A.] *Ortak para alacam yani.*
  - [T.S.] *Tamam sen yapacaksın ya bunu.*
  - [İ.A.] *Tamam ben tek başıma yapmasam daha mantıklı oluyor her seferinde Kavala 'ya çünkü tek başıma gittiğim zaman adam az daha az verebiliyor, böyle huyları var yani adamın o yüzden ben ikinciye bulmaya çalışıyorum.*
  - [T.S.] *O zaman şöyle yaparız abi sende benimle Petrol İş 'e gelirsin."*

xxix. B.T. isimli şahsın Gezi olaylarında polisin sert müdahale ettiğini, bir şahsın eylemler esnasında öldüğünü belirterek eylemlerde yaşananları kamuoyu tarafından bilinen Akil İnsanlar Heyetine bildirmesi için başvurucuyu aradığı belirtilmiştir. Bu kapsamda yapılan 31/5/2013 tarihli telefon görüşmesi şöyledir:

"- [B.T.] Çok yaralı var, yoğun bakımda bir sürü insan var, her tarafı barikatladılar. Gitmiyorum orada değilim. Berbat bir vaziyet yani. Osman Akillerden arkadaşlarımız varsa yazalım ortak tepki versinler. Yani bu barış süreci ile birlikte gidecek bir durum değil artık, birilerinin.

- [Başvurucu] Evet evet evet.

- [B.T.] Ben bir şey yazdım yolladım sana.

- [Başvurucu] Bi de asıl şeylere, yurt dışındakilere Cezayirde bir basın toplantısı yapalım, gazetecileri çağıralım.

- [B.T.] Evet evet, yani onu da ben sen [K.] gibi [C.A.yı] şey edelim.

- [Başvurucu] Tamam ben onu, ölü var mı dedin, ciddi mi?

- [B.T.] Ölü varmış şimdi, bir ölü var. Yani neden öldüğü belli değil, kalp krizi diyen var. Öldü diyen var. Ama Ölü var. Bu arada dayanışmadan bir metin çıkmak üzere, geceleyin, yani 5'te saldırı başlıyor. Oradaki insanlar arasından dört tane maskeli kişi polise taş atıp kaçıyor. Yani içeride provokasyon var ve şimdi dayanışma metni çıkıyor. Bu hiçbir şekilde hiçbirimizin bileşenlerimizden birinden değildir. Polisten bunların bulunmasını istiyoruz diye. Yani bi de onları bahane edebilirler basına yansırken. Hiçbir şekilde şiddet kullanmamış şeyler, orada olan halk.

- [Başvurucu] Evet.

- [B.T.] Onlar ... (anlaşılmadı) çünkü. çok, yani çok kötüye gidiyor ve bu da yani sadece bir ucu için, bir kenarı. Ben sana mail yolladım malie bakacak durumdaysan.

- [Başvurucu] Açıyorum şimdi.

- [B.T.] Ben kendim Akillere yazdım, [L.ye], [M.ye], [O.ya] falan. Belki Akillere baskı yapmamız doğru olur. Çünkü barış süreci için toplandılar. Hükümet halka savaş açıyor.

- [Başvurucu] Evet evet.

- [B.T.] Bi de Osman çok önemli başka bir şey, yani kurula gittim, bu işin olduğu ilk günden büyük planda da açtırdık bütün ... (anlaşılmadı) kesinlikle gayri kamuni. Kurulun onayladığı yerde değil.

- [Başvurucu] Suç duyurularına devam etmek lazım o zaman.

- [B.T.] Tabi tabi, bu çok ciddi bir şey, suç duyurusuna gelince biz hiç kimseyi bulamıyoruz, onun için orada hep tıkanıyoruz. Onun için ben şey yapmıyorum yani. Sana şeyin maili geliyor mu? Dayanışmadan falan açıklaması gelirse istersen sana yollarım bir tane.

- [Başvurucu] Yolla yolla bana da yolla.

- [B.T.] Tamam tamam peki. Evet basın toplantısı falan yapalım konuşalım. Hadi hoşçakal."

xxx. İletişimi dinleme ve kayıt altına alma çalışmaları kapsamında başvuru E. isimli kadın, açık kimliği tespit edilemeyen bir şahıs ve Hollanda Konsolosluğunda çalışan V.Y. ile birlikte 31/10/2013 tarihinde Hollanda Büyükelçiliğinde buluşacakları bilgisi alınmıştır. Bunun üzerine kolluk tarafından takip çalışmalarına başlanmış, başvuru V.Y. ve A. adlı kadın şahısla beraber Konsolosluktan çıktığı belirlenmiştir.

xxxi. Başvurucunun yanında çalışan bir kişi ile ABD Konsolosluğunda çalışan M.Ç. arasında 31/10/2013 tarihinde bir görüşme yapıldığı, bu görüşmede M.Ç.'nin ABD dışişleri bakan yardımcısının da katılacağı, ABD başkonsolosunun evinde yapılacak dört beş kişilik bir toplantıya ilişkin olarak daha önce başvurucuya gönderdiği davetiyeden bahsettiği ve başvuru davete katılıp katılmayacağını teyit etmek için bilgi istediği ileri sürülmüştür.

(Başvurucunun 8/11/2013 tarihinde A.F.İ. ile yaptığı görüşme)

"- [A.F.İ.] Şey yapıyorum. Şimdi liberationa bu radikal ikiye bir yazı yolladım. Türkiye'nin imamı konusunda başlık temalı Erdoğan'la ilgili şimdi onun bir Liberationa bir versiyonunu daha olayı anlatan bir şey lazım ... şey için onu gelecek hafta basacaklarını; onu hazırlıyorum bugün bu şeyle ilgili en çok da ... beni rahatsız en çok üzerinde düşündüğüm en tehlikeli kelime Erdoğan'ın kullandığı bu meşru hayat vardır gayrimeşru hayat vardır lafı.

- [Başvurucu] Vallahi takip etmedim onu da mı demiş.

- [A.F.İ.] Evet onun üzerinde duracağım yani bu sadece işte şeye çevirmeye çalışıyorlar. Şimdi yasadışı apart kiralamak falan tamam bunlar hakikaten zaten başından beri bildiğimiz şeylerdi de adam durmadan diğerleri işi biraz daha böyle hukuki bir şeye çevirmeye sınırlamaya çalışıyor. AKP'liler o sınırlamaya çalıştıkça o yurtdışından sürekli bir kat daha söylüyor biliyor musun ... yani AKP'liler de çok şaşkın durumdadır ... yani delirmiş bu adam dedi bir tanesi bana ya.

- [Başvurucu] biraz artık yani bu şimdi bu konuda da bu adam bir şey yaparsa yani bu tam bir şey haline gelir başarılı bir faşist lider .

- [A.F.İ.] Yasa.. Çıkartamıyorlar

- [Başvurucu] Ya da hacir altına .

- [A.F.İ.] Çıkartamıyorlar.

- [Başvurucu] Ya da hacir altına alınır yani ikisinden birisi.

- [A.F.İ.] Evet yasa çıkartamıyorlar ama bu adam nedeniyle başlarına yetmiş tane bela gelecek işgüzar Adana valisi gidip ev basacak işgüzar komşu gidip şikayet edecek.

- [Başvurucu] "... bela yani ... bize göre bela da yani bela diye görmüyor ki adam bunu.

- [A.F.İ.] Hayır hayır ama şöyle şimdi bu olaylar çıktığı zaman da AKP'liler açısından işte buyurun yaşam tarzına müdahale bilmem ne diye bir dizi AKP'li dehşet içinde şı anda.

- [Başvurucu] *İşte onu söylüyorum yani ya AKP bunu şey.*

- [A.F.İ.] *Ha öyle onlar hacir altına alacaklar.*

- [Başvurucu] *bunu halledecek bu herifi halletmeleri lazım bu saatten sonra çünkü ... hani kızlı erkek oğlanlı kız beraber işte bilmem nerede bulundu diye çıkarsa zaten hayatı kayıyor o şeyin ya her türlü taciz etme yöntemi var Türkiye'de yani.*

- [A.F.İ.] *Olmaz mı canım terör örgütüne sardırmaya çalışıyorlar şimdi iş sanki terör ... kızlı erkekli olan yerlerde terör örgütü yuvalanmış gibi erkek erkeğe kız kıza olunca olmuyormuş gibi yani iş artık iyice zıvanadan çıktı şimdi terör örgütü meselesi tabi en çok bir de herif bir kelime kullandı farklı kızlar ve farklı erkekler bir arada ne demek farklı kız farklı erkek ... farklı lafından da bile ... yani zihin dünyasını okuduğunda farklı kız ve farklı erkek tabiri neyi tekabül eder neyi yansıtır ... ama buradan bayağı bakıyorum da bu sefer şeyler de çok rahatsız cemaat de çok rahatsız çünkü onlar da şey derdinde acaba buradan bu ışık evleri var ya onların öğrenci evleri dediği onlar da yasadışı onlar öğrenci evleri kayıtlı pansiyon yurt gibi konumda değil ki ... şimdi bu dersanelerden sonra bunları mı kafasına taktı bizi oradan mı vuracak endişesini taşıyorlar.*

- [Başvurucu] *Evet evet tabi tabi tabi o da olabilir yani ... yani öyle bir ortam ki yani adam resmen şey yapmak istiyor yani sahiden yani tam işte diktatörlük herhâlde bu başka ne olabilir ki yani tamam her konuya girmeyecek ama ilginç yani önemli gördüğü konularda ... bazı şeyleri de istediğimi yapayım artık yani bu kadar şey ... yok yani derse bunu hani ben cumhurbaşkanı olacak falan diyordum bunu cumhurbaşkanına da yaptırmamak lazım yani bu şey."*

xxxii. Başvurucunun FETÖ/PDY soruşturmaları kapsamında değerlendirilebilecek görüşmeler de yaptığı iddia edilmiştir. Bu kapsamda başvurucunun 30/12/2013 tarihli bir telefon mesajında "*Şimdilik cemaate de hükümete de ihtiyacımız var. Sayelerinde yolsuzlukları ve yargı içindeki örgütlenmeyi öğreniyoruz.*" yazdığı belirtilmiştir.

xxxiii. Telefon mesajlaşmalarına dayanılarak başvurucunun PKK/KCK terör örgütü müzahir kurumları tarafından hazırlanan filmlere mali destekte bulunduğu iddia edilmiştir. Bu kapsamda 24/7/2013 tarihinde başvurucu ile F.Y. arasındaki mesajlaşmanın içeriği şöyledir:

"- [F.Y.] *Osman abi merhaba. Kurumunuzdaki arkadaşlar sanırım size kısa film projemizin bilgilerini ve demosunu vermişler. Biz Kürt festivallerine yetiştirmeye çalışıyoruz. Post prodüksiyon aşamasındayız ve kurgu-edit ekibine ödeme yapabilmemiz için daha önce size söylediğim bütçe destegine ihtiyacımız var. Sizden dönüş bekliyorum. Selam ve sevgiler.*

- [Başvurucu] *Merhaba, bu yıl filmlere destek için ayırmış olduğumuz fon maalesef tükendi, borc olarak verdiğimiz fonların geri donusunda de gecikme var, ama kısıtlı bir destek sağlayacağız. Kolay gelsin, selamlar.*

- [F.Y.] *Kısıtlı desteginiz ne kadar olur osman abi. 1700 TL olmaz mı?"*

25. Savcılık; şüpheliler ve bazı basın organlarının Gezi olaylarının yaşandığı dönemde FETÖ/PDY üyesi oldukları daha sonra tespit edilen şahıslar tarafından bu soruşturmanın başlatıldığı ve yönlendirildiği yönündeki iddialarıyla ilgili olarak soruşturma

safahatı sonunda ve özellikle 2016 yılı sonrasında soruşturmaya konu tüm delillerin ve özellikle de tapelerin tamamının yeniden kıymetlendirilmesinin yaptırıldığını, bu nedenle bahsi geçen örgüt üyelerinin dosya üzerindeki tüm etkilerinin ortadan kaldırıldığını belirtmiştir.

26. Savcılık; başvurucunun da dâhil olduğu şüphelilerin birbiri ile bağlantısız gözükken yasal, yasa dışı ve legal görünümlü illegal yapılarla aynı amaç etrafında birleşerek faaliyetlere giriştiklerini, başta şiddet içermeyen biçimde sahnelenen eylemlerle halkı sokağa dökmeye ve algı oluşturmak suretiyle kitlesel eylemlere katılımı artırmaya çalıştıklarını, oluşan bu karmaşada sahada eylem yapmaya müsait sol terör örgütlerinin bu faaliyetlerine uygun ortam sağlamak suretiyle 1960 ve 1980 darbelerinde olduğu gibi toplumu ve devleti kaos ortamına sokarak Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs ettiklerini iddia etmiştir. Ayrıca şüphelilerin Gezi olaylarını organize ettikleri gerekçesiyle Türkiye genelinde gerçekleşen mala zarar verme, nitelikli mala zarar verme, tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması veya el değiştirmesi, ibadethanelere ve mezarlıklara zarar verme, 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'a muhalefet, nitelikli yağma, nitelikli yaralama, 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'na muhalefet suçlarından da dolaylı fail olarak sorumlu oldukları iddia edilmiştir.

27. İddianame, İstanbul 30. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 2019 tarihinde kabul edilmiş ve E.2019/74 sayılı dosya üzerinden kovuşturma başlamıştır. Dava, ilk derece mahkemesinde derdesttir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

28. 5271 sayılı Kanun'un "*Tutuklama nedenleri*" kenar başlıklı 100. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(1) Kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilir. İşin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması halinde, tutuklama kararı verilemez.

(2) Aşağıdaki hallerde bir tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) Şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa.

b) Şüpheli veya sanığın davranışları;

1. Delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme,

2. Tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma,

Hususlarında kuvvetli şüphe oluşturuyorsa.

(3) Aşağıdaki suçların işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde, tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan;

...

11. Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar (madde 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315),

..."

29. 5271 sayılı Kanun'un "Tutuklama kararı" kenar başlıklı 101. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Soruşturma evresinde şüphelinin tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından, kovuşturma evresinde sanığın tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya re'sen mahkemece karar verilir. Bu istemlerde mutlaka gerekçe gösterilir ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağını belirten hukukî ve fiilî nedenlere yer verilir.

(2) Tutuklamaya, tutuklamanın devamına veya bu husustaki bir tahliye isteminin reddine ilişkin kararlarda;

a) Kuvvetli suç şüphesini,

b) Tutuklama nedenlerinin varlığını,

c) Tutuklama tedbirinin ölçülü olduğunu,

gösteren deliller somut olgularla gerekçelendirilerek açıkça gösterilir. Kararın içeriği şüpheli veya sanığa sözlü olarak bildirilir, ayrıca bir örneği yazılmak suretiyle kendilerine verilir ve bu husus kararda belirtilir."

30. 5271 sayılı Kanun'un "Adli kontrol" kenar başlıklı 109. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(1) Bir suç sebebiyle yürütülen soruşturmada, 100 üncü maddede belirtilen tutuklama sebeplerinin varlığı halinde, şüphelinin tutuklanması yerine adli kontrol altına alınmasına karar verilebilir.

...

(3) Adli kontrol, şüphelinin aşağıda gösterilen bir veya birden fazla yükümlülüğe tabi tutulmasını içerir:

a) Yurt dışına çıkamamak.

b) Hâkim tarafından belirlenen yerlere, belirtilen süreler içinde düzenli olarak başvurmak.

c) Hâkimin belirttiği merci veya kişilerin çağrularına ve gerektiğinde meslekî uğraşlarına ilişkin veya eğitime devam konularındaki kontrol tedbirlerine uymak.

...

f) Şüphelinin parasal durumu göz önünde bulundurularak, miktarı ve bir defada veya birden çok taksitlerle ödeme süreleri, Cumhuriyet savcısının isteği üzerine hâkimce belirlenecek bir güvence miktarını yatırmak.

g) Silâh bulunduramamak veya taşıyamamak, gerektiğinde sahip olunan silâhları makbuz karşılığında adli emanete teslim etmek.

...

j) Konutunu terk etmemek.

k) Belirli bir yerleşim bölgesini terk etmemek.

l) Belirlenen yer veya bölgelere gitmemek."

31. 5271 sayılı Kanun'un "Müdafin dosyayı inceleme yetkisi" kenar başlıklı 153. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(2) Müdafin dosya içeriğini inceleme veya belgelerden örnek alma yetkisi, soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebilecek ise Cumhuriyet savcısının istemi üzerine hâkim kararıyla kısıtlanabilir. Bu karar ancak aşağıda sayılan suçlara ilişkin yürütülen soruşturmalarda verilebilir:

a) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan;

...

7. Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar (madde 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316),

...

(3) Yakalanan kişinin veya şüphelinin ifadesini içeren tutanak ile bilirkişi raporları ve adı geçenlerin hazır bulunmaya yetkili oldukları diğer adli işlemlere ilişkin tutanaklar hakkında, ikinci fıkra hükmü uygulanmaz."

(4) Müdafî, iddianamenin mahkeme tarafından kabul edildiği tarihten itibaren dosya içeriğini ve muhafaza altına alınmış delilleri inceleyebilir; bütün tutanak ve belgelerin örneklerini harçsız olarak alabilir.

32. 6/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Anayasayı ihlal" kenar başlıklı 309. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Cebir ve şiddet kullanarak, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının öngördüğü düzeni ortadan kaldırmaya veya bu düzen yerine başka bir düzen getirmeye veya bu düzenin fiilen uygulanmasını önlemeye teşebbüs edenler ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılırlar."

33. 5237 sayılı Kanun'un "Hükûmete karşı suç" kenar başlıklı 312. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevlerini yapmasını kısmen veya tamamen engellemeye teşebbüs eden kimseye ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilir."

34. 27/7/2016 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 25/7/2016 tarihli ve 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında KHK'nın (8/11/2016 tarihli ve 6755 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un) "*Soruşturma ve kovuşturma işlemleri*" kenar başlıklı 3. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar, 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar ve toplu işlenen suçlar bakımından, olağanüstü halin devamı süresince;

...

c) Tutukluluk kararına itiraz edilen sulh ceza hâkimliği veya mahkeme, itirazı yerinde görürse kararını düzeltir; yerinde görmezse en çok on gün içinde, itirazı incelemeye yetkili olan mercie gönderir.

ç) Tahliye talepleri en geç otuzar günlük sürelerle tutukluluğun incelenmesi ile birlikte dosya üzerinden karara bağlanır.

..."

35. 25/7/2018 tarihli ve 7145 sayılı Kanun'un 13. maddesiyle 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na eklenen geçiçi 19. madde şöyledir:

"Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl süreyle; 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar veya örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar bakımından:

...

c) 1. Tutukluluğa itiraz ve tahliye talepleri dosya üzerinden karara bağlanabilir.

2. Tahliye talepleri en geç otuzar günlük sürelerle tutukluluğun incelenmesi ile birlikte dosya üzerinden karara bağlanabilir.

3. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 108 inci maddesi uyarınca yapılan tutukluluğun incelenmesi en geç, otuzar günlük sürelerle dosya üzerinden, doksanaer günlük sürelerle kişi veya müdafî dinlenilmek suretiyle resen yapılır."

B. Uluslararası Hukuk

1. Sözleşme Metinleri

36. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "*Özgürlük ve güvenlik hakkı*" kenar başlıklı 5. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"1. Herkes özgürlük ve güvenlik hakkına sahiptir. Aşağıda belirtilen haller dışında ve yasanın öngördüğü usule uygun olmadan hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz:

...

c) Kişinin bir suç işlediğinden şüphelenmek için inandırıcı sebeplerin bulunduğu veya suç işlemesine ya da suçu işledikten sonra kaçmasına engel olma zorunluluğu kanaatini doğuran makul gerekçelerin varlığı halinde, yetkili adli merci önüne çıkarılmak üzere yakalanması ve tutulması;

...

(4) Yakalama veya tutulma yoluyla özgürlüğünden yoksun kılınan herkes, tutulma işleminin yasaya uygunluğu hakkında kısa bir süre içinde karar verilmesi ve eğer tutulma yasaya aykırı ise, serbest bırakılması için bir mahkemeye başvurma hakkına sahiptir.

..."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

37. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'nin 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi uyarınca yalnızca bir ceza soruşturması veya kovuşturması çerçevesinde, kişinin suç işlediğine dair şüphenin bulunması hâlinde yetkili adli makamın huzuruna çıkarılması amacıyla tutuklanabileceği yönündeki içtihadını (*Jecius/Litvanya*, B. No: 34578/97, 31/7/2000, § 50; *Wloch/Polonya*, B. No: 27785/95, 19/10/2000, § 108) yakın dönemde verdiği *Buzadji/Moldova Cumhuriyeti* ([BD], B. No: 23755/07, 5/7/2016) kararında geliştirmiştir. Buna göre ilk tutuklama kararından itibaren suçun işlendiğine ilişkin makul şüphenin varlığı yanında tutuklamaya ilişkin nedenlerin bulunduğu ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya konması gerekir (*Buzadji/Moldova Cumhuriyeti*, § 87).

38. AİHM'e göre ilk tutuklama için yeterli görülen makul şüphenin varlığı; elde edilen deliller ve somut olayın kendine özgü koşulları da dikkate alındığında olaylara dışarıdan bakan, tamamen objektif bir gözlemciyi ikna edecek yeterlilikte olmalıdır. Toplanan deliller, objektif bir gözlemciye sunulduğunda şüpheli ya da sanığın atılı suçu işlemiş olabileceği yönünde gözlemcide kanaat oluşturmaya yeterli ise somut olayda makul şüphe vardır. Diğer bir ifade ile inandırıcı neden ya da makul şüphe, suçlanan kişinin üzerine atılı suçu işlemiş olabileceğine dair objektif bir gözlemciyi ikna etmeye yeterli olay, olgu veya bilginin varlığını gerektirmektedir. Bununla birlikte neyin makul sayılacağı olayın tüm koşullarına bağlı olarak belirlenmelidir (*Fox, Campbell ve Hartley/Birleşik Krallık*, B. No: 12244/86 ..., 30/8/1990, § 32; *O'Hara/Birleşik Krallık*, B. No: 37555/97, 16/10/2001, § 34).

39. AİHM, tutukluluğu meşru kılan makul dört temel neden belirlemiştir. Bunlar sanığın duruşmaya çıkmama (kaçma) tehlikesi (*Stögmüller/Avusturya*, B. No: 1602/62, 10/11/1969, hukuki gerekçe bölümü § 15), sanığın serbest bırakıldıktan sonra adaletin iyi idaresine zarar verecek tarzda önlemler alabilecek olma (özellikle delillerin yok edilme) tehlikesi (*Wemhoff/Almanya*, B. No: 2122/64, 27/6/1968, hukuki gerekçe bölümü § 14), tekrar suç işleme tehlikesi (*Matznetter/Avusturya*, B. No: 2178/64, 10/11/1969, hukuki gerekçe bölümü § 7) ve kamu düzenini bozma tehlikesidir (*Letellier/Fransa*, B. No: 12369/86, 26/6/1991, § 51).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

40. Mahkemenin 22/5/2019 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Tutuklamanın Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

41. Başvurucu; kendisine isnat edilen eylemlere ilişkin hiçbir somut veri gösterilmediğini, suçlamaların soyut olduğunu, suç şüphesi ve bunu haklı kılan deliller olmamasına rağmen hakkında tutuklama kararı verildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca delilleri karartma tehlikesi ve kaçma şüphesinin somut olayda mevcut olmadığını belirtmiş ve hakkındaki iletişim tespiti, fiziki takip tutanakları, HTS kayıtlarının FETÖ/PDY üyeliğinden yargılaması devam eden kişilerce düzenlendiğini ve bunların delil olarak kabul edilmesinin hukuka aykırı olduğunu belirtmiştir. Başvurucu sonuç olarak adil yargılanma hakkı ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

42. Bakanlık, tutuklama kararına ve emniyetteki ifadede sorulan sorulara atıf yapmış (H.J.B. ile görüşmesi ve telefonunda çıkan fotoğraflar) ve isnat edilen suça ilişkin dosyada somut delillerin bulunduğunu belirtmiştir.

43. Başvurucu; Bakanlık görüşüne karşı beyanında, telefonundan çıkan ve Türkiye'nin bölündüğünü gösterdiği iddia edilen haritanın arı haritası olduğunu, Bakanlık görüşünde M.P. adlı kişinin daha sonra Savcılığa verdiği ve ifadelerinin kabul edilmemesi gerektiğini ifade eden dilekçesinden bahsedilmediğini, tutuklanmasının hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

44. Anayasa'nın "*Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması*" kenar başlıklı 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

45. Anayasa'nın "*Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması*" kenar başlıklı 15. maddesi şöyledir:

"Savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlâl edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir."

Birinci fıkrada belirlenen durumlarda da, savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında, kişinin yaşama hakkına, maddî ve manevî varlığının bütünlüğüne dokunulamaz; kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez; suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz."

46. Anayasa'nın "*Kişi hürriyeti ve güvenliği*" kenar başlıklı 19. maddesinin birinci fıkrası ile üçüncü fıkrasının birinci cümlesi şöyledir:

"Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir."

...

Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hâkim kararıyla tutuklanabilir."

47. Anayasa Mahkemesi olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun bu bölümdeki iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

a. Uygulanabilirlik Yönünden

48. Anayasa Mahkemesi, olağanüstü yönetim usullerinin uygulandığı dönemlerde alınan tedbirlere ilişkin bireysel başvuruları incelerken Anayasa'nın 15. maddesinde ortaya konulan temel hak ve özgürlüklere ilişkin güvence rejimini dikkate alacağını belirtmiştir (*Aydın Yavuz ve diğerleri* [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 187-191). Soruşturma makamlarınca başvurucuya yöneltilen temel suçlama, Gezi olaylarının organizatörü ve yöneticisi olmaktır. 2013 yılında gerçekleşen Gezi olaylarının olağanüstü hâl ilanı ile bir ilgisinin bulunmadığı açıktır. Bununla birlikte -iddianamede yer almasa da- tutuklama kararında Hâkimliğin dayandığı suçlamalardan birisi de başvuru'nun 15 Temmuz darbe girişimiyle ilgili olduğu ileri sürülen ve 15-16 Temmuz 2016 tarihlerinde Büyükkada S. Otel'de yapılan toplantıya katılan ve darbe girişiminin organizatörlerinden olduğu iddia edilen H.J.B. ile irtibat kurarak darbe teşebbüsüne katılmasıdır. Darbe girişimiyle bağlantılı olduğu görülen bu suçlamanın olağanüstü hâl ilanını gerekli kılan olaylarla ilgili olduğu değerlendirilmiştir.

49. Başvuru hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin hukuki olup olmadığının incelenmesi Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılacaktır. Bu inceleme sırasında öncelikle başvuru'nun tutuklanmasının başta Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri olmak üzere diğer maddelerinde yer alan güvencelere aykırı olup olmadığı tespit edilecek, aykırılık saptanması hâlinde ise Anayasa'nın 15. maddesindeki ölçütlerin bu aykırılığı meşru kılıp kılmadığı değerlendirilecektir (*Aydın Yavuz ve diğerleri*, §§ 193-195, 242).

b. Kabul Edilebilirlik Yönünden

50. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvuru'nun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

51. Anayasa'nın 19. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına sahip olduğu ilke olarak ortaya konduktan sonra ikinci ve üçüncü fıkralarında, şekil ve şartları kanunda gösterilmek şartıyla kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakılabileceği durumlar sınırlı olarak sayılmıştır. Dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının kısıtlanması ancak Anayasa'nın anılan maddesi kapsamında belirlenen durumlardan herhangi birinin varlığı hâlinde söz konusu olabilir (*Murat Narman*, B. No: 2012/1137, 2/7/2013, § 42).

52. Ayrıca kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik bir müdahale, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin ölçütlerin belirlendiği Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı müddetçe Anayasa'nın 19. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve tutuklama tedbirinin niteliğine uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir (*Halas Aslan*, B. No: 2014/4994, 16/2/2017, §§ 53, 54).

53. Anayasa'nın 13. maddesinde temel hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceği hükme bağlanmıştır. Öte yandan Anayasa'nın 19. maddesinde kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının sınırlanabileceği durumların şekil ve şartlarının kanunda gösterilmesi gerektiği belirtilmiştir. Dolayısıyla Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri uyarınca kişi hürriyetine ilişkin müdahale olarak tutuklamanın kanuni bir dayanağının bulunması zorunludur (*Murat Narman*, § 43; *Halas Aslan*, § 55).

54. Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasında, suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişilerin ancak kaçmalarını, delilleri yok etmelerini veya değiştirmelerini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hâllerde hâkim kararıyla tutuklanabilecekleri belirtilmiştir (*Halas Aslan*, § 57).

55. Buna göre tutuklama ancak *suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler* bakımından mümkündür. Bir başka anlatımla tutuklamanın ön koşulu, kişinin suçluluğu hakkında kuvvetli belirtinin bulunmasıdır. Bunun için suçlamanın kuvvetli sayılabilecek inandırıcı delillerle desteklenmesi gerekir. İnandırıcı delil sayılabilecek olguların niteliği büyük ölçüde somut olayın kendine özgü şartlarına bağlıdır (*Mustafa Ali Balbay*, B. No: 2012/1272, 4/12/2013, § 72).

56. Başlangıçtaki bir tutuklama için kuvvetli suç şüphesinin bulunduğu tüm delilleriyle birlikte ortaya konması her zaman mümkün olmayabilir. Zira tutmanın bir amacı da kişi hakkındaki şüpheleri teyit etmek veya çürütmek suretiyle ceza soruşturmasını ve/veya kovuşturmasını ilerletmektir (*Dursun Çiçek*, B. No: 2012/1108, 16/7/2014, § 87; *Halas Aslan*, § 76). Bu nedenle yakalama veya tutuklama anında delillerin yeterli düzeyde toplanmış olması mutlaka gerekli değildir. Bu bakımdan suç isnadına ve dolayısıyla tutuklamaya esas teşkil edecek şüphelere dayanak oluşturan olgular ile ceza yargılamasının sonraki aşamalarında tartışılacak olan ve mahkûmiyete gerekçe oluşturacak olguların aynı düzeyde değerlendirilmemesi gerekir (*Mustafa Ali Balbay*, § 73).

57. Öte yandan Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasında, tutuklama kararının *kaçma* ya da *delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini* önlemek amacıyla verilebileceği belirtilmiştir. Bununla birlikte kanun koyucu, tutuklama nedenlerine ilişkin olarak "*bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hâllerde*" ibaresine yer vermek suretiyle hem tutuklama nedenlerinin Anayasa'da ifade edilenlerle sınırlı olmadığını belirtmiş hem de bunların dışında bir tutuklama nedeninin ancak kanunla düzenlenmesini mümkün kılmıştır (*Halas Aslan*, § 58).

58. Tutuklama nedenlerinin düzenlendiği 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinde tutuklama nedenleri sayılmıştır. Buna göre şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olguların bulunması, şüpheli veya sanığın davranışlarının delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme, tanık, mağdur veya başkaları

üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma hususlarında kuvvetli şüphe oluşturması hâllerinde tutuklama kararı verilebilecektir. Maddede ayrıca işlendiği konusunda kuvvetli şüphe bulunması şartıyla tutuklama nedeninin varsayılacağı suçlara ilişkin bir listeye yer verilmiştir (*Ramazan Aras*, B. No: 2012/239, 2/7/2013, § 46; *Halas Aslan*, § 59). Bununla birlikte başlangıçtaki bir tutuklama için Anayasa ve kanunda öngörülen tutuklama nedenlerinin dayandığı tüm olguların somut olarak belirtilmesi -işin doğası gereği- her zaman mümkün olmayabilir (*Selçuk Özdemir* [GK], B. No: 2016/49158, 26/7/2017, § 68).

59. Diğer taraftan Anayasa'nın 13. maddesinde temel hak ve özgürlüklere yönelik sınırlamaların *ölçülülük* ilkesine aykırı olamayacağı belirtilmiştir. Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "*tutuklamayı zorunlu kılan*" ibaresiyle de tutuklamanın ölçülü olması gerektiğine işaret edilmektedir (*Halas Aslan*, § 72).

60. *Ölçülülük* ilkesi, *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmamasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016, § 18; *Mehmet Akdoğan ve diğerleri*, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

61. Bu bağlamda dikkate alınacak hususlardan biri tutuklama tedbirinin isnat edilen suçun önemi ve uygulanacak olan yaptırımın ağırlığı karşısında ölçülü olmasıdır. Nitekim 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinde; işin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması hâlinde tutuklama kararı verilemeyeceği ifade edilmiştir (*Halas Aslan*, § 72).

62. Ayrıca tutuklama tedbirinin ölçülü olduğunun söylenebilmesi için tutuklamaya alternatif diğer koruma tedbirlerinin yeterli olmaması gerekir. Bu çerçevede -tutuklamaya göre temel hak ve özgürlüklere daha hafif etkide bulunan- adli kontrol yükümlülüklerinin ulaşılmak istenen meşru amaç bakımından yeterli olması hâlinde tutuklama tedbirine başvurulmamalıdır. Nitekim bu hususa 5271 sayılı Kanun'un 101. maddesinin (1) numaralı fıkrasında işaret edilmiştir (*Halas Aslan*, § 79).

63. Her somut olayda tutuklamanın ön koşulu olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirtinin olup olmadığının, tutuklama nedenlerinin bulunup bulunmadığının ve tutuklama tedbirinin ölçülülüğünün takdiri öncelikle anılan tedbiri uygulayan yargı mercilerine aittir. Zira bu konuda taraflarla ve delillerle doğrudan temas hâlinde olan yargı mercileri Anayasa Mahkemesine kıyasla daha iyi konumdadır.

64. Bununla birlikte yargı mercilerinin belirtilen hususlardaki takdir aralığını aşmış olmadığı Anayasa Mahkemesinin denetimine tabidir. Anayasa Mahkemesinin bu husustaki denetimi, somut olayın koşulları dikkate alınarak özellikle tutuklamaya ilişkin süreç ve tutuklama kararının gerekçeleri üzerinden yapılmalıdır (*Erdem Gül ve Can Dündar* [GK], B. No: 2015/18567, 25/2/2016, § 79; *Selçuk Özdemir*, § 76). Nitekim 5271 sayılı Kanun'un 101. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, tutuklamaya ilişkin kararlarda kuvvetli suç şüphesini, tutuklama nedenlerinin varlığını ve tutuklama tedbirinin ölçülü olduğunu gösteren delillerin somut olgularla gerekçelendirilerek açıkça gösterileceği belirtilmiştir (*Halas Aslan*, § 75; *Selçuk Özdemir*, § 67).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

65. Başvurucu, anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme ve Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme suçlarından 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

66. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön koşulu olan *suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti* bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

67. Tutuklama kararında, başvurusunun kamuoyunda *Gezi olayları* olarak bilinen eylemlerin yöneticisi ve organizatörü olduğu, eyleme katılan kişilere maddi yardımda bulunduğu, ayrıca 15 Temmuz darbe girişimiyle ilgili 15-16 Temmuz 2016 tarihlerinde Büyükkada S. Otel'de yapılan toplantıya katılan ve darbe girişiminin organizatörlerinden olduğu iddia edilen H.J.B. ve yabancı uyruklu kişilerle irtibat kurarak darbe teşebbüsüne katıldığı yönünde kuvvetli suç şüphesinin bulunduğu ileri sürülmüştür. Bu suçlamalara ilişkin olarak dosya kapsamında mevcut olduğu belirtilen arama ve elkoyma tutanakları, iletişim tespiti tutanakları, fiziki takip tutanakları, dijital inceleme tutanakları, fotoğraflar, şüpheli savunması, açık kaynak tespitleri, şüpheli hakkındaki ifadeler ve yakalama tutanağı dayanak olarak gösterilmiştir.

68. Başvurucuya yöneltilen Gezi olaylarının yöneticisi ve organizatörü olma suçlamasıyla ilgili olarak M.P. adli kişiye ait tanık ifadesine, Gezi Parkı'yla ilgili yurt dışında yapılacak bir sergiye ilişkin 27/7/2013 tarihli telefon konuşmasına, Gezi olaylarıyla ilgili yurt dışına gönderilecek bilgi ve belgeyle alakalı olduğu iddia edilen 29/7/2013 tarihli bir telefon konuşmasına, Gezi olaylarıyla ilgili yurt dışında yapılacak bir toplantı hakkında 24/9/2013 tarihinde yapılan bir telefon konuşmasına, içeriği tam olarak anlaşılamayan bir toplantıyla ilgili 25/10/2013 tarihli konuşmasına, üç kişinin başvurusundan maddi yardım alabilme girişimine ilişkin kendi aralarında yaptığı 16/9/2013, 18/9/2013, 14/10/2013, 4/10/2013, 30/1/2014, 4/2/2014 tarihli konuşmalara, Gezi olayları sırasında çekilmiş başvurusuyu bir TOMA'nın önünde dururken gösteren bir fotoğrafa, yine Gezi olayları sırasında çekilmiş Atatürk heykeli önünde "*halk cephesi*" ibareli pankartın yer aldığı bir fotoğrafa dayanıldığı anlaşılmaktadır. İddianamede de başvurusunun Gezi olaylarının yöneticisi ve organizatörü olma suçlamasıyla ilgili olarak ek birçok olgu ve isnada yer verilmiştir.

69. Bu suçlamalara ilişkin olarak iddianamede ihbarcı ve tanık anlatımlarına, müştekilere yönelik işlenen suçlarla ilgili fezleke ve kolluk tutanaklarına, kolluk tarafından düzenlenen tutanak ve yazılan müzekkerelere, HTS inceleme raporlarına, dijital veri inceleme raporlarına, iletişimin tespiti ve teknik araçlarla izleme karar ve tutanaklarına, yurt dışı giriş-çıkış kayıtlarına, açık kaynak raporlarına dayanılmıştır. Bu delillere dayanılarak soruşturma makamlarınca başvurusunun Gezi olaylarına ve Gezi olaylarıyla ilgili yurt içinde ve yurt dışında toplantılara katıldığı, eylemlere katılan diğer şahıslarla irtibatlı olduğu, sanatçı, siyasetçi vb. birçok meslek grubu içinde yer alan kişilerle toplantılar tertip ettiği, yurt içi ve yurt dışındaki bağlantılarıyla görüşmeler yaparak Gezi eylemleriyle ilgili kamuoyu oluşturulması için çalışmalar yaptığı, Gezi olaylarıyla ilgili belgesel-film çekimi, sergi vb. hazırlanması faaliyetlerinin içinde bulunduğu ya da dolaylı olarak buna destek verdiği, Gezi olaylarına katılan şahısları finanse ettiği, eylemde kullanılacak malzemelerin temini için hesap numarası açtığı, eylemde göstericilerin polisle çatışmaya girerken kullandıkları gaz maskesi, gözlük, Gezi Parkı'nda kullanması için masa, ses sistemi vb. malzemeleri temin ettiği belirtilmiştir.

70. Gezi olayları sırasında birtakım şiddet olaylarının gerçekleştiği, kamu mallarının zarar gördüğü, çok sayıda kişinin yaralandığı, güvenlik görevlisi ve sivillerden ölenlerin olduğu ve söz konusu olaylara ilişkin olarak birçok kişi hakkında çeşitli suçlardan soruşturma başlatıldığı ve kamu davalarının açıldığı bilinmektedir. Bu bağlamda yaşanan şiddet olayları neticesinde güvenlik görevlisi ve sivillerden yaralanan ve ölenler olmuş, olaylar İstanbul dışında birçok ile yayılmış ve şiddet olayları da yaygınlaşmıştır. Dolayısıyla Gezi Parkı olaylarında yaygın şiddet hareketlerinin meydana geldiği, kamu düzeninin ciddi bir şekilde bozulduğu açıktır. Başvurucu; sosyal statüsü, ulusal ve uluslararası bağlantıları gözönüne alındığında olayların süreç içinde şiddete evrildiğini ve sonuçlarını öngörebilecek konumdadır. Başvurucunun şiddet olaylarının devam ettiği süreçte H.H.G. ile yaptığı görüşmede H.H.G.'nin Gezi olaylarının ivmesinin düşmesinden, hareketin toparlanması, genişletilip derinleştirilmesi için daha geniş bir kitleyle buluşulmasından, Gezi olaylarını Anadolu'ya yaymak gibi fikirlerin olduğundan söz etmesi, başvurucunun da bu hususları tasdikleyici sözler söylemesi ve bu doğrultuda toplantılar için mekân konusunda yardımcı olmaya çalışması, bir başka görüşmede gaz maskesi, gözlük vesair malzeme teminine yardımcı olacağını belirtmesi, diğer bir görüşmede ise Gezi olaylarının siyasi durumu nasıl değiştireceğinden bahsetmesi, Gezi olaylarının yaşandığı süreç içinde Gezi olaylarıyla ilgili bir kısım toplantılar düzenlemesi veya düzenlenen toplantılara katılması ve eylemleri destekleyen bir kısım kişilerle görüş alışverişinde bulunarak ulusal ve uluslararası kamuoyu oluşturmaya çalışması hususları (bkz. § 24) birlikte değerlendirildiğinde başvurucunun Gezi olaylarında yaşanan şiddet olaylarından ve elde edilmek istenen suçlama konusu yapılan siyasi sonuçtan (Soruşturma makamları olayların nihai olarak Hükûmeti düşürmeyi hedeflediğini iddia etmiştir.) sorumlu olduğuna yönelik soruşturma makamlarınca yer verilen bu hususların tutuklama için gerekli olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin keyfi ve temelsiz olduğu söylenemez.

71. Başvurucu ayrıca hukuka aykırı delillere dayalı olarak tutuklandığını ileri sürmüş ise de yargılama süreci devam ederken delillerin hukuka uygun olup olmadığı konusunda hukuki kesinliğin yapılacak yargılama ve kanun yolu incelemesi sonucunda ortaya çıkacağı anlaşılmaktadır. Bu durumda aynı dava sürecine ilişkin iddiaların farklı düzlemlerde hem Anayasa Mahkemesince hem de derece mahkemeleri tarafından yargısal incelemeye tabi tutulması, Anayasa Mahkemesinin bireysel başvurudaki ikincil nitelikteki rolüne uygun olmayacağından başvurucunun anılan iddiasının bu aşamada incelenmesi mümkün görülmemiştir.

72. Diğer taraftan başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir. Başvurucunun tutuklanmasına karar verilen anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme ve Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme suçları Türk hukuk sistemi içinde ağır cezai yaptırımlar öngörülen suç tipleri arasında olup isnat edilen suça ilişkin olarak kanunda öngörülen cezanın ağırlığı kaçma şüphesine işaret eden durumlardan biridir (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Hüseyin Burçak*, B. No: 2014/474, 3/2/2016, § 61; *Devran Duran* [GK], B. No: 2014/10405, 25/5/2017, § 66). Ayrıca anılan suç 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan ve kanun gereği *tutuklama nedeni varsayılabilen* suçlar arasındadır.

73. Somut olayda İstanbul 1. Sulh Ceza Hâkimliğince başvurucunun tutuklanmasına karar verilirken tutuklamaya konu suçun katalog suçlardan olması nedeniyle tutuklama nedeninin kanun gereğince varsayılmasına, muhtemel ceza gözönüne alındığında kaçma şüphesinin bulunmasına, soruşturmanın henüz tamamlanmaması nedeniyle delilleri yok etme,

gizleme, tanık ve mağdurlar üzerinde baskı oluşturma şüphesinin bulunmasına dayanıldığı görülmektedir. Dolayısıyla tutuklama kararının verildiği andaki genel koşullar ve somut olayın özel koşulları ile İstanbul 1. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından verilen kararın içeriği birlikte değerlendirildiğinde başvurucu yönünden dayanılan tutuklama nedenlerinin olgusal temellerinin olduğu söylenebilir.

74. Son olarak başvurucu hakkındaki tutuklama tedbirinin ölçülü olup olmadığının da belirlenmesi gerekir. Bir tutuklama tedbirinin Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri kapsamında ölçülülüğünün belirlenmesinde somut olayın tüm özellikleri dikkate alınmalıdır (*Gülser Yıldırım (2) [GK]*, B. No: 2016/40170, 16/11/2017, § 151).

75. Öncelikle terör suçlarının soruşturulması kamu makamlarını ciddi zorluklarla karşı karşıya bırakmaktadır. Bu nedenle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, adli makamlar ve güvenlik görevlilerinin -özellikle organize olanlar olmak üzere- suçlarla ve suçlulukla etkili bir şekilde mücadelesini aşırı derecede güçleştirmeye neden olabilecek şekilde yorumlanmamalıdır (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Süleyman Bağrıyanık ve diğerleri*, B. No: 2015/9756, 16/11/2016, § 214; *Devran Duran [GK]*, § 64).

76. Somut olayın özellikleri dikkate alındığında İstanbul 1. Sulh Ceza Hâkimliğinin isnat edilen suç için öngörülen cezanın miktarını, işin niteliğini ve önemini de gözönünde tutarak başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin ölçülü olduğu ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağı sonucuna varmasının keyfi ve temelsiz olduğu söylenemez.

77. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun tutuklamanın hukuki olmadığı iddiasına ilişkin olarak Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası ile güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

78. Buna göre başvurucunun kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına tutuklama yoluyla yapılan müdahalenin bu hakka dair Anayasa'da (13. ve 19. maddelerde) yer alan güvencelere aykırılık oluşturmadığı görüldüğünden Anayasa'nın 15. maddesinde yer alan ölçütler yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, Hasan Tahsin GÖKCAN, M.Emin KUZ ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu görüşe katılmamışlardır.

B. Tutukluluk İncelemelerinin Hâkim/Mahkeme Önüne Çıkarılmaksızın Yapıldığına İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

79. Başvurucu, tutukluluk incelemelerinin duruşmasız olarak yapıldığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

80. Bakanlık, Anayasa Mahkemesinin *Aydın Yavuz ve diğerleri* kararına atıfla olağanüstü dönemin koşullarında başvurucunun tutukluluk incelemelerinin dosya üzerinden yapılmasının hukuka uygun olduğu görüşündedir. Bakanlık, ayrıca başvurucu müdafininin 26/6/2018 tarihinde tutukluluk incelemesinin duruşmalı yapılmasını talep ettiğini, 3/8/2018 tarihli duruşmanın zorunlu müdafinin katılımıyla gerçekleştirildiğini, bu şikâyetin başvuruya konu olan tutukluluğa itirazın reddi kararıyla sınırlı olarak yapılması gerektiğini belirtmiştir.

81. Başvurucu; Bakanlık görüşüne karşı beyanında 17 aydır hâkim huzuruna çıkmadığını, özel müdafii varken zorunlu müdafii atanarak duruşma yapılmasının hukuka aykırı olduğunu, SEGBİS sistemi ile duruşma yapılması imkânı olmasına rağmen bu imkânın dahi kullanılmadığını, bu durumun olağanüstü hâl ile haklılaştırılmasının kabul edilemeyeceğini belirtmiştir.

2. Değerlendirme

82. Anayasa Mahkemesi, tutukluluk incelemelerinin hâkim/mahkeme önüne çıkarılmaksızın yapıldığına ilişkin başvurular bakımından bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla kişi hâkim/mahkeme önüne çıkarılmış ise asıl dava sonuçlanmamış da olsa 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğunu kabul etmiştir (*Salih Sönmez*, B. No: 2016/25431, 28/11/2018, §§ 166-177). Somut olayda başvuru 1/11/2017 tarihinde tutuklanmıştır. 30/4/2019 tarihli tutukluluk incelemesinde ise başvuru katılmamakla birlikte müdafileri hazır bulunmuştur. Müdafilerinin dinlendiği dikkate alındığında başvurunun hâkim huzuruna çıktığının kabul edilmesi gerekir. Dolayısıyla hâkim/mahkeme önüne çıktığı anlaşılan başvurunun bu kapsamdaki şikâyeti bakımından anılan karardan ayrılmayı gerektiren bir durum mevcut değildir.

83. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Soruşturma Dosyasına Erişimin Kısıtlandığına İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

84. Başvurucu; soruşturma dosyasında gizlilik kararının bulunması nedeniyle hakkındaki suçlamaları öğrenemediğini, savunmasını hazırlayamadığını ve iddia makamı ile eşit şartlarda bulunmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

85. Bakanlık, başvurunun suçlamalara dayanak olan temel unsurların ve tutmanın hukukiliğinin değerlendirilmesi için esas olan bilgilerin başvurucuya veya müdafilerine bildirilmiş, başvurucuya bunlara karşı savunma ve itirazlarını ileri sürme imkânı verilmiş olduğunu belirterek bu şikâyetin açıkça dayanaktan yoksun olduğunu değerlendirmiştir.

86. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru dilekçesindeki açıklamalarına benzer açıklamalarda bulunmuştur.

2. Değerlendirme

87. Anayasa'nın "*Kişi hürriyeti ve güvenliği*" kenar başlıklı 19. maddesinin sekizinci fıkrası şöyledir:

"Her ne sebeple olursa olsun, hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kamuna aykırılığı halinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahiptir."

88. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir*

Canan, § 16). Bu itibarla başvurucunun bu bölümdeki iddiasının Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

a. Uygulanabilirlik Yönünden

89. Başvurucunun şikâyetlerine konu kısıtlama kararının verildiği belirtilen soruşturma dosyasında başvurucuya yöneltilen suçlama, olağanüstü hâl ilanına sebebiyet veren olaylarla ilgilidir. Bu nedenle kısıtlamanın hukuki olup olmadığı, bir başka ifadeyle kararın kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı üzerindeki etkisinin incelenmesi Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılacaktır. Bu inceleme sırasında öncelikle kısıtlamanın Anayasa'nın 19. maddesinde yer alan güvencelere aykırı olup olmadığı tespit edilecek, aykırılık saptanması hâlinde ise Anayasa'nın 15. maddesindeki ölçütlerin bu aykırılığı meşru kılıp kılmadığı değerlendirilecektir.

b. Kabul Edilebilirlik Yönünden

i. Genel İlkeler

90. Genel İlkeler için bkz. *Turhan Günay* ([GK], B. No: 2016/50972, 11/1/2018, §§ 58-72) başvurusu hakkında verilen karar.

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

91. İstanbul 10. Sulh Ceza Hâkimliği 20/10/2017 tarihinde 5271 sayılı Kanun'un 153. maddesi gereğince dosyaya erişimin kısıtlanmasına karar vermiştir. Kısıtlılık durumu iddianamenin kabul edilmesiyle sona ermiştir.

92. Somut olayda başvurucunun ifadesi ve savunması alınırken başvurucuya erişimi kısıtlanan belgelerin içeriğine ilişkin sorular sorulmuş ve başvurucu da ayrıntılı bir ifade vermiştir. Bu kapsamda soruşturmaya konu olaylarla ilgili teknik takip sonucu yapılan dinlemelerin ilgili kısımlarının, fiziki takibe ilişkin fotoğrafların gösterildiği görülmektedir. Öte yandan başvurucu, sulh ceza hâkimliğinde yapılan sorgusunda ayrıntılı bir şekilde ifade vermiş; tutukluluğa itiraz dilekçelerinde de suçlamalara cevap vermiştir.

93. Bu itibarla suçlamalara dayanak olan temel unsurların ve tutmanın hukukiliğinin değerlendirilmesi için esas olan bilgilerin başvurucuya veya müdafilerine bildirilmiş ve başvurucuya bunlara karşı savunma ve itirazlarını ileri sürme imkânı verilmiş olması dikkate alındığında soruşturma aşamasında dosyanın incelenmesine izin verilmemesi nedeniyle başvurucunun tutukluluğa karşı etkili bir şekilde itirazda bulunamadığının kabulü mümkün görülmemiştir.

94. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun dosyayı incelemeye izin verilmemesi nedeniyle tutukluluğa etkili bir şekilde itirazda bulunamadığı iddiasına ilişkin olarak bir ihlalin bulunmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

95. Buna göre başvurucunun kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik olarak soruşturma dosyasında kısıtlama kararı verilmesi suretiyle yapıldığı belirtilen müdahalenin Anayasa'da (özellikle 19. maddenin sekizinci fıkrasında) yer alan güvencelere aykırılık oluşturmadığı görüldüğünden Anayasa'nın 15. maddesinde yer alan ölçütler yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Tutukluluk incelemelerinin hâkim/mahkeme önüne çıkarılmaksızın yapıldığına ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

3. Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanmasından dolayı kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Tutuklamanın hukuki olmadığı iddiasına ilişkin olarak Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM, Hasan Tahsin GÖKCAN, M. Emin KUZ ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde BIRAKILMASINA 22/5/2019 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Engin YILDIRIM

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Başvuru Numarası : 2018/1073
Karar Tarihi : 22/5/2019

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurucu, 1/11/2017 tarihinde anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme ve Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme suçlarından dolayı tutuklanmıştır. Başvurucu tutuklanmasının hukuka aykırı olması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Mahkememiz çoğunluğu başvuru tutuklanmasının hukuki ve ölçülü olduğunu belirterek herhangi bir hak ihlali olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

2. Tutuklama kararında başvuru kamuoyunda “Gezi Olayları” olarak bilinen kitlesel eylemlerin yöneticisi ve organizatörü olduğu, eylemlere katılan kişilere maddi yardımda bulunduğu, ayrıca 15 Temmuz darbe teşebbüsü sırasında 15-16 Temmuz 2016 tarihlerinde Büyükdada’da bir otelde toplantı yapan ve darbe teşebbüsünün organizatörlerinden olduğu ileri sürülen H.J.B. ve diğer yabancı uyruklu kişilerle görüşmeler yapmak suretiyle bu sürece katıldığı iddiaları bulunmaktadır. Başvurucu hakkında düzenlenen 19/2/2019 tarihli iddianamede 15 Temmuz darbe teşebbüsüne katıldığına dair iddialar hakkında herhangi bir değerlendirme yapılmamış, başvuru adı geçen şahısla ve diğer yabancı uyruklu şahıslarla ilişkisinin mahiyetine ilişkin bir tespiti de yer verilmemiştir. Bu nedenle başvurucuya yöneltilen suçlamaların temelinde tutuklamaya karar veren Sulh Ceza Hakimliğince “*Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve Hükûmetini ortadan kaldırmaya ve görevini yapmasını engellemeye yönelik bir ayaklanma*” olarak nitelendirilen “Gezi Olayları”nın yöneticisi ve organizatörü olduğu iddiası bulunmaktadır.

3. Bu durumda soruşturma makamlarından beklenen, söz konusu olayların suç teşkil eden boyutu ile başvuru arasındaki ilişkiyi gösteren kuvvetli belirtilerin gösterilmesidir. Bu doğrultuda tutuklama kararında ve iddianamede başvuru bazı kişilerle yaptığı telefon görüşmelerinin tapeleri, cep telefonunda yer alan bazı resimler ve bir kısım tanık ifadeleriyle üçüncü kişilerin kendi aralarında yaptıkları görüşmeleri yer almaktadır. Soruşturma makamları bu olguların tek başına ya da bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvuru tutuklanması için gerekli olan suç işlediğini gösteren kuvvetli belirti oluşturduklarını ortaya koyamamışlardır.

4. Öncelikle belirtmek gerekir ki, başvuru yöneticisi ve organizatörü olduğu ileri sürülen olaylar, çoğunluk kararında da belirtildiği üzere, İstanbul Taksim Meydanı’nda bulunan Gezi Parkı’nda çevre ve imar düzenlemeleri yapılmak istenmesi üzerine 27/5/2013 tarihinde başlayarak daha sonra ülkenin birçok iline yayılan toplantı ve gösteri olaylarıdır (bkz. § 9). Türkiye İnsan Hakları Kurumunun Ekim 2014 tarihli raporunda da açıklandığı gibi bu olaylar kamuoyunda farklı şekillerde nitelendirilmiştir. Bazıları eylemleri çevreci duyarlılıkla başlayan ve daha sonra birçok alanda hükümet politikalarını kitlesel eleştiriye dönüşen gösteriler olarak nitelendirirken, toplumun bir kesimi de yerleri değiştirilen ağaçlar bahane edilerek başlatılan hükûmete karşı yurt dışı destekli bir kalkışma olarak değerlendirmiştir (§ 9).

5. Anayasa Mahkemesinin görevi bu nitelendirmelerden birini kabul etmek değildir. Hiç kuşkusuz Türkiye’nin hemen hemen tüm illerine yayılan eylemlerde barışçıl gösteriler olduğu gibi, şiddet içeren ve bunun sonucu ölüm ve yaralanmaların meydana geldiği olaylar da yaşanmıştır. Nitekim Anayasa Mahkemesi Gezi olayları bağlamında yapılan bireysel başvurularda da kategorik bir değerlendirme yapmamakta, öncelikle

başvurucuların katıldıkları toplantının barışçıl nitelikte olup olmadığını tespit etmektedir. Mahkeme başvurucuların katıldığı toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin şiddete evrildiği durumlarda dahi başvurucunun şiddete başvurup başvurmadığını belirlemektedir.

6. Anayasa Mahkemesi Gezi olayları kapsamındaki bir toplantı ve gösteri yürüyüşüne ilişkin başvuruda, şiddet olaylarının yaşanmadığı bir toplantı ve gösteri yürüyüşünün ardından başvurucuların kanuna aykırı şekilde toplantı düzenleme ve yönetme suçundan mahkum edilmesinin Anayasa'nın 34. maddesinde korunan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını ihlal ettiğine karar vermiştir (*Ali Orak ve İrfan Gül*, B. No: 2014/10626, 18/4/2018). Mahkeme, bir başka başvuruda başvurucunun Gezi olayları sırasında polisin aşırı güç kullanımını protesto etmek amacıyla katıldığını söylediği bir toplantı ve gösteri yürüyüşünde polisten kaçarken düşmesi üzerine fiziksel müdahaleye maruz kalmasını hem insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının hem de toplantı ve gösteri düzenleme hakkının ihlali olarak görmüştür. Anayasa Mahkemesi anılan başvuruya konu gösterilerin şiddete evrildiğini, bu nedenle kamu düzenini sağlamak amacıyla kolluk kuvvetlerinin fiziksel müdahalede bulunmasının gerekli olduğunu kabul etmekle birlikte başvurucunun "şiddete karıştığına tespit edilemediği"ne dikkat çekmiş, kolluğun saldırgan bir tavır içinde olmayan başvurucuya ölçülü olmayan müdahalesinin toplantı ve gösteri hürriyeti üzerinde "caydırıcı" etki yaratacağını belirtmiştir (*Özge Özgürengin*, B.No: 2014/5218, 19/4/2018, §§ 68, 107, 108).

7. Bu kapsamda somut başvuruda yapılması gereken değerlendirme, şiddet içeren dolayısıyla suç teşkil edebilecek olan olaylar ile başvurucunun ilişkisini gösteren kuvvetli belirtilerin soruşturma makamlarınca ilgili ve yeterli gerekçeyle ortaya konulup konulmadığını tespit etmektir. Mahkememiz çoğunluğunun kararında ise başvurucunun "*sosyal statüsü, ulusal ve uluslararası bağlantıları gözönüne alındığında olayların süreç içinde şiddete evrildiğini ve sonuçlarını öngörebilecek konumda*" olduğu, dolayısıyla tutuklama kararı ve iddianamede yer verilen (olayların yaygınlaştırılmasını destekleme, bu yönde toplantılar düzenleme, ulusal ve uluslararası kamuoyu oluşturmaya çalışma gibi) hususların kendisinin yaşanan şiddet olaylarından sorumlu tutularak tutuklanması için soruşturma makamlarınca kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin keyfi ve temelsiz olmadığı tespiti ile yetinilmiştir (§ 70).

8. Bu tespitinin şiddet olayları ile başvuru arasındaki bağlantıyı ortaya koyduğu söylenemez. Öncelikle, başvurucunun Gezi olaylarına katılmış ve bu olayları desteklemiş olmasının tek başına bir suç işlediğinin belirtisi olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Zira barışçıl olmak kaydıyla herkes toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleyebilir, düzenlenenlere katılabilir ve bunların yaygınlaşmasını isteyebilir. Burada temel mesele, başvurucunun şiddet içeren eylemlerle ilgisinin somut olgularla gösterilmesidir.

9. Bu bağlamda telefon tapelerinde geçen gaz maskesi ve deniz gözlüğü alınması ve dağıtılmasına yönelik ifadeler üzerinde durulmalıdır. Hiç kuşkusuz bu maske ve gözlüklerin gösteriler sırasında polisle çatışan göstericilere dağıtılmak üzere temin edildiği anlaşıldığında bu durum suç işlendiğine dair kuvvetli bir belirti olarak kabul edilebilir. Ancak başvurucunun aksi yöndeki savunmalarına karşın, soruşturma makamları bu malzemelerin şiddet olaylarında ve terör örgütü mensuplarınınca kullanıldığını gösteren herhangi bir bilgiye yer vermemişlerdir. Dahası Gezi olayları sonrasında açılan birçok davada mahkemeler sanıklar hakkında beraat kararı verirken gaz maskesi ve deniz gözlüğü gibi eşyaların barışçıl amaçla da kullanılabilirliğini, sanıkların bunları "eylem sırasında güvenlik kuvvetlerinin atmış oldukları göz yaşartıcı gaza karşı yanlarında bulduklarını" kabul etmişlerdir (İstanbul

50. Asliye Ceza Mahkemesi, E. 2013/460, K.2013/790, 19/12/2013. Diğer beraat kararları için bkz. İstanbul 19. Asliye Ceza Mahkemesi, E. 2013/408, K.2014/145, 26/12/2014; İstanbul 33. Asliye Ceza Mahkemesi, E. 2014/88, K.2015/145, 29/4/2015).

10. Diğer yandan başvuruçunun Gezi olayları sırasında yaptığı telefon görüşmelerinde gösterilerin “siyasi durumu nasıl değiştireceği” ve “Anadolu’ya yaygınlaştırılması” gibi konulara ilişkin söyledikleri de konuşmaların bütünlüğünden ve bağlamından soyutlanarak ele alınıp yorumlanmamalıdır. Başvuruçunun 25/10/2013 tarihinde İ.P. isimli şahısla yaptığı telefon konuşmasında yer alan “*Gezi olaylarından sonra şeyimiz isteğimiz hayal ettiğimiz şey yerel idarelerin daha şeffaf bir hale gelmesi daha katılımcı bir modelin ortaya çıkması yani buradan doğan enerjinin de bir demokratik muhalefet unsuru olarak veya demokratik baskı aracı unsuru olarak işlev görmeye devam etmesi...*” şeklindeki sözleri söz konusu gösterilere demokratik muhalefetin baskı unsuru olarak baktığını göstermektedir. Aynı şekilde, telefon konuşmalarında yer alan, toplantı ve gösterileri organize edenlerin hükümet yetkilileriyle, özellikle de o dönemde görev yapan Adalet Bakanı ile görüşmelerinin faydalı olacağına, yetkililerle diyalogun başlaması gerektiğine, bir bankadan para çekme eyleminin ekonomiyi sıkıntıya sokabileceğine, ekonomik kriz yaratmanın sol demokratik kesimlerin faaliyet alanı olmaması gerektiğine dair sözleri de başvuruçunun savunmalarını destekler mahiyettedir.

11. Başvuruçunun eyleme katılanlara maddi yardımda bulunduğu dair üçüncü kişilerin kendi aralarında yaptıkları konuşmalar da suç işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak gösterilmiştir. Soruşturma belgelerinden bu kişilerin Gezi olaylarına katılıp katılmadıkları, daha da önemlisi başvuruçunun ile aralarında bir irtibat bulunup bulunmadığı, başvuruçudan maddi yardım alıp almadıkları anlaşılamamaktadır. Dolayısıyla bu konuşmaların suç işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesi isabetli değildir.

12. Öte yandan başvuruçunun cep telefonunda ele geçirilen bazı fotoğraflar da suç işlediğini gösteren kuvvetli belirti olarak kabul edilmiştir. Bunlardan biri Türkiye’yi bölgesel olarak bölünmüş gösteren bir haritanın fotoğrafıdır. Başvuruçunun, başlangıçta haritayı yurt dışında basılmış bir yayında gördüğünü, Sevr Antlaşmasıyla ilgili gördüğünü ve bunu bir arşiv malzemesi olarak sakladığını ifade etmiştir. Başvuruçunun 7/3/2018 tarihinde sulh ceza hakimliğine sunduğu dilekçede ise haritayı yanlış hatırladığını, söz konusu haritanın ANG Vakfı tarafından yayınlanan “Ana arı üretimi” başlıklı eğitim kitabında yer aldığını, haritanın arı ırklarının bölgesel kökenlerini gösterdiğini, haritanın fotoğrafını Vakfın bir çalışmasını izlediği sırada Artvin’de çektiğini söylemiştir. Soruşturma makamları başvuruçunun bu savunmasının geçerli olmadığını gösteren bir delil ortaya koymamışlardır. Aynı şekilde başvuruçunun cep telefonunda bulunan ve başkalarıyla paylaşmadığını söylediği Gezi olayları sırasında çektiği bir pankartın fotoğrafının, ayrıca bir cenaze töreninde çekilen yüzü maskeli kişilerin terör örgütü liderinin posterini açtığını gösteren fotoğrafın da kuvvetli belirti teşkil ettiğinin olgusal temelleri ortaya konabilmiş değildir.

13. Başvuruçunun uluslararası alanda tanınmış bazı kişi ve kurumlarla ilişki içinde olduğu, Gezi olayları sırasında sık sık yurt dışına çıktığı ve Avrupa Parlamentosu milletvekilleri, büyükelçi ve konsoloslara dahil bazı yabancılarla görüşmeler yaptığı, eylemlere Batı’nın desteğini almak için girişimlerde bulunduğu da ileri sürülmüştür. Ancak başvuruçunun tüm bu faaliyetlerinin Gezi olaylarının şiddet içeren bölümüyle ve kendisine isnat edilen suçla bağlantısı soruşturma makamlarınca ortaya konulamamıştır.

14. Açıklanan gerekçeler ışığında başvurucunun hükümeti ortadan kaldırmaya teşebbüs suçunu işlediğini gösteren olgusal temellerin, bu kapsamda başvurucunun tutuklanması için gerekli kuvvetli belirtinin soruşturma makamlarınca gösterilemediği anlaşılmaktadır.

15. Diğer yandan, çoğunluk kararında kuvvetli suç şüphesinin varlığına dair tespitten sonra tutuklamanın ölçülülüğüne dair yapılan değerlendirmeye de katılmak mümkün değildir. Tutuklama tedbirinin hukuki olabilmesi için suç işlendiğini gösteren kuvvetli belirtinin bulunması yeterli değildir. Tutuklamanın aynı zamanda ölçülü olması gerekir. Bu kapsamda ölçülülüğün bir unsuru olan *gereklilik* bakımından bir değerlendirme yapılması zorunluluğu vardır. Anayasa Mahkemesi başvuruculara ilişkin soruşturmanın başladığı tarih ile tutuklama tarihi arasında önemli zaman diliminin bulunduğu durumlarda tutuklamanın gerekliliğini incelemiştir. Soruşturmanın başlamasından itibaren uzun süre hareketsiz kalındıktan sonra tutuklama tedbirine başvurulması durumunda, soruşturma makamlarının tutuklamanın neden gerekli olduğunu gösterme yükümlülüğü bulunmaktadır. Anayasa Mahkemesi, soruşturma açıldıktan altı ay sonra başlangıçta bulunan deliller dışında yeni bir delile ulaşılmadan ve tutuklama tedbirinin neden “gerekli” hale geldiğine dair makul bir açıklama yapılmadan tutuklama tedbirine başvurulmasını kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlaline karar verirken dikkate alınan olgulardan biri olarak değerlendirmiştir (bkz. *Erdem Gül ve Can Dündar* [GK], B.No: 2015/18567, 25/2/2016, §§ 79-81).

16. Somut olayda başvuru esas olarak 2013 yılının ortalarında yaşanan Gezi olaylarının yöneticisi ve organizatörü olarak suçlanmaktadır. Nitekim olayların akabinde başvurucunun da içinde bulunduğu şüpheliler hakkında 2013/1120 sayılı bir soruşturma başlatılmış, bu soruşturma daha sonra 2014/40852 sayılı soruşturma dosyası üzerinden yürütülmüştür. Bu kapsamda başvuru hakkında iletişimin tespiti ve fiziki takip kararları verilmiştir. Ancak bu süreçte başvuru hakkında gözaltı ya da tutuklama tedbirlerine başvurulmadığı gibi ifadesi de alınmamıştır. Başvuru 1/11/2017 tarihinde, ilk soruşturmanın üzerinden dört yıldan fazla bir süre geçtikten sonra tutuklanmıştır. Soruşturma belgelerinde gösterilen delillerin kahir ekseriyeti Gezi olayları sırasında başvurucunun bazı şahıslarla yaptığı telefon görüşmelerine dayandırılmıştır. Başka bir ifadeyle başvurucunun tutuklanmasına neden olarak gösterilen temel delillerin neredeyse tamamı zaten ilk soruşturma dosyasında bulunan delillerdir. Soruşturma makamları kayda değer yeni bir delil ortaya koymadan başvurucunun aradan dört yılı aşkın bir süre geçtikten sonra tutuklanmasının neden *gerekli* olduğunu gösterebilmiş değillerdir.

17. Bu noktada başvurucunun tutuklanmasının Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında olağanüstü halde durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığı da değerlendirilmelidir. Anayasa Mahkemesi, olağanüstü dönemde başvuru tutuklama tedbirinin kuvvetli suç şüphesinin bulunmadığı gerekçesiyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını ihlal ettiğine karar verdiği başvurularda Anayasa'nın 15. maddesi bakımından farklı bir sonuca ulaşmamıştır (bkz. *Mehmet Hascan Altan* (2)[GK], B.No: 2016/23672, 11/1/2018, § 157; *Şahin Alpay* [GK], B.No: 2016/16092, 11/1/2018, §110; *Ali Bulaç*, [GK], B.No: 2017/6592, 3/5/2019, § 71). Kuvvetli suç şüphesinin varlığı olağanüstü halin ilan edildiği dönemde de tutuklamanın ön şartı olmaya devam ettiği için, somut olayda başvurucunun tutuklanması Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında değerlendirildiğinde de kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlaline sebep olmaktadır.

Başvuru Numarası : 2018/1073

Karar Tarihi : 22/5/2019

18. Yukarıda açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 19. maddesinde güvenceye alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği kanaatini taşıdığımdan çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurucu, çok sayıda sivil toplum kuruluşunda kurucu üye, yönetim kurulu üyesi veya dayanışma kurulu üyesi olarak görev alan ulusal ve uluslararası düzeyde tanınan bir insan hakları aktivisti iş adamıdır.

2. Gezi olayları ile ilgili İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca 2013 yılında 2013/1120 sayılı soruşturma başlatılmıştır. Bu soruşturmaya başvurucu da şüpheli sıfatıyla dâhil edilmiştir. Savcılık, başvurucuyu 1/11/2017 tarihinde anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme ve Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme suçlarından tutuklanması istemiyle sulh ceza hâkimliğine sevk etmiştir. İstanbul 1. Sulh Ceza Hâkimliği sorgusunun ardından başvurucuyu anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme ve Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme suçlarından tutuklamıştır.

3. Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasında; suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişilerin ancak kaçmalarını, delilleri yok etmelerini veya değiştirmelerini önlemek amacıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hâllerde hâkim kararıyla tutuklanabilecekleri belirtilmiştir. Tutuklamanın ön koşulu, kişinin suçluluğu hakkında kuvvetli belirtinin bulunmasıdır. Bunun için suçlamanın kuvvetli sayılabilecek inandırıcı delillerle desteklenmesi gerekir (*Mustafa Ali Balbay*, B. No: 2012/1272, 4/2/2013, § 72).

4. Buna ek olarak kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik bir müdahale, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin ölçütlerin belirlendiği Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı müddetçe Anayasa'nın 19. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve tutuklama tedbirinin niteliğine uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir (*Halas Aslan*, B. No: 2014/4994, 16/2/2017, §§ 53, 54). Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "tutuklamayı zorunlu kılan" ibaresiyle de tutuklamanın ölçülü olması gerektiğine işaret edilmektedir (*Halas Aslan*, § 72).

5. Ölçülülük ilkesi, "elverişlilik", "gereklilik" ve "orantılılık" olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik, öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını; gereklilik, ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmamasının mümkün olmamasını; orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016, § 18; Mehmet Akdoğan ve diğerleri, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

6. Ayrıca tutuklama tedbirinin ölçülü olduğunun söylenebilmesi için tutuklamaya alternatif diğer koruma tedbirlerinin yeterli olmaması gerekir. Bu çerçevede-tutuklamaya göre temel hak ve özgürlüklere daha hafif etkide bulunan- adli kontrol yükümlülüklerinin ulaşılmak istenen meşru amaç bakımından yeterli olması hâlinde tutuklama tedbirine başvurulmamalıdır.

7. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) “Özgürlük ve güvenlik hakkı” başlıklı 5. maddesinin birinci fıkrasının ilgili bölümünde “kişinin bir suç işlediğinden şüphelenmek için inandırıcı sebeplerin bulunduğu veya suç işlemesine ya da suçu işledikten sonra kaçmasına engel olma zorunluluğu kanaatini doğuran makul gerekçelerin varlığı halinde” tutuklamanın meşru olduğu hükmüne bağlanmıştır.

8. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) yalnızca bir ceza soruşturması veya kovuşturması çerçevesinde kişinin suç işlediğine dair şüphenin bulunması hâlinde yetkili adli makamın huzuruna çıkarılması amacıyla tutuklanabileceği yönündeki içtihadını (*Jecius/Litvanya*, B. No: 34578/97, 31/7/2000, § 50; *Wloch/Polonya*, B. No: 27785/95, 19/10/2000, § 108) yakın dönemde verdiği *Buzadji/Moldova* ([BD], B. No: 23755/07, 5/7/2016, §§ 92-102) kararında daha da genişleterek ilk tutuklama kararından itibaren suçun işlendiğine ilişkin makul şüphenin varlığı yanında tutuklamaya ilişkin nedenlerin bulunduğu ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya konması gerekliliğine karar vermiştir.

9. AİHM'e göre ilk tutuklama için yeterli görülen makul şüphenin varlığı, elde edilen deliller ve somut olayın kendine özgü koşulları da dikkate alındığında olaylara dışarıdan bakan, tamamen objektif bir gözlemciyi ikna edecek yeterlilikte olmalıdır. Toplanan deliller, objektif bir gözlemciye sunulduğunda şüpheli ya da sanığın atılı suçu işlemiş olabileceği yönünde gözlemcide kanaat oluşturmaya yeterli ise somut olayda makul şüphe vardır (*Fox, Campbell ve Hartley/Birleşik Krallık*, B. No: 12244/86, 30/8/1990, § 32; *O'Hara/Birleşik Krallık*, B. No: 37555/97, 16/10/2001, § 34).

10. Başvurucu, Anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme suçlarından 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön koşulu olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

11. Tutuklama kararında, başvurusunun kamuoyunda Gezi olayları olarak bilinen eylemlerin yöneticisi ve organizatörü olduğu, eyleme katılan kişilere maddi yardımda bulunduğu, ayrıca 15 Temmuz darbe girişimiyle ilgili 15-16 Temmuz 2016 tarihlerinde Büyükkada S. Otelde yapılan toplantıya katılan ve darbe girişiminin organizatörlerinden olduğu iddia edilen H.J.B. ve yabancı uyruklu kişilerle irtibat kurarak darbe teşebbüsüne katıldığı yönünde kuvvetli suç şüphesinin bulunduğu ileri sürülmüştür. Bu suçlamalara ilişkin olarak dosya kapsamında mevcut olduğu belirtilen arama ve elkoyma tutanakları, iletişim tespit tutanakları, fiziki takip tutanakları, dijital inceleme tutanakları, fotoğraflar, şüpheli savunması, açık kaynak tespitleri, şüpheli hakkındaki ifadeler ve yakalama tutanağı dayanak olarak gösterilmiştir.

12. Başvurucu Gezi olaylarının yöneticisi ve organizatörü olma ve 15 Temmuz darbe girişimine katılma/yardımda bulunma ile suçlanmıştır. Ancak iddianamede 15 Temmuz darbe girişimiyle ve başvurusunun H.J.B. ile görüştüğü iddiasına ilişkin bir değerlendirme yapılmamış, başvurucuya bu hususlara ilişkin bir isnatta bulunulmamıştır.

13. Başvurucuya yöneltilen Gezi olaylarının yöneticisi ve organizatörü olma suçlamasıyla ilgili olarak M.P. adlı kişiye ait tanık ifadesine, Gezi parkıyla ilgili yurt dışında yapılacak bir sergiye ilişkin 27/7/2013 tarihli telefon konuşmasına, Gezi olaylarıyla ilgili yurt dışına gönderilecek bilgi ve belgeyle alakalı olduğu iddia edilen 29/7/2013 tarihli bir telefon

konuşmasına, Gezi olaylarıyla ilgili yurt dışında yapılacak bir toplantı hakkında 24/9/2013 tarihinde yapılan bir telefon konuşmasına, içeriği tam olarak anlaşılamayan bir toplantıyla ilgili 25/10/2013 tarihli konuşmasına, üç kişinin başvurucudan maddi yardım alabilme girişimine ilişkin kendi aralarında yaptığı 16/9/2013, 18/9/2013, 14/10/2013, 4/10/2013, 30/1/2014, 4/2/2014 tarihli konuşmalara, Gezi olayları sırasında çekilmiş başvurucuyu bir TOMA'nın önünde dururken gösteren bir fotoğrafa, yine Gezi olayları sırasında çekilmiş Atatürk heykeli önünde "halk cephesi" ibareli pankartın yer aldığı bir fotoğrafa dayanıldığı anlaşılmaktadır. İddianamede de, başvurucunun Gezi olaylarının yöneticisi ve organizatörü olma suçlamasıyla ilgili olarak ek birçok olgu ve isnada yer verilmiştir. Bu suçlamalara ilişkin olarak iddianamede ihbarcı ve tanık anlatımlarına, müştekilere yönelik işlenen suçlarla ilgili fezleke ve kolluk tutanaklarına, kolluk tarafından düzenlenen tutanak ve yazılan müzekkerelere, HTS inceleme raporlarına, dijital veri inceleme raporlarına, iletişimin tespiti ve teknik araçlarla izleme karar ve tutanaklarına, yurt dışı giriş-çıkış kayıtlarına, açık kaynak raporlarına dayanılmıştır.

14. Gezi olayları sırasında gerçekleştirilen toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin bazılarının barışçıl olmanın ötesine geçerek kamu düzenini tehdit eden şiddet eylemlerine dönüştüğü bir gerçekse de bunların bir kısmının barışçıl nitelik taşıdığı Anayasa Mahkemesi kararları da dâhil olmak üzere çeşitli mahkeme kararlarında vurgulanmıştır.

15. Şiddet içermeyen barışçıl eylemlerin yapılmasının ve organize edilmesinin toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme özgürlüğü kapsamında Anayasamız tarafından güvence altına alındığı son derece açık olduğundan barışçıl toplantıların düzenlenmesinin, organize edilmesinin ve bunlara katılmanın tek başına herhangi bir suç isnadına neden olmaması gerekir. Barışçıl olmayan ve şiddet içeren eylemlere katılımın bir suçlamaya konu edilebilmesi için bunun dayanaklarının somut olgularla gösterilmesi gerekir. Kuvvetli suç şüphesinin var olup olmadığının değerlendirilmesinde bu hususlar dikkate alınmalıdır.

16. Gezi olaylarında şiddet eylemlerini gerçekleştirenlerle başvurucu arasında bir irtibat olup olmadığı, bu kişilerin başvurucudan bir talimat veya maddi yardım alıp almadığı, başvurucunun şiddet eylemleriyle ilişkisi ve bağı somut bir kuvvetli belirti olarak gösterilememiştir. Soruşturmayı yürüten Savcılık da başvurucunun ve diğer şüphelilerin barışçıl protesto ve sivil itaatsizlik yöntemlerini kullandığını iddianamede belirtmiştir. Başvurucunun şiddet eylemlerini organize ederek Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye yönelik bir amaçla hareket ettiğinin olgusal temellerinin ilgili ve yeterli bir şekilde ortaya konulduğunu söylemek mümkün görünmemektedir.

17. Öte yandan başvurucunun Gezi olaylarında da kullanılan biber gazının Türkiye'ye ihracının durdurulması ve ambargo konulması için bir takım çalışmalar yaptığı belirtilmiştir. Kolluk kuvvetlerince biber gazı kullanımı -Anayasa Mahkemesi ve AİHM kararlarına da yansdığı gibi- yasak olmasa da kullanımı nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine de karar verilmiştir (Turan Uytun ve Kevzer Uytun, B. No: 2013/9461, 15/12/2015, § 60. Aynı yöndeki AİHM kararı için bkz. Abdullah Yaşa ve diğerleri/Türkiye) Bu gazın kullanımına özen gösterilmesine ilişkin olarak Uluslararası İnsan Hakları Kurumlarının da raporları bulunmaktadır (bkz. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi CPT/Inf (2009) 25, BM Barışçıl Toplanma ve Gösteri Yapma Özgürlüğü Özel Raportörü tarafından hazırlanan Rapor, A/HRC/20/27, 21/5/2012). Bu cihetle kullanımı tartışmalı olan bu gazın Türkiye'ye satışının kısıtlanması yönünde çalışmalar yapılmasının tek başına bir suç oluşturmayacağı açıktır.

Dolaysıyla böyle bir faaliyetin başvurucuya yöneltilen suçlama açısından kuvvetli şüphe oluşturduğu söylenemeyecektir.

18. Yine bir kısım görüşmelerden yola çıkılarak başvurucunun Gezi olaylarına katılan şahısları finanse ettiği, eylemde kullanılacak malzemelerin temini için hesap numarası açtığı, eylemde göstericilerin polisle çatışmaya girerken kullandıkları gaz maskesi, gözlük, süt ve göstericiler için yemek-kahvaltı ve eylemcilerin gezi parkında kullanması için masa, ses sistemi vb. malzemeleri temin ettiği iddia edilmiştir. Başvurucunun temin ettiği iddia edilen gaz maskesi, gözlük, süt, yemek, ses sistemi, masa gibi malzemelerinin şiddet eylemlerinde kullanıldığı gösterilememiştir.

19. Başvurucunun finans desteğini yöneticiliğini yaptığı Açık Toplum Vakfı'ndan ve yine yönetiminde bulunduğu Anadolu Kültür A.Ş. üzerinden sağladığı ileri sürülmüştür. Açık Toplum Vakfı kendi kararıyla Türkiye'deki faaliyetlerini sonlandırana kadar Anadolu Kültür A.Ş.'nin ise halihazırda faaliyetlerini serbestçe yürüten yasal kuruluşlar olduğu görülmektedir. Ayrıca bu kuruluşların herhangi bir suç veya terör örgütü ile bağlantılı olduğu da soruşturma makamlarınca iddia olunmamıştır. Öte yandan iddianamede de atıf yapılan MASAK raporunda Gezi olaylarının bu kuruluşlar tarafından finanse edildiğini, söz konusu fonların suç işlemek amacıyla kullanıldığını gösteren bir delil ortaya konulamamıştır. Bu kapsamda birtakım telefon görüşmelerine yer verilmekle birlikte bu görüşmelerde de herhangi bir şiddet eyleminin bu kuruluşlarca finanse edildiğine ilişkin bir içeriğe rastlanmamaktadır.

20. Başvurucu ile H.H.G. arasında yapılan görüşmede H.H.G.'nin Gezi olaylarının ivmesinin düşmesinden, hareketin toparlanması genişletilip derinleştirilmesi için daha geniş bir kitleyle buluşulmasından, Gezi olaylarını Anadolu'ya yaymak gibi fikirlerin olduğundan bahsettiği, başvurucunun da tasdikleyici manada sözler söylediği, bu toplantılar için mekân konusunda yardımcı olmaya çalıştığı iddia edilmiştir. Ancak bu konuşma haricinde başvurucunun Gezi olaylarını Anadolu'ya yaymak maksadıyla somut ne tür çalışmalar yaptığı, Anadolu'ya yayılması istenen eylemlerin şiddet içeren eylemler olup olmadığı gösterilememiştir. Kaldı ki barışçıl olmak koşuluyla Gezi Parkı gösterilerini Anadolu'ya yaymanın neden suç teşkil edeceğini anlamak da kolay değildir.

21. Telefon görüşmelerine dayanılarak başvurucunun Gezi olaylarında Garanti Bankası'nın yapmış olduğu açıklamaları protesto amaçlı bankadan para çekmenin halk gözünde ekonomik kriz çıkarmak isteniliyor algısı oluşturacağı için bankadan para çekme değil kredi kartı kesme eyleminin daha doğru olacağını belirttiği, başvurucunun esas amacının Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini zora sokmak olduğu iddia edilmiştir. Bu kapsamdaki telefon görüşmelerinde savcılığın da kabul ettiği üzere başvurucunun ekonomik kriz yaratma algısından kaçındığı, bu şekilde hareket edilmemesi gerektiğini belirttiği, kredi kartı kesme eyleminin daha doğru olacağını ifade ettiği görülmektedir. Başvurucu bu telefon görüşmesinde ayrıca bankadan para çekme şeklindeki yöntemle hükümetin sıkıştırılmaması gerektiğini belirtmiştir. Konuşmanın geneline bakıldığında şiddet içeren bir yöntemin savunulmadığı anlaşılmaktadır. Şiddet içermeyen yöntemlerle (baskı grupları) hükümetin birtakım politikalarının eleştirilmesi demokratik bir toplumda olağan karşılanması gereken bir durumdur. Bu kapsamdaki faaliyetlerin suç işlendiğine ilişkin kuvvetli şüphe oluşturduğu söylenemeyecektir.

22. Son olarak başvurucunun PKK terör örgütüyle ilgili suçlamalar da yöneltilmiştir. Bu kapsamda başvurucunun PKK/KCK terör örgütü müzahir kurumları tarafından hazırlanan filmlere mali destekte bulunduğu, cep telefonunda Abdullah Öcalan'ın fotoğrafının yer aldığı ve İMC TV'de ve bir telefon görüşmesinde (A.F.İ. ile yaptığı) PKK ile

ilgili açıklamalar yaptığı iddia edilmiştir. Ancak başvurucunun mali destekte bulunduğu filmin içeriğine, başvurucunun görüşme yaptığı kişinin PKK örgütüyle irtibatına ilişkin bir olgu ortaya konulamamıştır. Başvurucunun cep telefonunda bulunan ve Abdullah Öcalan pankartının açıldığını gösteren fotoğrafla ilgili olarak başvurucunun savunmasının aksini gösteren bir olgu ortaya konulmadığı gibi bu fotoğrafın tek başına kuvvetli belirti oluşturduğu da söylenemeyecektir. Başvurucunun İMC TV'de ve telefon görüşmesinde yer alan açıklamalarının ise şiddete ve isyana çağrı niteliğinde olmadığı, şiddeti ve terörü övücü, meşrulaştırıcı mahiyet taşımadığı, nefret söylemi içermediği anlaşılmaktadır.

23. Tüm bu hususlar dikkate alındığında başvurucunun hükümeti ortadan kaldırmaya yönelik bir saikle hareket ettiğinin olgusal temellerinin soruşturma makamlarınca ilgili ve yeterli bir şekilde ortaya konulmadığı görülmektedir. Bu itibarla soruşturma belgelerinde yer alan tespit ve değerlendirmeler kapsamında somut olayda tutuklama için gerekli olan suç işlendiğine dair kuvvetli belirtinin yeterince ortaya konulmadığı sonucuna varılmıştır.

24. Başvurucunun tutuklanmasına konu suçların genel olarak 2013 yılına ilişkin olması, iddia edilen suçların işlendiği tarihten uzunca bir süre sonra tutuklama tedbirine başvurulması nedeniyle somut olayda ayrıca soruşturma süreci bakımından tutuklamanın ölçülülük ilkesinin bir unsuru olarak gerekli olup olmadığının da incelenmesi gerekir. Nitekim Anayasa Mahkemesi benzer durumdaki (suç tarihi ile tutuklama tarihi arasında önemli zaman diliminin bulunduğu) bazı olaylara ilişkin başvurularda tutuklamanın gerekliliğine dair incelemede bulunmuştur.

25. Bu kapsamda Erdem Gül ve Can Dündar (§§ 79-81) kararında, başvurucular hakkında soruşturma başlatıldığından kamuoyuna duyurulmasından sonra tutuklama tedbirinin uygulandığı tarihe kadar geçen yaklaşık altı aylık sürede soruşturma makamlarının suça konu edilen haberler dışında hangi delile ulaştıklarının ve dolayısıyla tutuklama tedbirinin uygulanmasının neden "gerekli" olduğunun somut olayın özelliklerinden ve tutuklama kararının gerekçelerinden anlaşılmaması hususu, başvurucuların kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği sonucuna varılırken dikkate alınan olgulardan biri olmuştur (Erdem Gül ve Can Dündar [GK], B.No: 2015/18567, 25/2/2016, §§ 79-81).

26. Somut olayda başvuru 2013 yılında gerçekleşen Gezi olaylarına ilişkin olarak tutuklanmıştır ve gezi olayları ile ilgili olarak 2013 yılında başvurucunun da dâhil olduğu şüpheliler hakkında 2013/1120 sayılı soruşturma başlatılmıştır. 2013/1120 sayılı soruşturma kapsamında başvuru hakkında birçok iletişimin tespiti kararı ve fiziki takip kararı verilmiştir. Ancak daha sonra bu soruşturma 2014/40852 sayılı soruşturma dosyası üzerinden yürütülmeye devam etmiştir. Bu soruşturmalar kapsamında başvurucunun ifadesi alınmamış, gözaltı ya da tutuklama gibi tedbirlere başvurulmamıştır. Savcılık tarafından düzenlenen 9/2/2019 tarihli iddianamedeki delillerin büyük çoğunluğunun ilk soruşturma dosyasındaki deliller olduğu anlaşılmaktadır. Bu deliller soruşturma makamlarının elinde olmasına rağmen başvuru bu ilk soruşturmadan 4 yılı aşkın bir süre sonra 1/11/2017 tarihinde tutuklanmıştır. Başvurucunun bu eylemler üzerinden 4 yılı aşkın bir süre sonra tutuklanmasının neden "gerekli" olduğu, somut olayın özelliklerinden ve tutuklama kararının gerekçelerinden anlaşılamamaktadır (benzer değerlendirmeler için bkz. Erdem Gül ve Can Dündar, §§ 79-81).

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine düşüncesiyle çoğunluk kararına katılmadım.

28. Bununla birlikte anılan tedbirin olağanüstü dönemlerde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulmasını ve sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında meşru olup olmadığının incelenmesi gerekir.

29. Anayasa'nın 15. maddesine göre savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hâllerde temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının kısmen veya tamamen durdurulabilmesi ve bunlar için Anayasa'nın diğer maddelerinde öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilmesi mümkündür. Ancak Anayasa'nın 15. maddesi, bu hususta kamu otoritelerine sınırsız bir yetki tanımamaktadır. Anayasa'nın diğer maddelerinde öngörülen güvencelere aykırı tedbirlerin Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında sayılan hak ve özgürlüklere dokunmaması, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklerle aykırı bulunmaması ve durumun gerektirdiği ölçüde olması gerekir.

30. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı devletin bireylerin özgürlüğüne keyfi olarak müdahale etmemesini güvence altına alan temel bir haktır (Erdem Gül ve Can Dündar, § 62). Kişilerin keyfi olarak hürriyetinden yoksun bırakılmaması, hukukun üstünlüğüyle bağlı olan bütün siyasal sistemlerin merkezinde yer alan en önemli güvenceler arasındadır. Bireylerin özgürlüklerine yönelik müdahalenin keyfi olmaması, olağanüstü yönetim usullerinin benimsendiği dönemlerde de uygulanması gereken temel bir güvencedir (bkz. Aydın Yavuz ve diğerleri, [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §347).

31. Tutuklama tedbirinin uygulanması suretiyle bireylerin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına keyfi olarak müdahale edilmemesini sağlayacak güvencelerin başında suç işlendiğine dair kuvvetli belirtinin ortaya konulması gelmektedir. Bu belirtinin bulunması tutuklama tedbiri için ön koşul olduğundan aksi durumun kabulü, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına ilişkin tüm güvencelerin anlamsız hâle gelmesi sonucunu doğurur. Dolayısıyla olağanüstü yönetim usullerinin uygulandığı dönemlerde de kişilerin suç işlediklerine dair belirti bulunmadan tutuklanmaları “durumun gerektirdiği ölçüde” bir tedbir olarak kabul edilemez (Mehmet Hasan Altan (2) [GK], B. No: 2016/23672, 11/01/2018, § 156).

32. İncelediğimiz başvuruda soruşturma makamlarının suç işlediğine dair kuvvetli belirtileri somut olgularla ortaya koymadan başvuru hakkında tutuklama tedbirine başvurdukları düşünülmektedir. Bu itibarla olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulmasını ve sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesinin, başvuru hakkındaki kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen güvencelere aykırı bu müdahaleyi meşru kılmadığı değerlendirilmiştir.

33. Açıklanan gerekçelerle, Anayasa'nın 15. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde de başvuru hakkındaki Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine düşüncesiyle çoğunluk kararına katılmadım.

Başkanvekili
Engin Yıldırım

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Tutuklama kararında başvuranın Mayıs – Ağustos 2013 tarihlerinde meydana gelen Gezi Parkı Olayları/Eylemleri olarak bilinen gösteri yürüyüşlerini destekleyip organize ederek anayasal düzenin değiştirilmesine ve Hükümetin ortadan kaldırılmasına teşebbüs etme suçlarını işlediği iddia edilmiş, başvuranın hak ihlali iddiasına karşı mahkememiz çoğunluğu özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir.

2. Bilindiği üzere gerek Anayasanın 19/3. gerekse CMK'nın 100. ve 101. maddeleri uyarınca suç şüphesiyle bir kişinin özgürlüğünün kısıtlanabilmesi için; işlendiği iddia edilen suçla zanlı arasında *kuvvetli belirti* ya da *kuvvetli suç şüphesini* gösterecek *somut delillerin* bulunması şartıyla tutuklama nedenlerinin varlığı zorunludur. Tutuklama kararında da bu şartların varlığıyla birlikte diğer tedbirlerle giderilemeyecek kamusal yararın ancak tutuklama tedbiri ile sağlanabileceğine ilişkin ölçülülüğün (AY 19, 13; CMK 101/1,2-c) ne şekilde gerçekleştiğine ilişkin *ilgili ve yeterli gerekçenin* gösterilmesi gerekmektedir.

3. Tutuklama kararında başvurana isnat edilen suçların TCK'nın 309 ve 312. maddeleri olması karşısında; kuvvetli suç şüphesini oluşturabilecek somut olgu ve delillerin, bu suçların maddi ve manevi unsurlarının varlığına işaret etmesi zorunludur. Anılan maddelerdeki suçların maddi unsurları Kanunda “cebir ve şiddet kullanarak ...” biçiminde tanımlanmıştır. Gerek doktrin ve gerekse yargı içtihatlarıyla istikrar kazanan uygulamada söz konusu suçlara teşebbüs suçunun oluşabilmesi için, suçlarla korunmak istenen hukuki değeri ihlal etmeye yönelik olarak cebir veya şiddet içeren vahim nitelikte bazı *araç suçların işlenmesi* ve bu suçların maksada ulaşmak bakımından elverişli olması zorunlu görülmektedir. Bir Yargıtay kararında işaret edildiği üzere bu suçlar; “*cebir ve şiddet kullanılarak elverişli bir ya da eş zamanlı hareketlerle (amaç fiile yönelik)*” olarak işlenmiş olmalı ve “... *İşlenen araç suçun vahim eylem kabul edilebilmesi ve failin ayrıca amaç suçtan (m. 309) cezalandırılabilmesi için eylemin bireysel bir amaçla değil, yasada belirtilen amaçları gerçekleştirilmek üzere kurulmuş bir örgütün faaliyeti kapsamında ika edilmiş olması gerekmektedir.*” (Y. 16.CD. 3.4.2018, 2017/3800 E. – 2018/957 K.). Görüldüğü üzere isnat edilen suçların oluşması için öncelikle; *cebir tehdit içeren* ve amaca ulaşmaya elverişli müstakil suç oluşturan *vahim (önemli-ağır) suçların işlenmesi* gerektiği gibi, bu suçların da münferit veya bir kısım failin iştiraki yoluyla değil, TCK 314. maddesi kapsamındaki *silahlı bir terör örgütünün faaliyeti kapsamında* (örgütsel araç gereç, lojistik destek vb.) gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla amaç suç zanlılarına yöneltilecek isnada ilişkin delillerin, cebir şiddetle ve terör örgütü faaliyeti kapsamında işlenmesi zorunlu olan vahim nitelikli araç suçlara ilişkin olması gerekmektedir.

4. Tutuklama kararında araç fiiller olarak Gezi Parkı eylemleri gösterilmiş ve bu eylemlerin en azından belli bir aşamadan sonra başvuran tarafından desteklendiği veya organize edildiği iddia edilmiştir. Mahkememizin ihlal bulunmadığını ifade eden gerekçeli kararında da aynı tutuklama kararı ve ilgili dosyadaki verilerden hareketle başvuranın gezi eylemlerinin finans edilmesi, eylemcilere gözlük, gaz maskesi temini ve bu maksatla yaptığı görüşmeler gibi kanıtların bulunması nedeniyle tutuklama kararının olgusal temellerinin ve kuvvetli belirtinin bulunduğu kanısına varılmıştır (bkz. par. 67-72).

5. Atılı suçların olgusal temeli olarak gösterilen Gezi Parkı eylemleri İstanbul Taksim Meydanı yakınındaki şehir parkında Belediye tarafından yapılan düzenlemeleri protesto amacıyla 27 Mayıs 2013 tarihinde başlamış ve zaman içerisinde yurt çapına yayılmıştır. Türkiye İnsan Hakları Kurumu tarafından Ekim 20014'te yayımlanan raporda Bakanlık verilerinden aktarılan bilgilere göre; yurt çapında üç milyon altıyüzünü aşkın kişinin katıldığı eylemlerde toplamda 5.532 etkinlik (gösteri yürüyüşü) yapılmıştır. Bu durumda gezi eylemlerinin niteliğinin ortaya konulması gerekmektedir.

6. Öncelikle belirtmek gerekir ki anılan raporda ifade edildiği gibi kolluk tarafından yurt çapındaki 5.532 gösteri yürüyüşünden yalnızca 164'üne müdahalede bulunulmuştur (Bkz. gerekçeli karar, par.9/iv). Gezi eylemlerine katılanlara yapılan polis müdahalesi sırasında aşırı güç kullanılması nedeniyle yaralananların şikayetleri üzerine ilgili polis memurları ceza mahkemelerince yargılanmış ve cezalandırılmıştır. Bu konuda yapılan başvurularda da AYM görevliler hakkında etkili kovuşturma yapıldığını tespit ettiğinde hak ihlali olmadığına, kovuşturmanın ve hükmedilen cezaların etkisizliği durumunda barışçıl gösteriye katılan göstericilere gereksiz ya da ölçüsüz şiddet kullanılması nedeniyle insan haklarıyla bağdaşmayan muamele veya eziyet yasağının ihlal edildiğine karar vermiştir. Örneğin bkz. AYM Özge Özgürengin, B.No: 2014/5218, 19.4.2018, par. 62-69; 106-109; AYM Ali Orak ve İrfan Gül, B. No: 2014/10626, 18.4.2018.

7. Görüldüğü üzere Gezi eylemlerine karşı hükümetin ve yerel mahkemelerin tepkisi; toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı kapsamında fakat izinsiz eylemler olduğuna yöneliktir. Hiçbir mahkeme kararı veya idari bir işlemde bu eylemlerin anayasal düzene veya Hükümete karşı bir 'kalkışma' şeklinde nitelendiğine rastlanmamaktadır. AİHM ve AYM kararlarında da belirtildiği üzere şiddete çağrı ve saldırı içermediği sürece, yasal prosedüre uyulmasa dahi bu tür eylemler ifade özgürlüğünün özel bir biçimi niteliğindeki barışçıl toplantı ve gösteri hakkı (AY m. 34) kapsamında kalmaktadır. Benzeri geçmiş yıllarda da görülen eylemlerde olduğu gibi kolluğun dağılım çağrısına direnenler olmuş ve haklarında 2911 sayılı Kanuna aykırılık nedeniyle işlem yapılmış ise de eylemcilere karşı anayasal düzeni değiştirmeye veya Hükümeti ortadan kaldırmaya kalkışma nedeniyle bir suçlamada bulunulmamıştır. Hatta toplulukların dağıtılması sırasında aşırı ve orantısız güç kullanan kolluk görevlileri yargılanmış ve mahkemeler tarafından cezalandırılmıştır.

8. Tutuklama kararında ve sonraki süreçte iddia makamı ve hakim kararlarında dayanılan kimi deliller başvuruçunun gezi eylemlerini desteklemiş olabileceğine işaret etmektedir. Eğer Gezi eylemleri anayasal düzeni veya Hükümeti yıkmayı hedef alan, cebir ve şiddetle amaca matuf "elverişli ve vahim araç suçların işlendiği" eylemler olsaydı, söz konusu delillerin kuvvetli suç şüphesi anlamına geldiğinde bir tartışma olmazdı. Dolayısıyla Gezi eylemlerine destek olmaya ilişkin delillerin, TCK'nın 309 ve 312. maddelerindeki suçların varlığına işaret edemeyeceği açıktır.

9. Diğer bir ifadeyle, elverişli cebir ve şiddet araçlarıyla anayasal düzene veya Hükümete yönelik bir kalkışmayı hedefleyen vahim araç suçlar işlenmediği sürece, yasal prosedürlere uyulmadan icra edilse dahi toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme eylemlerinin, Kanunun 309 ve 312. maddelerindeki 'cebir ve tehdit' unsurlarını taşıması zorunlu olan suçların dayanağı olgular olarak gösterilmesinin hukuki bir dayanağı bulunmamaktadır. Bu nedenle olgusal olarak söz konusu suç tiplerinin unsurlarını oluşturma bakımından elverişli olmadığı açık olan gösteri eylemlerini başvuruçunun desteklediğine ilişkin delillerin isnat edilen suçlarla anlamlı ve mantıksal bir bağının olduğu söylenemez.

10. Başvurana yöneltilen suçlamanın olağanüstü hal döneminde işlenen eylemlere ilişkin olmadığı görülmektedir. Ancak tutuklama tedbirine böyle bir dönemde başvurulmuştur. Buna karşın Mahkememizin bir kararında da belirtildiği üzere bireylerin özgürlüğüne yapılan müdahalenin keyfi olmamasını güvence altına alan özgürlük ve güvenlik hakkına ilişkin anayasal koruma, olağanüstü yönetim usullerinin geçerli olduğu dönemlerde dahi geçerlidir (Aydın Yavuz ve diğ. Par. 47). Başka bir anlatımla, bu dönemlerde de tutuklamanın hukukiliği için kuvvetli belirti – somut delil şartı geçerlidir. Bu anlamda tutuklama kararı ile itirazı reddeden kararlarda başvuranın işlediği iddia edilen suçlara yönelik olarak kuvvetli belirti bulunduğu ilişkin ilgili ve yeterli gerekçe yer almamaktadır. Dolayısıyla bu şartlardaki bir tutuklamanın AY'nın 15. maddesi yönünden 'durumun gerektirdiği ölçüde bir tedbir' olduğu söylenemez.

11. Bunlardan ayrıca, tutuklama kararına konu suçlara ilişkin kuvvetli belirtinin bulunduğu bir an için kabul edilse dahi, bu kez tutuklamanın ölçülülüğünün değerlendirilmesi gerekmektedir. Mahkememiz gerekçeli kararında yapılan ölçülülük değerlendirmesinde isnat edilen suçun niteliği ve ceza miktarına atıf yapılmıştır (par. 75). Buna karşın bir suçun CMK'nın 100/3. maddesinde sayılanlardan olması, o suçu aynı Kanunun 101. maddesinin 2. fıkrasının (c) bendindeki ölçülülük değerlendirmesinden muaf kılmamaktadır. Hatta tutuklama isteminde bulunan C. Savcısı yönünden de istem yazısında ölçülülük değerlendirilmesi zorunluluğu bulunmaktadır (CMK 101/1). Dolayısıyla bizzat kanun ve Anayasa hükümleri tüm suçlar bakımından ölçülülük incelemesi zorunluluğunu getirmektedir.

12. Ölçülülük açısından bakıldığında, dosyadan anlaşıldığı üzere Gezi eylemlerinin sona erdiği 2013 yılında başvuru hakkında aynı içerikte soruşturma başlatılmasına ve başvuru bu eylemlere olan ilgisini gösteren, tutuklama kararına dayanak yapılan olguların çoğu o tarihlerde de biliniyor olmasına karşın böyle bir tedbire başvurulmamıştır. Bilindiği üzere tutuklama tedbiriyle ulaşılmak istenen üstün kamusal yarar, delillerin karartılmasını önleme ve kaçma şüphesi ve dolayısıyla yargılamanın selametini güvenceye alma noktasındadır. Bu bağlamda tutuklama kararında; eylemlerden ve soruşturma tarihinden dört yıl sonra tutuklama tedbirine başvurmaya hangi kamusal yarar gereği ihtiyaç duyulduğu ve buna ihtiyaç varsa dahi daha hafif tedbirler (tutuksuz yargılanma ya da örneğin CMK 109 gereği yurt dışına çıkmama, belli bir yerleşim bölgesini terk etmeme veya konutu terk etmeme gibi adli kontrol tedbirleri) yerine tutuklama gibi ağır bir tedbire başvurma zorunluluğunu doğuran üstün toplumsal yararın neler olduğuna ilişkin ilgili ve yeterli gerekçe gösterilmediği görülmektedir.

13. Açıklanan nedenler karşısında tutuklamanın hukuki olmadığı ve başvuru özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edildiği görüşündeyim.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

Mahkememiz, tutuklama tedbirinin hukukî olmaması, soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması ve tutukluluk incelemelerinin hâkim önüne çıkarılmaksızın yapılması sebepleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkin bireysel başvuruda ilk iddianın kabul edilebilir olduğuna, ancak kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edilmediğine; tutukluluk incelemelerinin hâkim önüne çıkarılmaksızın yapılmasına ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi, soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanmasına ilişkin iddianın ise açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Oybirliğiyle verilen son iki iddiayla ilgili kabul edilemezlik kararlarına katılmakla birlikte tutuklamanın hukukî olmadığı iddiasına ilişkin olarak kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edilmediği yönündeki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Başvuru konusu somut olayda, başvuru anayasal düzeni ve Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme suçlarından tutuklanmasına karar verilmiştir.

Tutuklama kararının gerekçesinde, soruşturma dosyasındaki yakalama, arama ve elkoyma tutanakları, iletişim tespit tutanakları, fizikî takip tutanakları, dijital inceleme tutanakları, fotoğraflar, açık kaynak tespitleri, başvuru savunmaları ve hakkındaki ifadeler ile diğer belgelere dayanılarak ve kaçma, delilleri yok etme, gizleme, tanık ve mağdurlar üzerinde baskı oluşturma şüphesinin bulunduğu ve tutuklama tedbirinin Anayasanın 13. maddesinde belirtilen ölçülülük ilkesine uygun olduğu belirtilerek 5271 sayılı Kanunun 100. ve devamı maddeleri uyarınca başvuru tutuklanmasına karar verilmiştir.

Anayasanın 13. maddesinde temel hak ve hürriyetlere getirilecek sınırlamaların ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı belirtilmekte; 5271 sayılı Kanunun tutuklama nedenlerini belirleyen 100. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile tutuklama kararını düzenleyen 101. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise, tutuklama için kuvvetli suç şüphesi ve tutuklama nedeninin varlığı yanında tutuklama tedbirinin ölçülü olması da aranmakta ve bunları gösteren delillerin “somut olgularla gerekçelendirilerek açıkça gösteril[mesi]” şart koşulmaktadır.

Kararda da belirtildiği üzere, kamuoyunda Gezi olayları olarak bilinen olaylarla ilgili olarak 2013 yılında başlatılan soruşturmaya şüpheli sıfatıyla dahil edilen (§ 11) başvuru hakkında iletişim tespiti de dahil olmak üzere delil toplandığı ve bu deliller soruşturma makamlarının elinde olmasına rağmen başvuru dört yıldan daha uzun bir süre geçtikten sonra 1/11/2017 tarihinde tutuklandı; tutuklama kararındaki ve 9/2/2019 tarihli iddianamedeki delillerin büyük bir kısmının da 2013 yılında başlatılan soruşturma dosyasındaki delillerden oluştuğu görülmektedir.

Bilindiği gibi, ölçülülük ilkesini oluşturan üç alt ilkeden biri olan gereklilik ilkesi, ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını, yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmamasının mümkün olmamasını ifade etmektedir. Tutuklama kararında, Anayasanın 13. maddesinde belirtilen ölçülülük ilkesi uyarınca daha hafif olan adli

Başvuru Numarası : 2018/1073

Karar Tarihi : 22/5/2019

kontrol tedbirinin uygulanmasının soruşturma konusu suç ve şüpheli açısından yetersiz kalacağı ve amaca hizmet etmeyeceği belirtilmekte ise de, soruşturma açılmasının üzerinden dört yıldan fazla bir süre geçtikten sonra -delillerin büyük ölçüde soruşturmanın ilk yıllarında toplandığı ve soruşturma makamlarının elinde olduğu; başvurucunun bu süre içinde kaçma teşebbüsünde bulunduğu veya kaçma ihtimaline dair somut bir olguya yer verilmediği de dikkate alındığında- başvurucu hakkında tutuklama tedbirinin uygulanmasının niçin “gerekli” olduğu, tutuklama kararının gerekçelerinden anlaşılamamaktadır.

Bu sebeplerle, başvurucunun kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği düşüncesiyle çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyorum.

Üye
M. Emin KUZ

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurucu, diğer ihlal iddiaları yanında, hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. Çoğunluk kararında tutuklamanın hukuki olmadığı iddiasına ilişkin olarak başvuru kabul edilebilir bulunduktan sonra, başvurusunun Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası ile güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edilmediğine karar verilmiştir.

2. Başvurucu pek çok sivil toplum kuruluşunda kurucu üye, yönetim kurulu üyesi veya dayanışma kurulu üyesi olarak yer alan bir iş adamı olup aynı zamanda George Soros'un kurduğu Açık Toplum Enstitüsünün Danışma Kurulu üyeliğini yapmış ve bir dönem de Açık Toplum Vakfının Yönetim Kurulu üyeliğinde bulunmuştur. 28 Mayıs 2013 tarihinde başlayan Gezi Parkı olayları ile ilgili olarak İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca 2013 yılında başlatılan soruşturmaya başvuru da şüpheli sıfatı ile dahil edilmiştir. Bu soruşturma daha sonra 2014/40852 sayılı dosya üzerinden yürütülürken yine aynı Başsavcılık tarafından 2017/96115 sayılı dosya kapsamında yeni bir soruşturma daha başlatılmış ve bu soruşturma kapsamında başvuru 18.10.2017 tarihinde gözaltına alınmıştır.

3. İstanbul 1. Sulh Ceza Hâkimliğince 1.11.2017 tarihinde yapılan sorgunun ardından başvuru Anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme ve Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme suçlarından tutuklanmıştır. Tutuklama kararının gerekçesinde başvurusunun "*Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve Hükûmetini ortadan kaldırmaya ve görevini yapmasını engellemeye yönelik bir ayaklanma olan ve tüm terör örgütlerinin ... (FETÖ/PDY, PKK/KCK, DHKPC, MLKP)'nin aktif olarak katıldığı ve destek verdikleri kamuoyunda 'gezi olayları' olarak bilinen eylemlerin yöneticisi ve organizatörü olduğu, eyleme katılan şahıslara maddi yardımda bulunduğu, 15/7/2016 tarihinde ülkemizde gerçekleştirilmeye çalışılan darbe girişimi ile ilgili 15-16 Temmuz 2016 tarihinde Büyükkada [S.] Otelde yapılan darbe teşebbüsü sürecinde darbenin organizatörlerinden olan [H.J.B.] ile yabancı uyruklu kişilerle irtibat kurarak darbe teşebbüsüne katılmak suretiyle anayasal düzeni cebir şiddet yöntemleri ile değiştirmek suçlarını işlediği yönünde kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut deliller bulunduğu*" hususlarına yer verilmiştir (§ 18).

4. Bu arada başvuru hakkındaki 15 Temmuz 2016 darbe girişimi ile ilgili iddialara iddianamede yer verilmediğini, bunların somut dosyadan ayrılıp başka bir soruşturma şeklinde yürütülmekte olduğunu, dolayısıyla iddianamenin tamamen başvuru hakkındaki Gezi Parkı olayları ile ilgili olay ve olgulara özgülendiğini belirtmek gerekir.

5. Anayasa Mahkemesi çoğunluk kararında başvuru ile ilgili "tutuklamanın hukukiliği" konusu ele alınırken soruşturma makamları tarafından iddianamaya dahil edilen pek çok olay ve olguya referans yapılmıştır. Bu olgular içerisinde "*soruşturma makamlarınca başvurusunun Gezi olaylarına ve Gezi olaylarıyla ilgili yurt içinde ve yurt dışında toplantılara katıldığı, eylemlere katılan diğer şahıslarla irtibatlı olduğu, sanatçı, siyasetçi vb. bir çok meslek grubu içerisinde olan kişilerle toplantılar tertip ettiği, yurt içi ve yurtdışındaki bağlantılarıyla görüşmeler yaparak Gezi eylemleriyle ilgili kamuoyu oluşturulması için çalışmalar yaptığı, Gezi olaylarıyla ilgili belgesel-film çekimi, sergi vb. hazırlanması faaliyetlerinin içinde bulunduğu ya da dolaylı olarak destek verdiği, Gezi*

olaylarına katılan şahısları finanse ettiği, eylemde kullanılacak malzemelerin temini için hesap numarası açtığı, eylemde göstericilerin polisle çatışmaya girerken kullandıkları gaz maskesi, gözlük, Gezi parkında kullanması için masa, ses sistemi vb. malzemeleri temin ettiği”ne (§ 69) değinilmiştir.

6. Ardından çoğunluk kararında şu değerlendirmede bulunularak tutuklama için gerekli olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin keyfi ve temelsiz olduğunun söylenemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır:

“Gezi olayları sırasında birtakım şiddet olaylarının gerçekleştiği, kamu mallarının zarar gördüğü, çok sayıda kişinin yaralandığı, güvenlik görevlisi ve sivillerden ölenlerin olduğu ve söz konusu olaylara ilişkin olarak bir çok kişi hakkında çeşitli suçlardan soruşturma başlatıldığı ve kamu davalarının açıldığı bilinmektedir. Bu bağlamda yaşanan şiddet olayları neticesinde güvenlik görevlisi ve sivillerden yaralanan ve ölenler olmuş, olaylar İstanbul dışında bir çok ile yayılmış ve şiddet olayları da yaygınlaşmıştır. Dolayısıyla Gezi Parkı olaylarında yaygın şiddet hareketlerinin meydana geldiği, kamu düzeninin ciddi bir şekilde bozulduğu açıktır. Başvurucu, sosyal statüsü, ulusal ve uluslararası bağlantıları göz önüne alındığında olayların süreç içinde şiddete evrildiğini ve sonuçlarını öngörebilecek konumdadır. Başvurucunun şiddet olaylarının devam ettiği süreçte H.H.G. ile yaptığı görüşmede H.H.G.nin Gezi olaylarının ivmesinin düşmesinden, hareketin toparlanması genişletilip derinleştirilmesi için daha geniş bir kitleyle buluşulmasından, Gezi olaylarını Anadolu’ya yaymak gibi fikirlerin olduğundan söz etmesi, başvurucunun da tasdikleyici sözler söylemesi ve bu doğrultuda toplantılar için mekan konusunda yardımcı olmaya çalışması, bir başka görüşmede gaz maskesi, gözlük ve sair malzeme teminine yardımcı olacağını belirtmesi, yine bir başka görüşmede ise Gezi olaylarının siyasi durumu nasıl değiştireceğinden bahsetmesi, Gezi olaylarının yaşandığı süreç içerisinde Gezi olaylarıyla ilgili bir kısım toplantılar düzenlemesi veya düzenlenen toplantılara katılması ve eylemleri destekleyen bir kısım kişilerle görüş alış verişinde bulunarak ulusal ve uluslararası kamuoyu oluşturmaya çalışması hususları birlikte değerlendirildiğinde; başvurucunun Gezi olaylarında yaşanan şiddet olaylarından ve elde edilmek istenen suçlama konusu yapılan siyasi sonuçtan (soruşturma makamları olayların nihai olarak hükümeti düşürmeyi hedeflediğini iddia etmiştir) sorumlu olduğuna yönelik soruşturma makamlarınca yer verilen bu hususların tutuklama için gerekli olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin keyfi ve temelsiz olduğu söylenemez.” (§ 70).

7. Görüldüğü üzere Mahkememiz çoğunluk kararında dosyadaki olgu ve olaylar ayrı ayrı değerlendirilmemiş, bunun yerine bütüncül bir yaklaşımla dosyadaki olay ve olgulardan hareketle başvurucu ile ilgili suçun işlendiği yönünde kuvvetli belirtinin bulunduğu kanaatine ulaşılmıştır. Oysa bu biçimdeki bir değerlendirme Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru incelemesi bağlamında sorunludur. Nitekim Anayasa Mahkemesi bugüne kadar, gerek tutuklamanın hukukiliği bakımından kuvvetli suç şüphesi olduğu kanaatine ulaşarak ihlal yönünde karar verdiği (Şahin Alpay [GK], B. No: 2016/16092, 11.01.2018, §§ 94-100; Mehmet Hasan Altan (2) [GK], B. No: 2016/23672, 11.01.2018, §§ 132-147) bireysel başvurularda ve gerekse tutuklamanın hukukiliği bakımından kuvvetli suç şüphesi bulunmadığı kanaatine ulaşarak ihlal olmadığına hükmettiği kararlarda (Selahattin Demirtaş [GK], B. No: 2016/25189, 21.12.2017, §§ 145-156; Gülser Yıldırım (2) [GK], B. No: 2016/40170, 16.11.2017, §§ 134-141) dosyada tutuklamaya esas alınan tüm delilleri tek tek ele alıp değerlendirmekteydi. Bu yönüyle çoğunluk kararındaki bu değerlendirme yöntemine katılmak mümkün değildir.

8. Çoğunluk kararında tutuklamaya esas alınan dosyadaki somut olgu ve olaylardan hareketle başvurucunun suçlandığı Ceza Kanunu hükümleri yönünden cebir ve şiddet unsurunun ve suç işleme kastının ortaya konulması gerekmektedir. Aksi durumda herhangi bir kişi hakkında, ayrı ayrı değerlendirildiğinde tutuklamak için kuvvetli suç şüphesi olarak görülmeyen birçok olgu ve olayın hep birlikte bütüncül bir yaklaşımla ele alınması ile birlikte farklı bir kurgu oluşturularak pekala bu kurgudan hareketle kuvvetli suç şüphesi noktasında oldukça farklı bir sonuca ulaşılabilmesi durumu ortaya çıkabilmektedir. Ancak bu biçimdeki değerlendirme biçiminin Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru bağlamındaki işlevi açısından hiç de sağlıklı bir yöntem olmadığı açıktır.

9. Kanaatimizce tutuklamanın hukukiliği konusunda çoğunluk kararındaki asıl sorunlu husus başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin ölçülülüğü ile ilgili olarak ortaya çıkmaktadır. Çoğunluk kararında somut olayın özellikleri dikkate alındığında isnat edilen suç için öngörülen cezanın miktarını, işin niteliğini ve önemini de göz önünde bulundurarak İstanbul 1. Sulh Ceza Hâkimliğince ulaşılan başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin ölçülü olduğu ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağı şeklindeki sonucun keyfi ve temelsiz olduğunun söylenemeyeceği ifade edilmektedir (§ 75).

10. Çoğunluk kararındaki bu kanaate katılmak mümkün değildir. Zira bilindiği gibi bu dosyada başvurucu Mayıs - Haziran 2013'te gerçekleşen Gezi Parkı olayları esnasında işlediği ileri sürülen suç iddiası dolayısıyla tutuklanmıştır. Her ne kadar başvurucu hakkında ilk soruşturmanın başladığı 2013 yılından bu yana farklı soruşturmalar yürütülmüş ve soruşturmanın kapsamı değiştirilmiş ise de esasında başvurucunun tutuklanmasına esas alınan dosyadaki tüm delillerin 2013 yılına ait olduğunu dikkate almak gerekir. Nitekim Başsavcılık tarafından 2013 yılında yürütülen ilk soruşturmada da delillerin önemli bir kısmının mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Üstelik yürütülen bu ilk soruşturma esnasında başvurucunun ifadesi alınmadığı gibi hakkında gözaltı ya da tutuklama şeklinde bir tedbire de başvurulmamıştır. Buna rağmen aynı delillerle başvurucu ilk soruşturmanın başlangıç tarihinin üzerinden 4 yıldan fazla bir süre geçtikten sonra 01.11.2017 tarihinde tutuklanmıştır. Bu bağlamda hatırlatmak gerekir ki Gezi Parkı olaylarının hemen sonrasında bu olaylara karışanlarla ilgili açılan birçok dava sürüncemede bırakılmadan sonuçlandırılmıştır.

11. Bilindiği gibi tutuklama ceza soruşturması ve kovuşturması sürecinde uygulanan bir tedbirdir ve bu tedbirin uygulanması doğrudan kişinin Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan haklarına müdahale teşkil etmektedir. Kişinin fiziksel olarak hürriyetinden yoksun bırakılmasına yol açan tutuklama tedbirinin bu nedenle ölçülülük ilkesinin tüm unsurları ile olması önem arz etmektedir.

12. Somut olayda başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin zaman içerisinde yeni bir delil elde edilmemiş olmasına rağmen ilk soruşturmanın üzerinden dört yıldan fazla bir süre geçtikten sonra uygulanması bu yönüyle ölçülülük ilkesine uygunluğu boyutu ile değerlendirilmesini daha da elzem hale getirmektedir. Dört yıl sonra verilen bir tutuklama kararında başvurucu ile ilgili kaçma şüphesi ya da delilleri karartma veya yok etme biçimindeki bir şüphenin açık biçimde ortaya konulması gerekmektedir. Aksine İstanbul 1. Sulh Ceza Hakimliğinin tutuklama kararında bu yönüyle şablon gerekçenin ötesinde bir açıklamaya yer verilmemiştir. Mahkememiz çoğunluk kararında da bu konuda ikna edici bir değerlendirmeye yer verilmemiş, kaçma ya da delilleri karartma veya yok etme konusundaki şüphe ortaya konulmamış; bu bağlamda sadece isnat edilen suç için öngörülen cezanın miktarı, işin niteliği ve önemi de göz önünde bulundurulduğunda adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağı ve bu nedenle tutuklama tedbirinin ölçülü olduğuna değinilmiştir (§ 75).

13. Bu hususta ek olarak Gezi Parkı olayları gibi başladığı andan bugüne kadar ülke gündemini çok yoğun biçimde meşgul eden ve oldukça sert siyasi tartışmaların gerçekleştirildiği bir ortamda, Gezi Parkı eylemlerinden bahsederken ismi en fazla zikredilenler arasında yer alan bir kişi olarak başvurusunun bu süre zarfında yurt dışı çıkış yasağına bile tabi tutulmadığını da göz önünde tutmak gerekir.

14. Tüm bu hususlar dikkate alındığında başvuru hakkında Gezi Parkı olaylarının üzerinden dört yıldan fazla bir zaman geçtikten sonra uygulanan tutuklama tedbirinin neden gerekli bir tedbir olduğu konusunda ikna edici bir gerekçenin ortaya konulmadığı fark edilmektedir. Dolayısıyla bu yönüyle başvuru hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin ölçülülük ilkesinin alt unsurlarından biri olan gereklilik ilkesi ile çeliştiği açıktır.

15. Başvuru hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin olağanüstü halin uygulanmakta olduğu bir dönemde devreye sokulduğu dikkate alındığında, bu tedbirin aynı zamanda Anayasa'nın 15. maddesi ile uyumlu olup olmadığını da değerlendirmek gerekir. Başvuru hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin olağanüstü hallerde temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının kısmen veya tamamen durdurulması ya da bunlar için Anayasa'da öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilmesine imkan sağlayan Anayasa'nın bu hükmü yönüyle değerlendirildiğinde, bu hükmün olağanüstü dönemlerde dahi Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasındaki güvencelere daha fazla müdahaleyi mümkün hale getirmediğini ve bu yönüyle de Anayasa'nın 15. maddesinin başvuru hakkında bahse konu tedbiri "durumun gerektirdiği ölçüde" meşru bir tedbir haline getirmediğini belirtmek gerekir.

16. Yukarıda sıralanan nedenlerle başvuru hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin gerek dosyadaki olay ve olguların değerlendirme yöntemi ve gerekse "ölçülü" bir tedbir olarak kullanılmadığı gerekçesiyle tutuklamanın hukukiliği boyutu ile başvurusunun Anayasa'nın "kişi hürriyeti ve güvenliği" başlıklı 19. maddesinde güvence altına alınan hakları bağlamında bir ihlale sebebiyet verdiği gerekçesiyle Mahkememiz çoğunluk kararına katılamamaktayım.

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ